

Vergaderjaar 1989-1990

21 556

Uitbreiding van de Wet bodembescherming met een regeling inzake sanering van de bodem

B

Wij Beatrix, bij de gratie Gods, Koningin der Nederlanden, Prinses van Oranje-Nassau, enz. enz. enz.

Allen, die deze zullen zien of horen lezen, saluut! doen te weten:

Alzo Wij in overweging genomen hebben dat het nodig is de tijdelijke regeling voor het onderzoeken en saneren van gevallen van bodemverontreiniging zoals die in de Interimwet bodemsanering (Stb. 1982, 763) is opgenomen, te vervangen door een meer permanente en naar aanleiding van de ervaringen die met die tijdelijke regeling zijn opgedaan, gewijzigde regeling voor bodemsanering in de Wet bodembescherming (Stb. 1986, 374);

Zo is het dat Wij, de Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Artikel I

De Wet bodembescherming (Stb. 1986, 374) wordt gewijzigd als volgt.

A

Onder vervanging van de punt aan het slot van artikel 1 door een puntkomma wordt na de omschrijving van «bodemkwaliteitseis» ingevoegd:

OORSPRONKELIJKE TEKST VAN HET VOORSTEL VAN WET EN DE MEMORIE VAN TOELICHTING ZOALS VOORGELEGD AAN DE RAAD VAN STATE

oriënterend onderzoek: onderzoek naar aanleiding van een vermoeden dat sprake is van een geval van verontreiniging of dreigende verontreiniging van de bodem;

nader onderzoek: onderzoek met betrekking tot de vraag of een geval van verontreiniging of dreigende verontreiniging van de bodem een saneringsgeval is;

onderzoeksgeval: geval waarin oriënterend of nader onderzoek zal plaats vinden of plaats vindt;

saneren: het beperken en zoveel mogelijk ongedaan maken van verontreiniging en de directe gevolgen daarvan of van dreigende verontreiniging van de bodem;

saneringsgeval: geval waarin de bodem zodanig is of dreigt te worden verontreinigd, dat ernstig gevaar bestaat voor vermindering van de functionele eigenschappen die de bodem voor mens, plant en dier heeft;

waterkwaliteitsbeheerder: het openbaar gezag dat bevoegd is tot vergunningverlening ingevolge de Wet verontreiniging oppervlaktewateren (Stb. 1981, 573).

B

In artikel 14 komt de zinsnede na de laatste komma te luiden: deze en de directe gevolgen daarvan te beperken en zoveel mogelijk ongedaan te maken.

C

Na artikel 21 wordt ingevoegd:

§ 2. Maatregelen in geval van een ongewoon voorval

D

In artikel 22, vierde lid, wordt voor «gevolgen» ingevoegd: directe.

E

Na artikel 22 vervallen de aanduiding en het opschrift van paragraaf 2 (oud).

F

Artikel 23 wordt gewijzigd als volgt.

1. Het eerste lid komt te luiden:

1. Indien ten gevolge van een ongewoon voorval de bodem zodanig is of dreigt te worden verontreinigd of aangetast, dat ernstig gevaar bestaat voor vermindering van de functionele eigenschappen die de bodem voor mens, plant en dier heeft, nemen gedeputeerde staten onverwijld de naar hun oordeel noodzakelijke maatregelen ten einde de oorzaak van de verontreiniging of aantasting weg te nemen en de verontreiniging, de aantasting

en de directe gevolgen daarvan te beperken en zoveel mogelijk ongedaan te maken.

2. In de aanhef van het tweede lid vervalt «ernstige».

3. In het derde lid wordt voor «gevolgen» telkens ingevoegd: directe.

4. In de aanhef van het derde lid vervalt «na overleg met de inspecteur».

5. Aan het artikel wordt een lid toegevoegd, luidende:

4. Met betrekking tot degene op wiens grondgebied maatregelen moeten worden getroffen om de verontreiniging, de aantasting of de directe gevolgen daarvan op een in de directe omgeving gelegen grondgebied van een ander te kunnen beperken en zoveel mogelijk ongedaan te kunnen maken, kunnen de in het eerste lid bedoelde maatregelen een bevel inhouden daarbij aan te geven personen op zijn grondgebied toe te laten en in de gelegenheid te stellen de daarbij aan te geven maatregelen uit te voeren.

G

In de aanhef van artikel 24 vervallen de woorden:
«de volksgezondheid of».

H

Artikel 25 wordt gewijzigd als volgt.

1. In het eerste, tweede en derde lid wordt telkens voor «gevolgen» ingevoegd: directe.

2. In het tweede lid wordt voor «de verontreiniging» ingevoegd: de oorzaak van de verontreiniging of aantasting weg te nemen en.

3. Aan het tweede lid wordt een volzin toegevoegd, luidende: Daarbij kunnen zij voorschriften stellen met betrekking tot de wijze waarop zulks dient te geschieden.

I

In artikel 26, eerste lid, wordt voor «gevolgen» ingevoegd: directe.

J

In artikel 27 wordt voor «gevolgen» ingevoegd: directe.

K

Na artikel 27 wordt een artikel

ingevoegd, luidende:

Artikel 27a

1. Voor zover de verontreiniging of aantasting de bodem onder oppervlaktewater betreft, berusten – in afwijking van artikel 23 – de in dat artikel aan gedeputeerde staten toegekende bevoegdheden bij de waterkwaliteitsbeheerder. Gelijke bevoegdheden berusten bij de waterkwaliteitsbeheerder voor zover de verontreiniging of aantasting de kust of de oever van oppervlaktewater betreft, tenzij redelijkerwijs kan worden aangenomen dat die verontreiniging of aantasting geen gevolgen heeft voor de bodem onder het water.

2. In een geval als bedoeld in het eerste lid is artikel 24 niet van toepassing; de artikelen 25–27 zijn van overeenkomstige toepassing, met dien verstande dat voor de toepassing van die artikelen gedeputeerde staten van de betrokken provincie worden gelijkgesteld met de burgemeester van de betrokken gemeente.

L

Na artikel 27a wordt in hoofdstuk IV een paragraaf ingevoegd, luidende:

§ 3. Sanering

Artikel 27b

1. Een ieder die voornemens is de bodem te saneren, meldt ten minste een maand voordat hij tot saneren overgaat, dat voornemen bij gedeputeerde staten van de provincie waarin de sanering zal plaatsvinden.

2. Bij de melding, bedoeld in het eerste lid, worden gegevens verstrekt omtrent de resultaten van met het oog op de sanering verricht onderzoek, het tijdstip waarop met de sanering zal worden aangevangen, en indien bij de sanering grond zal worden afgegraven, de bestemming van die grond.

3. Met betrekking tot saneringsgevallen kunnen provinciale staten nadere regels stellen omtrent de ingevolge het tweede lid te verstrekken gegevens, alsmede betreffende het verstrekken van andere gegevens.

4. Gedeputeerde staten stellen de inspecteur en burgemeester en wethouders van de betrokken

gemeente, indien het niet hun voornemen betreft, op de hoogte van een ingevolge het eerste lid gedane melding.

5. Dit artikel is niet van toepassing in gevallen als bedoeld in de artikelen 22, 23, eerste lid, en 27d.

Artikel 27c

1. Burgemeester en wethouders doen aan gedeputeerde staten opgave van de hun bekende en binnen het grondgebied van hun gemeente gelegen onderzoeks- en saneringsgevallen.

2. Gedeputeerde staten stellen de inspecteur op de hoogte van een ingevolge het eerste lid gedane melding.

Artikel 27d

1. Gedeputeerde staten kunnen degene door wiens handelen een saneringsgeval is veroorzaakt, dan wel degene op wiens grondgebied zich de oorzaak bevindt van een saneringsgeval, bevelen dat geval op de daarbij aangegeven wijze te onderzoeken of te saneren.

2. Indien gedeputeerde staten overwegen een bevel te geven naar aanleiding van een melding als bedoeld in artikel 27b, doen zij degene die de melding heeft gedaan, daarvan mededeling. In dat geval mag degene die voornemens is de bodem te saneren, daartoe niet eerder overgaan dan drie maanden na de datum van verzending van de mededeling, tenzij dat gebeurt ter uitvoering van een daartoe strekkend bevel krachtens het eerste lid.

3. Gedeputeerde staten gaan tot het geven van een bevel niet over dan na overleg met de betrokkene, en na burgemeester en wethouders van de betrokken gemeente en de inspecteur de gelegenheid te hebben geboden hen terzake van advies te dienen. Indien gedeputeerde staten van een andere provincie eveneens voornemens zijn een bevel te geven aan de betrokkene, betrekken gedeputeerde staten op verzoek van betrokkene ook gedeputeerde staten van die andere provincie bij het overleg met het oog op de vaststelling van de periode waarin de betrokken gevallen moeten worden onderzocht of gesaneerd.

4. Indien gedeputeerde staten een bevel geven tot het onderzoeken of saneren van een saneringsgeval, gelegen op het grondgebied van een

ander dan degene aan wie het bevel wordt gegeven, gaan zij daartoe bovendien niet over dan in overeenstemming met degene op wiens grondgebied het saneringsgeval zich voordoet.

5. Een beschikking krachtens dit artikel is met redenen omkleed. Een exemplaar ervan wordt aan degene, aan wie het bevel wordt gegeven, en aan burgemeester en wethouders van de betrokken gemeente en de inspecteur gezonden. In een geval als bedoeld in het vierde lid, wordt bovendien een exemplaar gezonden aan degene op wiens grondgebied het saneringsgeval zich voordoet.

Artikel 27e

Gedeputeerde staten zijn belast met onderzoek en sanering van in hun provincie gelegen onderzoeks- en saneringsgevallen voor zover daarin niet op de wijze, bedoeld in de artikelen 27b of 27d is voorzien.

Artikel 27f

1. Gedeputeerde staten kunnen, indien dat noodzakelijk is om het onderzoek of de sanering van een saneringsgeval mogelijk te maken, maatregelen nemen als bedoeld in artikel 23, tweede, derde en vierde lid.

2. Ten aanzien van onderzoeksgevallen kunnen gedeputeerde staten een maatregel nemen als bedoeld in artikel 23, derde lid, onder a, met betrekking tot degene op wiens grondgebied dat onderzoek moet geschieden.

3. Met betrekking tot gevallen als bedoeld in het eerste en tweede lid, waarvan het onderzoek of de sanering worden uitgevoerd door burgemeester en wethouders, komen de overeenkomstig die leden aan gedeputeerde staten toekomende bevoegdheden toe aan burgemeester en wethouders.

4. Artikel 27d, vijfde lid, eerste volzin, is met betrekking tot de uitoefening van de in het eerste, tweede en derde lid bedoelde bevoegdheden van overeenkomstige toepassing.

Artikel 27g

1. Onze Minister kan, indien dat noodzakelijk is om het onderzoek of de sanering van een saneringsgeval mogelijk te maken, op verzoek van gedeputeerde staten ten behoeve

van een bij dat verzoek aangewezen openbaar lichaam vorderen:

a. de eigendom of het gebruik van onroerende zaken, gelegen binnen het grondgebied waarop zich in dat geval de oorzaak van de verontreiniging bevindt, dan wel de verontreiniging of de gevolgen daarvan zich voordoen;

b. beperkte rechten, waaraan zaken als bedoeld onder a onderworpen zijn, dan wel het gebruik daarvan.

2. Alvorens gedeputeerde staten een verzoek doen als bedoeld in het eerste lid, trachten zij hetgeen gevorderd moet worden, bij minnelijke overeenkomst te verkrijgen. Bij hun verzoek doen zij verslag van het daaromtrent met de betrokken rechtshabbers gevoerde overleg. Onze Minister oefent de hem in eerste lid toegekende bevoegdheden niet uit dan nadat hij aan de Staten-Generaal kennis heeft gegeven van zijn voornemen daartoe; daarbij legt hij het in de tweede volzin bedoelde verslag over.

3. De Vorderingswet 1962 (Stb. 587) is van toepassing met dien verstande dat:

a. de artikelen 3, 5, 9, derde lid, 13, derde lid, tweede volzin, en 23-28 buiten toepassing blijven;

b. de bevoegdheid bedoeld in artikel 29 toekomt aan Onze Minister.

4. Bij de bepaling van de schadevergoeding blijft de verontreiniging van de bodem buiten beschouwing, voor zover de tot schadevergoeding gerechtigde daardoor niet ongerechtvaardigd wordt verrijkt.

5. Degene te wiens behoeve is gevorderd, betaalt aan de rechthebbende met wie over de vaststelling van het bedrag van de schadeloosstelling niet in het overleg overeenkomstig artikel 17 van de Vorderingswet 1962 overeenstemming is bereikt, of die niet aan dat overleg heeft deelgenomen, een voorschot op die schadeloosstelling ten bedrage van 90 procent van het hem als schadeloosstelling aangeboden bedrag.

Artikel 27h

1. Gedeputeerde staten kunnen na overleg met burgemeester en wethouders, de provinciale planologische commissie gehoord, burgemeester en wethouders uitnodigen om met toepassing van artikel 17, eerste lid, van de Wet op de Ruimte-

lijke Ordening (Stb. 1985, 626) voor een door hen te bepalen termijn van ten hoogste vijf jaren vrijstelling te verlenen van een bestemmingsplan, indien het met het oog op de voortgang van de bodemsanering noodzakelijk is voor die termijn grond of ander materiaal op te slaan in afwijking van dat plan. Indien niet binnen twee maanden nadat die uitnodiging is verzonden, daaraan gevolg is gegeven, kunnen gedeputeerde staten de vrijstelling verlenen.

2. Het bij of krachtens de artikelen 15, derde lid, en 17, tweede tot en met tiende lid, van de Wet op de Ruimtelijke Ordening bepaalde is van overeenkomstige toepassing.

3. Een afschrift van een door burgemeester en wethouders onderscheidenlijk gedeputeerde staten verleende vrijstelling als bedoeld in het eerste lid, wordt aan de inspecteur gezonden.

Artikel 27i

1. Gedeputeerde staten stellen jaarlijks een programma vast met betrekking tot het onderzoek en de sanering van onderzoeks- en saneringsgevallen, waarin de verontreiniging is ontstaan voor 1 januari 1990. Het programma wordt hierna aangeduid als bodemsaneringsprogramma.

2. Het bodemsaneringsprogramma bevat met betrekking tot de in het eerste lid bedoelde gevallen ten minste:

a. een overzicht van door het provinciaal bestuur in de eerstvolgende vier jaar te ondernemen activiteiten met betrekking tot onderzoeks- en saneringsgevallen;

b. een aanwijzing van het tijdstip waarop met het onderzoek of de sanering van de onder a bedoelde gevallen dient te worden aangevangen;

c. een overzicht van de financiële gevolgen van de uitvoering van het programma;

d. een verslag van de uitvoering van het voorafgaande provinciale bodemsaneringsprogramma.

Artikel 27j

1. Gedeputeerde staten plegen bij de voorbereiding van het bodemsaneringsprogramma overleg met burgemeester en wethouders van de betrokken gemeenten en met de inspecteur. Zij stellen de provinciale bodembeschermingscommissie in de

gelegenheid over het ontwerp van het programma advies uit te brengen.

2. Zij leggen het programma bij het ontwerp van de begroting over aan provinciale staten.

Artikel 27k

Ten behoeve van het opstellen van het bodemsaneringsprogramma verschaffen overheidsorganen – onverminderd het bepaalde in artikel 27c – aan gedeputeerde staten op hun verzoek alle inlichtingen en gegevens waarover zij beschikken, voor zover die voor dat opstellen redelijkerwijs noodzakelijk zijn.

Artikel 27l

1. Indien een geval waarin nader onderzoek zal plaats vinden, of een saneringsgeval als bedoeld in artikel 27i, naar het oordeel van gedeputeerde staten dient te worden onderzocht onderscheidenlijk gesaneerd, vóór het begin van de periode waarop het eerstvolgende bodemsaneringsprogramma betrekking heeft en daarin niet in een al vastgesteld programma is voorzien, kunnen zij dat geval tussentijds in het programma opnemen.

2. Artikel 27j, eerste lid, is van overeenkomstige toepassing ten aanzien van een besluit als bedoeld in het eerste lid.

Artikel 27m

1. Provinciale staten stellen een verordening vast, waarin regels worden gesteld met betrekking tot de wijze waarop:

a. ingezetenen en andere in de provincie een belang hebbende natuurlijke en rechtspersonen worden betrokken bij de voorbereiding van het bodemsaneringsprogramma;

b. burgemeester en wethouders van de gemeente waar zich een geval voordoet, waarin nader onderzoek zal plaats vinden of een saneringsgeval, dat is opgenomen in het bodemsaneringsprogramma dan wel ten aanzien waarvan een besluit is genomen als bedoeld in artikel 27l, de ingezetenen van die gemeente en andere bij de uitvoering van het onderzoek en de sanering van dat geval een belang hebbende natuurlijke en rechtspersonen bij die uitvoering worden betrokken.

2. De in het eerste lid bedoelde

regels hebben in elk geval betrekking op:

a. de wijze waarop het ontwerp van het bodemsaneringsprogramma dan wel gegevens die betrekking hebben op het onderzoek of de sanering van de in het programma opgenomen gevallen zullen worden bekendgemaakt;

b. de wijze waarop de in het eerste lid, onder a en b, bedoelde personen in staat worden gesteld hun mening omtrent het ontwerp van het bodemsaneringsprogramma onderscheidenlijk de uitvoering van het onderzoek of de sanering kenbaar te maken en daarover met het bestuur van de provincie van gedachten te wisselen;

c. de rapportering over de onder b bedoelde inspraak en over de uitkomsten daarvan;

d. de wijze waarop ingezetenen en in de provincie, onderscheidenlijk de gemeente een belang hebbende natuurlijke en rechtspersonen in de gelegenheid worden gesteld hun beklag te doen over de uitvoering van de verordening.

3. Het eerste en tweede lid zijn van overeenkomstige toepassing met betrekking tot de overige gevallen, waarin nader onderzoek zal plaats vinden en de overige saneringsgevallen, met het onderzoek en de sanering waarvan gedeputeerde staten ingevolge artikel 27e zijn belast.

4. Dit artikel vervalt op het tijdstip waarop door het in werking treden van een wijziging van de Provinciewet in het onderwerp ervan wordt voorzien.

Artikel 27n

1. Burgemeester en wethouders kunnen gedeputeerde staten verzoeken hen te belasten met het onderzoek of de sanering van in het bodemsaneringsprogramma opgenomen gevallen dan wel gevallen als bedoeld in artikel 27l, voor zover die gevallen zijn gelegen binnen het grondgebied van hun gemeente.

2. Gedeputeerde staten beslissen op een verzoek als bedoeld in het eerste lid binnen een maand na de ontvangst daarvan. De beslissing is met redenen omkleed. Een exemplaar ervan wordt aan burgemeester en wethouders en de inspecteur toegezonden.

3. Gedeputeerde staten kunnen voorschriften verbinden aan een

beslissing tot toewijzing van het verzoek. De voorschriften kunnen slechts betrekking hebben op het door burgemeester en wethouders verstrekken van gegevens als bedoeld in artikel 27b, derde lid.

4. Dit artikel is van overeenkomstige toepassing met betrekking tot de overige onderzoeks- en saneringsgevallen, met het onderzoek of de sanering waarvan gedeputeerde staten ingevolge artikel 27e zijn belast.

Artikel 27o

Artikel 27m is van overeenkomstige toepassing indien burgemeester en wethouders overgaan tot het onderzoek of de sanering van onderzoeks- of saneringsgevallen, met dien verstande dat de verordening door de gemeenteraad wordt vastgesteld en dat dit artikel vervalt op het tijdstip waarop door het in werking treden van een wijziging van de gemeentewet in het onderwerp ervan wordt voorzien.

M

Voor artikel 45 wordt ingevoegd:

Hoofdstuk VIII. Financiële bepalingen

§ 1. Schadevergoedingen

N

Na artikel 45 wordt een artikel ingevoegd, luidende:

Artikel 46

1. Indien degene, tot wie een bevel krachtens artikel 27d of 27f^j artikel 23, tweede, derde of vierde lid, is gericht, of een andere recht hebbende op het grondgebied ten aanzien waarvan een zodanig bevel is gegeven, zich voor kosten ziet gesteld dan wel schade lijdt, die redelijkerwijs niet of niet geheel te zijnen laste behoren te blijven, kennen gedeputeerde staten hem, voor zover op andere wijze in een redelijke vergoeding niet is of kan worden voorzien, op zijn verzoek dan wel ambtshalve een naar billijkheid te bepalen schadevergoeding toe.

2. Indien gedeputeerde staten ten behoeve van het onderzoek en de sanering van een saneringsgeval een bevel hadden kunnen geven als bedoeld in artikel 27f^j artikel 23,

tweede, derde of vierde lid, maar dat achterwege hebben gelaten in verband met de vrijwillige medewerking van degene tot wie het bevel had kunnen worden gericht, is het eerste lid van overeenkomstige toepassing.

3. Een beschikking inzake een schadevergoeding is met redenen omkleed.

O

Na artikel 46 wordt een paragraaf ingevoegd, luidende:

§ 2. Kosten verbonden aan sanering

Artikel 47

1. De provincie en de gemeente kunnen – behoudens matiging door de rechter – de onderscheidenlijk te hunnen laste komende kosten van onderzoek en sanering van onderzoeks- en saneringsgevallen verhalen op degene die krachtens burgerlijk recht aansprakelijk is voor de verontreiniging van de bodem in het betrokken geval.

2. De provincie en de gemeente kunnen te hunnen laste komende kosten als bedoeld in het eerste lid, overeenkomstig de regels betreffende ongerechtvaardigde verrijking verhalen op degene die eigenaar of gebruiker is of is geweest van onroerende zaken, gelegen binnen het grondgebied waarop zich in het betrokken geval de oorzaak van de verontreiniging bevindt, dan wel de verontreiniging zich voordoet, of degene die gerechtigd is of is geweest tot beperkte rechten waaraan zulke zaken zijn onderworpen.

3. De bevoegdheden, bedoeld in het eerste en tweede lid, komen toe aan de Staat voor zover kosten als bedoeld in het eerste lid te zijnen laste komen. Ingeval de Staat van deze bevoegdheden gebruik maakt, verhaalt hij – in afwijking van het eerste en tweede lid – daarbij tevens de kosten die in het betrokken geval ten laste zijn gekomen van een provincie of een gemeente.

Artikel 48

1. Onze Minister kent ieder jaar voor 1 oktober aan iedere provincie een door hem vast te stellen bijdrage toe ter tegemoetkoming in de in het daarop volgende jaar door haar te maken kosten van het onderzoek en

de sanering van gevallen als bedoeld in artikel 27i.

2. Onze Minister stelt regels omtrent de berekening van de overeenkomstig het eerste lid toe te kennen bijdrage.

3. Onze Minister kan een overeenkomstig het eerste lid aan een provincie toegekende bijdrage verlagen, voor zover naar zijn oordeel uit het in artikel 51 bedoelde verslag blijkt dat de provincie die bijdrage in het jaar waarvoor zij is toegekend, niet zal besteden ten behoeve van de uitvoering van het programma. Hij kan uit het bedrag van die verlaging de bijdragen verhogen van provincies die naar zijn oordeel voor de uitvoering van hun programma meer verplichtingen kunnen aangaan dan ten laste van de hun toegekende bijdrage kunnen worden bekostigd.

4. Uit de bijdrage bekostigt de provincie volledig de kosten van oriënterend onderzoek.

5. Uit de bijdrage bekostigt de provincie per geval negentig procent van de kosten van onderzoek en sanering van gevallen waarin nader onderzoek zal plaats vinden en saneringsgevallen als bedoeld in het eerste lid, voor zover die kosten niet overeenkomstig artikel 49, eerste lid, onder a, ten laste van de betrokken gemeente komen.

6. Onder de kosten van onderzoek en sanering zijn mede begrepen de kosten van:

- schadevergoedingen verleend op grond van artikel 46;
- verrijking bij minnelijke overeenkomst van de eigendom of het gebruik van onroerende zaken dan wel van beperkte rechten als bedoeld in artikel 27g, eerste lid;
- vordering krachtens artikel 27g;
- inrichting van opslagplaatsen voor grond die bij de sanering van saneringsgevallen is verwijderd.

Artikel 49

1. De gemeente op wier grondgebied zich de oorzaak voordoet van de verontreiniging in een geval waarin nader onderzoek zal plaats vinden of van een saneringsgeval, draagt met betrekking tot dat geval:

- indien de in artikel 48, vijfde lid, bedoelde kosten per geval evenveel bedragen als, of minder dan een bij of krachtens algemene maatregel van bestuur vast te stellen bedrag: die kosten;
- indien de onder a bedoelde

kosten per geval meer bedragen dan het krachtens dat onderdeel vastgestelde bedrag: die kosten tot dat bedrag, vermeerderd met zeven en een half procent van het overblijvende gedeelte van die kosten.

2. Indien het onderzoek of de sanering door de provincie wordt verricht, betaalt de gemeente het door haar te dragen gedeelte aan de provincie op verzoek van gedeputeerde staten.

3. Indien een gemeente verkeert of door toepassing van het eerste lid zou komen te verkeren in een geval als bedoeld in artikel 12 van de Financiële-Verhoudingswet 1984 (Stb. 1983, 650) kunnen Onze Ministers van Binnenlandse Zaken en van Financiën te zamen na overleg met gedeputeerde staten van de betrokken provincie op verzoek van burgemeester en wethouders de bijdrage op een lager bedrag vaststellen, dan wel bepalen dat de gemeente geen bijdrage verschuldigd is.

4. In een geval als bedoeld in het derde lid, vullen gedeputeerde staten uit de aan de provincie overeenkomstig artikel 48 toegekende bijdrage de bijdrage van de gemeente aan met het bedrag waarmee zij is verminderd, onderscheidenlijk verlenen zij die bijdrage.

5. Bij een algemene maatregel van bestuur krachtens het eerste lid, onder a, kunnen voor verschillende categorieën van gevallen verschillende bedragen worden vastgesteld.

Artikel 50

1. De provincie draagt twee en een half procent van de in artikel 48, vijfde lid, bedoelde kosten per saneringsgeval of geval waarin nader onderzoek zal plaats vinden, indien die kosten niet overeenkomstig artikel 49, eerste lid, onder a, geheel ten laste van de betrokken gemeente komen.

2. Indien het onderzoek of de sanering ingevolge een door gedeputeerde staten toegewezen verzoek als bedoeld in artikel 27n, eerste lid, door burgemeester en wethouders wordt verricht, betaalt de provincie op hun verzoek het door haar te dragen gedeelte van de kosten aan de gemeente.

Artikel 51

1. Gedeputeerde staten doen Onze Minister verslag over de

besteding van de door hem overeenkomstig artikel 48 toegekende bijdragen.

2. Onze Minister stelt regels omtrent de periode waarover en het tijdstip en de wijze waarop het verslag wordt gedaan, alsmede omtrent de gegevens die daarbij dienen te worden verstrekt. Die gegevens omvatten in ieder geval gegevens omtrent de wijze van onderzoek en sanering van de betrokken onderzoeks- en saneringsgevallen.

P

Artikel 56, eerste lid, wordt gewijzigd als volgt.

1. In onderdeel b wordt «krachtens artikel 23, tweede of derde lid» vervangen door: als bedoeld in artikel 23, tweede, derde of vierde lid.

2. Na onderdeel d worden – onder aanduiding van de onderdelen e tot en met h als onderdelen h tot en met k, alsmede van de onderdelen i en j als onderdelen m en n – drie onderdelen ingevoegd, luidende:

e. houdende een bevel als bedoeld in artikel 27d;

f. houdende een bevel als bedoeld in artikel 27f j° artikel 23, tweede, derde of vierde lid;

g. houdende een beslissing op een verzoek als bedoeld in artikel 27n;.

3. Na onderdeel k (nieuw) wordt een onderdeel ingevoegd, luidende:

l. houdende een beslissing op een verzoek om schadevergoeding krachtens artikel 46;.

Q

De bestaande tekst van artikel 65 vervalt en wordt vervangen door:

Artikel 65

1. De gemeenten Amsterdam, 's-Gravenhage, Rotterdam en Utrecht worden voor de toepassing van de artikelen 22–27b, 27d–27m, 46, 47, 48, en 51 gelijkgesteld met een provincie. De artikelen 27c, 27h, 27n en 27o zijn ten aanzien van deze gemeenten niet van toepassing.

2. In de gevallen bedoeld in het eerste lid treedt de raad op in plaats van provinciale staten, burgemeester en wethouders in plaats van gedeputeerde staten en de burgemeester in plaats van Onze commissaris in de provincie.

3. In die gevallen is artikel 50 niet van toepassing en wordt artikel 48, vijfde lid, gelezen:

Uit de bijdrage bekostigt de gemeente de kosten van de door haar uitgevoerde onderzoeken en saneringen van gevallen waarin nader onderzoek zal plaats vinden en saneringsgevallen bedoeld in het eerste lid, voor zover die kosten niet overeenkomstig artikel 49 door haar worden gedragen.

R

In artikel 66 wordt na « de artikelen 22, 25, 26, 27» ingevoegd: , 27a j° artikel 25, 26 of 27, 27b–27d, 27f, 27h, 27j, 27l–27o.

S

In artikel 68, eerste lid, wordt na «Hoofdstuk III, paragraaf 1,» ingevoegd: en Hoofdstuk IV, paragraaf 3,.

T

Artikel 77 vervalt.

U

Aan artikel 83 wordt – onder aanduiding van de huidige tekst van dat artikel als eerste lid – een lid toegevoegd, luidende:

2. De artikelen 23–27o zijn niet van toepassing ten aanzien van maatregelen met het oog op ongewone voorvallen of sanering van de bodem, voor zover daarin kan worden voorzien krachtens de artikelen 39 en 44 van de Kernenergiewet.

Artikel II

In de Wet op de economische delicten wordt in artikel 1, onder 3°, in de opsomming na «de Wet bodembescherming» «23, tweede en derde lid, 24» vervangen door: 23, tweede, derde en vierde lid, 24, 27b, eerste, tweede en derde lid, 27d, eerste en tweede lid, 27f j° 23, tweede, derde en vierde lid.

Artikel III

1. Voor zover voor het tijdstip waarop deze wet in werking treedt, bij de voorbereiding of de uitvoering van een saneringsprogramma als bedoeld in de Interimwet bodemsanering (Stb. 1982, 763) verplicht-

tingen zijn aangegaan met betrekking tot gevallen als bedoeld in artikel 7 van die wet, blijft voor die gevallen die wet van toepassing.

2. Een saneringsprogramma dat overeenkomstig artikel 6, tweede lid, van de Interimwet bodemsanering in het kalenderjaar voorafgaande aan dat waarin deze wet in werking treedt, ter goedkeuring aan Onze Minister is voorgelegd, geldt als een overeenkomstig hoofdstuk IV, paragraaf 3, van de Wet bodembescherming vastgesteld bodemsaneringsprogramma.

3. Een mededeling van Onze Minister krachtens artikel 7, tweede lid, van de Interimwet bodemsanering naar aanleiding van een saneringsprogramma als bedoeld in het tweede lid, die is gedaan voor het tijdstip waarop deze wet in werking treedt, geldt voor de gevallen waarop zij betrekking heeft, als een toekenning als bedoeld in artikel 48 van de Wet bodembescherming.

Artikel IV

De tekst van de Wet bodembescherming wordt door Onze Minister van Justitie in het Staatsblad geplaatst.

Artikel V

Deze wet treedt in werking met ingang van 1 januari 1990.

Lasten en bevelen dat deze in het Staatsblad zal worden geplaatst en dat alle ministeries, autoriteiten, colleges en ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

De Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer,

MEMORIE VAN TOELICHTING

Hoofdstuk I. Inleiding

1. Eerste inventarisatie

Naar aanleiding van de ontdekking van ernstige bodemverontreiniging in een woonwijk te Lekkerkerk in 1980 is door de provincies op verzoek van de toenmalige Minister van Volksgezondheid en Milieuhygiëne een inventarisatie uitgevoerd van plaatsen waarvan het bekend was of het vermoeden bestond dat er (chemische) afvalstoffen waren gestort. De inventarisatie betrof met name voormalige stortplaatsen, ophogingslocaties en gasfabrieksterreinen. Van de circa 4000 aldus geselecteerde plaatsen werd verwacht dat er ruim 1000 nader zouden moeten worden onderzocht en 350 gesaneerd.

2. Wettelijke regeling

Vanwege de omvang van de problematiek werd besloten een wettelijke regeling te maken om aan het onderzoek en de sanering vorm te geven. Het ontwerp van de Wet bodembescherming¹, dat op dat moment bij de Tweede Kamer in behandeling was, bevatte onder meer een saneringsregeling. Echter, deze regeling werd te beperkt en te weinig dwingend geacht om de meest ernstige gevallen van (dreigende) bodemverontreiniging te kunnen aanpakken. Bovendien zou deze regeling niet op korte termijn operationeel kunnen zijn.

Op 22 mei 1981 werd dan ook bij de Tweede Kamer het ontwerp van een «Wet houdende tijdelijke regelen inzake sanering in geval van verontreiniging van de bodem (Interimwet bodemsanering)» ingediend².

Het tijdelijke karakter van de Interimwet bodemsanering (Stb. 1982, 763) komt behalve in zijn citeertitel ook tot uiting in artikel 41, volgens hetwelk de wet met ingang van 1 januari 1989 komt te vervallen³. De werkingsduur van ruim vijf jaar werd voldoende geacht om de geïnventariseerde ernstige gevallen aan te pakken en om, mede op basis van ervaringen met de Interimwet in de praktijk, een wettelijke saneringsregeling met een meer definitief karakter te kunnen ontwerpen, die een plaats zou krijgen in de Wet bodembescherming.

3. Interimbeleid

Teneinde zo snel mogelijk te kunnen starten met de aanpak van de ernstige gevallen werd besloten om, vooruitlopend op de inwerking-treding van de Interimwet, een interimbeleid bodemsanering te voeren. Hierin werd reeds zoveel mogelijk het systeem gevolgd dat in de ontwerp-Interimwet bodemsanering was neergelegd.

In de provinciale programma's die aldus voor 1981 en 1982 werden vastgesteld, lag het accent vooral op het oriënterend en nader onderzoek. Vanaf 1982 bevatten de provinciale programma's reeds saneringsgevallen.

4. Evaluatie

Uit inventarisaties die door de provincies in het kader van de voorbereiding van de door de Interimwet voorgeschreven jaarlijkse bodemsaneringsprogramma's zijn uitgevoerd, bleek dat het aantal gevallen van ernstige bodemverontreiniging groter was dan aanvankelijk, op basis van de eerste inventarisatie in 1980, werd gedacht. Dit heeft geleid tot bijstelling van de raming van de omvang van de problematiek tot 6000 te onderzoeken locaties, waarvan ruim 1600 locaties in aanmerking komen voor sanering op grond van de criteria die daarvoor in de Interimwet bodemsanering worden gesteld. Ten gevolge van de nieuwe ramingen en de ervaringen met de Interimwet bodemsanering in de praktijk (onder meer het achterblijven van logistieke voorzieningen zoals tijdelijke opslagplaatsen en verwerkingstechnologie) werd besloten tot temporisering van de bodemsaneringsoperatie van 1989 tot 1997. In de provinciale programma's bleek voorts dat de nadruk verschoven was naar onderzoek en sanering van voormalige bedrijfsterreinen in stedelijk gebied.

Bij de voorbereiding en uitvoering van de bodemsanering, zowel voor als na de inwerkingtreding van de Interimwet bodemsanering, werd een aantal procedurele en financiële knelpunten gesignaleerd. Eind 1983 werd besloten, de werking van de Interimwet te laten evalueren. Doel van dit onderzoek was na te gaan, in hoeverre het in die wet neergelegde instrumentarium een effectieve en

efficiënte aanpak van bodemverontreiniging belemmert.

Geconstateerd werd, dat zich belangrijke knelpunten voordeden onder andere op het punt van de financiële bijdrage van gemeenten. Het drempelbedrag bleek aanleiding te geven tot een verminderde bereidheid bij gemeenten, mee te werken aan de uitvoering van de Interimwet bodemsanering. Een van de aanbevelingen van het evaluatierapport⁴ luidde dan ook dat verlaging of afschaffing van het drempelbedrag overwogen diende te worden.

Daarnaast bleek de verdeling van taken en bevoegdheden tussen de verschillende overheden een knelpunt te vormen. De uitvoering van de Interimwet werd te centralistisch van opzet bevonden doordat op rijksniveau beslist wordt over voorstellen van de provincies. De periode die ten gevolge van de procedure op grond van de Interimwet tussen opstelling en uitvoering van het programma verloopt, werd te lang bevonden. Op lokaal niveau bestaan daardoor geen mogelijkheden om bij de uitvoering van bodemsanering rekening te houden met plaatselijke omstandigheden.

In het evaluatierapport werd dan ook een betere taakverdeling tussen de verschillende bij bodemsanering betrokken overheden voorgesteld, waarin meer onderscheid zou moeten worden gemaakt tussen sturende taken, managementtaken en uitvoerende taken. De rijks-overheid zou zich daarbij moeten beperken tot een sturende rol door middel van het geven van richtlijnen. De provincies zouden belast moeten worden met het management van de operatie, waartoe onder meer de prioriteitsstelling en de afstemming van verwerkings- op uitvoeringscapaciteit behoren. De feitelijke uitvoering van de sanering tenslotte zou een taak moeten zijn voor provincie of, afhankelijk van de beschikbare capaciteit, de gemeente.

In het evaluatierapport werd tevens aangegeven dat wijziging van de uitvoering van de Interimwet in deze zin consequenties zou hebben voor de financieringswijze, de controle vooraf door het rijk op de uitvoering van projecten en de functie van het bodemsaneringsprogramma.

Bij brief van 29 juni 1984 heeft de Minister van Volkshuisvesting,

¹ Kamerstukken II 1980/81, 16 529, nrs. 1-3.

² Kamerstukken II 1980/81, 16 821, nrs. 1-3.

³ De werkingsduur van de Interimwet bodemsanering is inmiddels met één jaar verlengd (Stb. 1988, 612). Doel van deze verlenging is te voorkomen dat er een lacune ontstaat in de periode tussen 1

januari 1989 en de datum waarop de onderhavige regeling in werking treedt.

⁴ Kamerstukken II 1983/84, 18 100, hoofdstuk XI, nr. 86.

Ruimtelijke Ordening en Milieu-beheer zijn standpunt ten aanzien van de aanbevelingen in het *evaluatierapport aan de Tweede Kamer* bekend gemaakt¹. In deze notitie «Evaluatie en financiering van de Interimwet bodemsanering» werd onder andere aangekondigd dat het drempelbedrag voor de gemeentelijke bijdrage zou worden gehalveerd tot f 5 per inwoner met een maximum van f 100 000 per geval. Deze wijziging, die met terugwerkende kracht tot de datum van inwerkingtreding van het oorspronkelijke drempelbedrag werd ingevoerd, kreeg haar beslag in juli 1985². Voorts werd aangekondigd, dat het toetsingsbedrag voor (dreigende) artikel 12-gemeenten verlaagd zou worden van f 30 naar f 20 per inwoner per jaar gedurende vijf jaar.

Ook in de verdeling van taken en bevoegdheden werden wijzigingen aangekondigd. Overeenkomstig de aanbeveling van het evaluatierapport werd overgeschakeld naar een systeem van budgetfinanciering en werd het programma als planningsinstrument versterkt doordat het niet langer gedetailleerde projectinformatie zou behoeven te bevatten. De toetsing door de minister vooraf zou daarnaast beperkt worden tot een toetsing op de haalbaarheid van de programma's. Bij dit alles werd een uitzondering gemaakt voor de zogenaamde «omvangrijke» gevallen: die, waarbij de totale kosten van aanpak meer bedragen dan f 10 miljoen.

Alle aangekondigde wijzigingen konden worden ingevoerd zonder dat daarvoor wetswijziging noodzakelijk zou zijn. Ten aanzien van de aanbevelingen die wetswijziging inhielden, werd in de notitie medegedeeld dat deze aan de orde zouden worden gesteld in het kader van de inbouw van de Interimwet bodemsanering in de Wet bodembescherming.

5. Terugtrek rijksoverheid bij bodemsaneringsprojecten

In het kader van haar streven de omvang van het rijksambtenarenapparaat te verminderen, is door de regering aan het parlement onder meer voorgesteld, de betrokkenheid van het Rijk bij de feitelijke uitvoering van bodemsaneringsprojecten met ingang van 1 januari 1989 geleidelijk te beëindigen en het merendeel van de taken die

krachtens de Interimwet bodemsanering in dat kader zijn opgedragen aan de Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, per 1 januari 1990 over te dragen aan de lagere overheden³. Hieraan ligt de gedachte ten grondslag dat het Rijk vooral een sturende en voorwaarden schepende rol in de bodemsaneringsoperatie dient te vervullen (normstelling, doelstellingen, randvoorwaarden, financiële middelen, beleidsindicaties) en dat het feitelijk management van de bodemsanering op operationeel niveau volledig in handen dient te worden gelegd van de lagere overheden die daarmee reeds ruime ervaring hebben opgedaan op basis van de Interimwet bodemsanering en het interimbekleid, dat vooruitlopend daarop gevoerd is. Het regeringsvoorstel, waarover op 1 september 1987 met de Tweede Kamer is overlegd⁴, is in het onderhavige wetsvoorstel verwerkt.

6. Service Centrum Grondreiniging

Zoals aangekondigd in de notitie «De verwijdering van verontreinigde grond»⁵, waarover met de Tweede Kamer op 23 juni 1987 is overlegd, zal een «Service Centrum Grondreiniging» (SCG) opgericht worden. Het SCG zal een cruciale rol spelen in het proces van de sanering van verontreinigde grond. Hierbij dient gedacht te worden aan

- de besluitvorming over de (potentiële) reinigbaarheid van vrijkomende grond op basis van door het Rijk gestelde normen;
- de uitvoering van bepaalde verwerkingsactiviteiten;
- het verlenen van een servicefunctie bij de overige verwerkingsactiviteiten die door derden worden uitgevoerd.

Thans worden deze ideeën nader uitgewerkt. Dit zal resulteren in aanpassing en aanvulling van het onderhavige wetsvoorstel, waarbij de organisatie en taken van het SCG zullen worden vastgelegd. Een daartoe strekkende nota van wijziging zal in 1989 bij de Tweede Kamer worden ingediend.

7. Recente inzichten in omvang problematiek

In 1988 is een nieuwe landelijke inventarisatie uitgevoerd naar de omvang van de bodemverontrei-

niging. Het onderzoek heeft het inzicht in het aantal te saneren locaties vergroot. Zo kan thans uitgegaan worden van circa 230 voormalige gasfabrieksterreinen, ongeveer 150 stortplaatsen (zowel gesloten als nog in gebruik zijnde) en circa 1200 in gebruik zijnde autowrakterreinen die zullen moeten worden gesaneerd. In het aantal te saneren voormalige en huidige bedrijfsterreinen bestaat nog geen duidelijk inzicht. Het aantal kan alleen worden geschat aan de hand van extrapolaties van plaatselijk onderzoek. Van de andere potentiële verontreinigingsbronnen is alleen een indruk verkregen van het aantal ophogingslocaties, rioleringen, olietanks, lucht- en wateremissies, etc. zonder inzicht in het aantal locaties daarvan dat gesaneerd moet worden. In de rapportage van de inventarisatie wordt tenslotte aandacht gevraagd voor diffuse verontreinigingen, bijvoorbeeld ten gevolge van ophogingsactiviteiten, agrarische en industriële bedrijvigheid, huishoudelijke activiteiten en vervoer.

Mede op basis van de resultaten van dit onderzoek, waarmee de inventarisatie-werkzaamheden overigens nog niet ten einde zijn, is een notitie «hoofddijnen bodemsaneringsbeleid tot het jaar 1999» in voorbereiding. Deze notitie zal in het voorjaar van 1989 naar de Tweede Kamer worden toegezonden.

8. Externe adviezen

Over het onderhavige wetsvoorstel is advies gevraagd aan de Centrale raad voor de milieuhygiëne, de Raad voor de binnenlands bestuur, de Raad voor de Gemeentefinanciën, de Raad voor de Waterstaat, het Interprovinciaal Overleg, de Vereniging van Nederlandse Gemeenten en de Unie van Waterschappen. Van alle instanties is commentaar ontvangen. Het commentaar heeft op onderdelen geleid tot aanpassing van het wetsvoorstel en/of de memorie van toelichting.

Hoofdstuk II. Algemene opzet van het wetsvoorstel

1. Inleiding

Activiteiten op het gebied van bodemsanering hebben zich de afgelopen jaren voornamelijk

¹ Kamerstukken II 1983/84, 18 100, hoofdstuk XI, nr. 160.

² Koninklijk besluit van 2 juli 1985, Stb. 1985, 395.

³ Kamerstukken II 1986/87, 19 827, nr. 21.

⁴ Kamerstukken II 1986/87, 19 827, nr. 36. Service Centrum Grondreiniging.

⁵ Kamerstukken II 1986/87, 19 925, nrs. 1-2.

afgespeeld onder de werking van de Interimwet bodemsanering en, vóór de inwerkingtreding van deze wet in 1983, onder de werking van het interimbeleid. Bij deze aanpak is de overheid verantwoordelijk voor de uitvoering van onderzoek en sanering. De financiering van de uitvoering wordt primair verzorgd door de overheid, die haar kosten vervolgens tracht te verhalen op de individuele veroorzakers. De door de overheid aan te pakken gevallen worden geselecteerd op basis van hun milieuhygiënische urgentie, volgens het in de Interimwet bodemsanering opgenomen, genormeerde criterium «ernstig gevaar voor de volksgezondheid of het milieu». De uitvoering van onderzoek en sanering geschiedt volgens een programmatische opzet en een gefaseerde aanpak (oriënterend onderzoek, nader onderzoek, saneringsonderzoek, sanering) per locatie.

Daarnaast zijn gevallen van bodemverontreiniging aangepakt ingevolge vergunningen op grond van andere (milieu)wetten, provinciale en gemeentelijke verordeningen.

Naast deze wettelijk gereguleerde bodemsaneringsoveroperatie is de afgelopen jaren een aanvullend, niet-wettelijk gereguleerd bodemsaneringscircuit ontstaan. Naar schatting ging het hierbij in 1988 om circa f 150 miljoen. De urgentie van de aanpak van deze gevallen wordt vooral door gebruikersbelangen bepaald. De overheid is bij de aanpak veelal slechts zijdelings betrokken; de uitvoerder van de saneringsmaatregelen is primair verantwoordelijk. De financiering van de aanpak van deze gevallen wordt primair verzorgd door de betrokkene, die zijn kosten eventueel tracht te verhalen op de veroorzaker, een contractspartij of de overheid.

Op basis van een evaluatie van de bodemsaneringsoveroperatie in de praktijk van de afgelopen jaren en mede gelet op de betreffende aanbevelingen uit het eerder genoemde evaluatierapport over de Interimwet bodemsanering is met het oog op een versnelling in de bodemsaneringsoveroperatie en een intensivering van het beginsel «de vervuiler betaalt» besloten bij de uitvoering van onderzoek en sanering meer het accent te leggen bij anderen dan de provincie. Hierbij kan allereerst gedacht worden aan de

veroorzaker van de verontreiniging. Daarnaast zijn de rechthebbende op het verontreinigd grondgebied of bijvoorbeeld de gemeente te noemen. Deze accentverschuiving betekent dat het wenselijk wordt geacht dat de mogelijkheden van saneringen in eigen beheer of eventueel door de overheid krachtens saneringsbevel opgelegde saneringen eerst worden nagegaan, alvorens aanpak op kosten van de overheid aan de orde komt.

De Interimwet bodemsanering gaat uit van primaire financiering door de overheid. Hiervoor was bij de totstandkoming van deze wet gekozen enerzijds om een voortvarende aanpak te verzekeren. Anderzijds werd vermoed dat de veroorzaker veelal niet te achterhalen zou zijn, of niet voor de kosten van aanpak aan te spreken.

Naar verwachting zullen in de toekomst steeds minder van dergelijke gevallen ontstaan. Een belangrijke preventieve werking zal immers uitgaan van een aantal financiële en juridische instrumenten, opgenomen in de Wet bodembescherming (Stb. 1986, 374). Daarnaast bevatten ook de Hinderwet (Stb. 1952, 274), de Afvalstoffenwet (Stb. 1977, 455), de Wet chemische afvalstoffen (Stb. 1976, 214) en de Wet milieugevaarlijke stoffen (Stb. 1985, 639), alsmede enkele provinciale verordeningen instrumenten die (mede) het ontstaan van bodemverontreiniging beogen te voorkomen.

Er wordt naar gestreefd de uitwerking van dit preventieve instrumentarium zo snel mogelijk af te ronden. Een uitgebreid programma van algemene maatregelen van bestuur is daartoe opgezet. In 1988 zijn reeds het Besluit dierlijke meststoffen (Stb. 1987, 114) en een aantal algemene maatregelen houdende algemene regels op grond van de Hinderwet gereed gekomen. Naar het zich laat aanzien zal in de loop van 1989 nog een aantal andere belangrijke besluiten volgen. Zo zal in dat jaar een Lozingenbesluit op grond van de Wet bodembescherming tot stand komen; van de besluiten op grond van de Hinderwet die in 1989 gereed komen en die preventieve regels voor de bescherming van de bodem inhouden, zijn te noemen de besluiten met betrekking tot melkrundveehouderijbedrijven, mestbassins, chemische wasserijen

en herstelrichtingen voor motorvoertuigen.

In 1990 zullen onder meer een besluit gebruik overige organische meststoffen, een besluit ondergrondse opslag van vloeistoffen in tanks, een besluit opslaan en storten en een bouwstoffenbesluit op grond van de Wet bodembescherming volgen alsmede besluiten met betrekking tot akkerbouw- of tuinbouwbedrijven met open grondteelt en tuinbouwbedrijven met bedekte teelt, opslag van goederen en tankstations voor het wegverkeer ingevolge de Hinderwet. Het gehele programma zal naar verwachting tegen het eind van 1991 voltooid zijn. Rekening houdend met de overgangstermijnen waarop met name de preventieve algemene maatregelen van bestuur op grond van de Wet bodembescherming van toepassing zullen worden op activiteiten die reeds bestaan op de datum van formele inwerkingtreding van de besluiten, kan gesteld worden dat de lagere overheden in de jaren na 1991 over voldoende instrumenten zouden kunnen beschikken om daadwerkelijk een bodembeschermingsbeleid te voeren.

Doet zich toch een nieuw geval van bodemverontreiniging voor, dan zal naar verwachting de veroorzaker steeds vaker bekend zijn en voor de kosten van de aanpak aan te spreken zijn.

Bovenstaande overwegingen hebben ertoe geleid, in het onderhavige wetsvoorstel bij de aanpak en financiering van onderzoek en sanering door de overheid een onderscheid te maken tussen «erfenisgevallen» en «nieuwe gevallen» van bodemverontreiniging: die waarbij de oorzaak van de verontreiniging zich heeft voorgedaan vóór respectievelijk op of na 1 januari 1990.

De regeling voor onderzoek en sanering van erfenisgevallen volgt in grote lijnen de regeling op grond van de Interimwet bodemsanering. Ook bij de aanpak van nieuwe gevallen vervult de provincie een spilfunctie; echter, bij deze gevallen zal in het geheel geen rijksbemoeienis meer plaatsvinden.

Mede naar aanleiding van de aanbevelingen uit het evaluatierapport is voorts besloten tot een verdere decentralisatie van overheidstaken en -bevoegdheden. De voorstellen op dit punt strekken zich uit over zowel erfenisgevallen

als nieuwe gevallen van bodemverontreiniging.

Tot slot is het voornemen van het kabinet in het kader van haar streven naar vermindering van de omvang van het rijksambtenarenapparaat de betrokkenheid van het Rijk bij de feitelijke aanpak van gevallen van bodemverontreiniging te verminderen¹, in het wetsvoorstel uitgewerkt.

2. Reikwijdte

2.1. Saneringscriterium

In het thans voorliggende wetsvoorstel wordt het saneringscriterium dat de Interimwet bodemsanering hanteert, namelijk «ernstig gevaar voor de volksgezondheid of het milieu», vervangen door de omschrijving van een saneringsgeval als «een geval waarin de bodem zodanig is of dreigt te worden verontreinigd dat ernstig gevaar bestaat voor vermindering van de functionele eigenschappen die de bodem voor mens, plant en dier heeft». Anders dan de Centrale raad voor de milieuhygiëne in zijn advies meent, betreft het hier een redactionele aanpassing aan de terminologie van de Wet bodembescherming.

Indien een geval van bodemverontreiniging aan dit saneringscriterium voldoet, dient het op enig moment gesaneerd te worden. Hier is dus in zekere zin sprake van een saneringsplicht voor de veroorzaker respectievelijk, indien deze onbekend is of niet voor de (kosten van) aanpak aangesproken kan worden, de provincie.

2.2. Waterbodem

Evenals in de Wet bodembescherming omvat het begrip bodem in de Interimwet bodemsanering zowel de droge (land)bodem als de natte (water)bodem. Feitelijk hebben de onderzoeks- en saneringsactiviteiten onder de Interimwet zich grotendeels beperkt tot de droge bodem, hoewel onder deze wet ook gevallen van waterbodemverontreiniging door de lagere overheden aangepakt zijn. Inmiddels neemt het inzicht toe dat ook grote delen van de waterbodem in ons land verontreinigd zijn. Naar de omvang en de ernst van de situatie in rijks- en regionale wateren zijn op dit moment inventarisaties gaande. Deze inventarisaties, die in de loop van 1989

zullen worden afgerond, zullen voldoende gegevens opleveren om een financieel verantwoorde beslissing te kunnen nemen over een aanvulling van de Wet bodembescherming met een specifieke regeling inzake onderzoek en sanering van de waterbodem. Het ligt in de bedoeling een dergelijke regeling, zoals aangekondigd in de memorie van antwoord Wet bodembescherming², onder meer zo in te richten dat de Minister van Verkeer en Waterstaat de verantwoorde-lijkheid krijgt voor de aanpak van onderzoek en sanering van de waterbodem in de rijkswateren en dat de operationele bevoegdheden inzake onderzoek en sanering van de waterbodem in de regionale wateren in handen komen te liggen van de regionale waterkwaliteitsbeheerder.

Totdat omtrent een aanvulling met een specifieke regeling, waarvoor onder meer de Unie van Waterschappen, de Raad voor de Waterstaat en de Centrale raad voor de milieuhygiëne in hun adviezen pleiten, is besloten kunnen conform de praktijk op grond van de Interimwet bodemsanering gevallen van waterbodemverontreiniging in het provinciaal bodemsaneringsprogramma opgenomen worden, waarbij het provinciaal bestuur de prioriteiten bepaalt tussen de aanpak van de te onderzoeken dan wel te saneren gevallen van «droge» en «natte» bodemverontreiniging, binnen de financiële mogelijkheden die de provincie krachtens die wet gegeven is. Bij vervallen van de Interimwet bodemsanering en gelijktijdige inwerkingtreding van de onderhavige regeling zal de aanpak van waterbodemverontreiniging conform de saneringsregeling Wet bodembescherming kunnen geschieden.

2.3. Landbouwgronden

Landbouwgronden kunnen eveneens verontreinigd zijn. Die verontreiniging manifesteert zich met name wanneer het produkt dat van dergelijke gronden afkomstig is, niet dan wel op korte termijn niet meer dreigt te voldoen aan de daaraan uit een oogpunt van volksgezondheid (Warenwet; Stb. 1988, 360) of kwaliteit (Landbouwkwaliteitswet; Stb. 1971, 371) gestelde eisen. In verband met het volksgezondheidsbelang en het belang van een ongestoorde afzet van agrarische

produkten in binnen- en buitenland dienen dergelijke situaties als ongewenst te worden beschouwd.

Een dergelijke situatie behoeft echter nog niet tot een sanering in het kader van de Interimwet bodemsanering te leiden. De in de Leidraad bodemsanering genoemde criteria zijn richtinggevend voor de prioriteitsstelling terzake van de sanering. Gronden die reeds als ongeschikt worden beschouwd voor de landbouw behoeven vanwege de relatief geringe concentraties aan verontreinigende stoffen nog niet te vallen onder de vigeur van deze criteria. In dit verband is illustratief dat bij overschrijding van de A-waarde van de Leidraad de kwaliteit van voortgebrachte landbouwprodukten reeds onaanvaardbaar kan zijn beïnvloed.

Concluderend kan gesteld worden dat de problemen met de verontreinigde gronden in het landelijk gebied in het kader van de Interimwet bodemsanering tot nu toe onderbelicht zijn gebleven. Daarbij speelt tevens een rol dat de aanpak van de zogenaamde diffuse verontreiniging nog nader moet worden ingevuld.

Mede met het oog hierop is een werkgroep «Aanpak diffuse verontreiniging in het landelijk gebied» ingesteld, waaraan wordt deelgenomen door vertegenwoordigers van het Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer en van het Ministerie van Landbouw en Visserij. Deze werkgroep zal zich buigen over de (verdere) aanpak van bodemverontreiniging in deze gebieden.

Daarbij zal ze zich meer in concreto richten op de vraag of voor het landelijk gebied aparte criteria ontwikkeld moeten worden, op de mogelijkerwijs te treffen saneringsmaatregelen, en op het samenspel tussen maatregelen op grond van de onderhavige saneringsregeling en regelen op grond van de Landbouwkwaliteitswet.

De werkzaamheden van deze werkgroep kunnen uitmonden in hierop gerichte wetgeving – eventueel in de vorm van een (nota van) wijziging van het onderhavige wetsvoorstel – alsmede in een uitbreiding van de Leidraad bodemsanering, gericht op de uitvoering van saneringen in het landelijk gebied. Daarnaast zal – in afwachting van bovenstaande definitieve voorzieningen – worden bezien in hoeverre de thans aanwezige en

¹ Kamerstukken II 1986/87, 19 827, nr. 21.

² Kamerstukken II 1983/84, 16 529, nr. 7.

door de provincies bij de uitvoering van het bodemsaneringsbeleid als een probleem ervaren gevallen aangepakt kunnen worden.

2.4. Natuurterreinen

Met betrekking tot natuurterreinen zijn gevallen van diffuse en lokale verontreiniging bekend waarbij effecten als remming van het decompositieproces en lokale aantasting van de vegetaties konden worden vastgesteld.

Niettemin zijn tot dusverre nauwelijks concrete saneringsoperaties in natuurterreinen uitgevoerd. Hiervoor zijn in hoofdzaak drie oorzaken aan te wijzen. Ten eerste is er nog geen systematische inventarisatie gedaan naar bodemverontreiniging in natuurterreinen. Ten tweede blijken, hoewel natuurterreinen in de Leidraad bodemsanering worden gerekend tot kwetsbare gebieden, dergelijke locaties in de praktijk lagere prioriteit te hebben dan andere. Voorts, en dit geldt met name voor gevallen van diffuse verontreiniging, is er nog weinig bekend over de technische mogelijkheden van sanering van verontreinigde natuurterreinen. In het algemeen zal, omdat daardoor het karakter van een natuurgebied wordt aangetast, het geheel afgraven geen goede oplossing zijn.

3. Onderzoek en sanering

3.1. Uitvoering door anderen dan de provincie

De Interimwet bodemsanering strekt ertoe, die gevallen van bodemverontreiniging die een ernstig gevaar opleveren of dreigen op te leveren voor de volksgezondheid of het milieu, voortvarend te kunnen aanpakken. Ter verzekering van een voortvarende aanpak is gekozen voor een systeem, waarin de overheid de uitvoering financiert en de kosten daarvan achteraf via de rechter op de veroorzaker van de verontreiniging tracht te verhalen. Door toepassing van het kostenverhaal wordt recht gedaan aan het beginsel: «de vervuiler betaalt»

Hoewel dit systeem van sanering en primaire financiering daarvan door de overheid met kostenverhaal achteraf in de voorgestelde regeling blijft bestaan, verdient het gezien de praktijk bij de uitvoering van bodemsanering in de afgelopen jaren en

met het oog op een versnelling van de bodemsaneringsoperatie en intensivering van het beginsel «de vervuiler betaalt» de voorkeur dat eerst de mogelijkheden voor sanering in eigen beheer c.q. op provinciaal bevel worden benut alvorens tot onderzoek en sanering op kosten van de overheid wordt overgegaan.

Naast het stimuleren van sanering door de veroorzaker maakt het wetsvoorstel het ook mogelijk dat de rechthebbende op het verontreinigde grondgebied of bijvoorbeeld de gemeente binnen wier grenzen zich een geval van bodemverontreiniging bevindt, op eigen kosten en onder eigen verantwoordelijkheid tot onderzoek en sanering overgaat.

3.2. Uitvoering op kosten van de overheid

Het onderhavige wetsvoorstel maakt bij de aanpak en financiering van onderzoek en sanering op kosten van de overheid een onderscheid tussen erfenisgevallen en nieuwe gevallen: die waarbij de oorzaak van de verontreiniging zich feitelijk heeft voorgedaan vóór respectievelijk op of na inwerkingtreding van de onderhavige regeling.

Voor wat betreft de eerste categorie wordt de regeling uit de Interimwet bodemsanering in grote lijnen gevolgd. Met de bestuurlijke aanpak op grond van deze wet is de nodige ervaring opgedaan. De knelpunten die in het evaluatierapport over de Interimwet bodemsanering gesignaleerd werden, hebben als zodanig geen betrekking op de in de wet neergelegde bestuurlijke opzet, maar veeleer op de praktische uitwerking daarvan. In de voorgestelde regeling wordt derhalve, mede met het oog op een soepele overgang van de aanpak van bodemverontreiniging door de overheid op grond van de Interimwet bodemsanering naar die krachtens de Wet bodembescherming, grotendeels aangesloten bij de huidige bestuurlijke opzet. Niettemin is besloten tot enkele belangrijke accentverschuivingen in de bestuurlijke opzet en uitvoering van de wet. Deze zijn: een verdere decentralisatie van overheidstaken en -bevoegdheden (zie hieronder paragraaf 3.3.) en een vermindering van de betrokkenheid van het Rijk bij de uitvoering van bodemsaneringsprojecten.

Voor de aanpak van onderzoek en sanering van erfenisgevallen dient de provincie jaarlijks een programma te maken. De functie van het saneringsprogramma wordt ingevolge het wetsvoorstel enigszins gewijzigd ten opzichte van de situatie krachtens de Interimwet bodemsanering. Op de redenen die hieraan ten grondslag liggen, wordt in paragraaf 5.1. van hoofdstuk III nader ingegaan. Het programma behoeft anders dan op grond van de Interimwet bodemsanering het geval is, niet aan de Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer toegezonden te worden. Het programma is voorts niet langer de enige grondslag voor de aanpak van gevallen van bodemverontreiniging: er dienen nog slechts die erfenisgevallen in opgenomen te worden die de eerstkomende vier jaar door de provincie dan wel, krachtens delegatie, door gemeenten worden onderzocht of gesaneerd, alsmede erfenisgevallen die op bevel van de provincie door de veroorzaker respectievelijk rechthebbende worden uitgevoerd. Erfenisgevallen die pas later of door anderen dan de provincie worden aangepakt alsmede nieuwe gevallen, behoeven niet in het saneringsprogramma te worden opgenomen. Het staat gedeputeerde staten overigens vrij, deze gevallen bijvoorbeeld in een bijlage bij het programma aan te geven. Op deze wijze zal voor de burger kenbaar kunnen zijn op welke plaatsen in de provincie nog meer sprake is van (mogelijke) verontreiniging.

Anders dan op grond van de Interimwet bodemsanering het geval is, kent het onderhavige wetsvoorstel geen aparte procedure voor de aanpak van zogenaamde omvangrijke erfenisgevallen. Deze zullen procedureel en financieel op dezelfde wijze als de niet-omvangrijke gevallen dienen te worden aangepakt.

Ook voor de aanpak van nieuwe gevallen, voorzover onderzoek en sanering daarvan niet door de veroorzaker respectievelijk rechthebbende in eigen beheer of krachtens provinciaal bevel worden uitgevoerd, wijst het wetsvoorstel de provincie aan als bevoegd gezag. Echter, op een aantal punten wijkt de voorgestelde regeling af van die voor de aanpak van erfenisgevallen. Deze punten betreffen met name de bevoegdheden van Rijk en provincie en de financiering van de kosten van

aanpak. In grote lijnen houden de wijzigingen in dat het Rijk geen enkele bemoeienis meer heeft bij de aanpak van nieuwe gevallen, dat de provincie met uitzondering van de vorderingsbevoegdheid alle instrumenten ter beschikking krijgt om gevallen te kunnen aanpakken, dat er minder procedurele eisen aan de aanpak worden gesteld, en dat de kosten van aanpak volledig voor rekening van de provincie komen.

Over de achtergrond van het aanbrengen van verschil in beide regelingen kan het volgende worden opgemerkt. De Wet bodembescherming bevat een aantal financiële en juridische instrumenten die ervoor moeten zorgen dat zoveel mogelijk het ontstaan van nieuwe gevallen van bodemverontreiniging wordt voorkomen. Met name de uitvoeringsbesluiten op grond van de artikelen 8-13, waarvan de eerste in 1987 en 1988 in werking zijn getreden en andere in 1989 en volgende jaren zullen volgen, zullen technische en juridische preventieve voorschriften bevatten voor een reeks van bodembedreigende handelingen. Belangrijke andere instrumenten in de Wet bodembescherming zijn de mogelijkheid tot het eisen van financiële zekerheidsstelling en de regeling bij ongewone voorvallen. Ook van de zorgplichtbepaling (artikel 14 van de Wet bodembescherming) wordt een preventieve werking verwacht. Naast deze mogelijkheden die de Wet bodembescherming biedt, zijn er voor zover op grond van die wet (nog) geen voorschriften zijn gesteld, voorschriften uit hoofde van andere (milieu)wetten, met name de Hinderwet, de Afvalstoffenwet, de Wet chemische afvalstoffen, de Wet milieugevaarlijke stoffen alsmede provinciale verordeningen, die het ontstaan van bodemverontreiniging beogen te voorkomen. Voorts kan van de toegenomen aandacht voor handhaving van milieuvoorschriften in het algemeen een preventieve werking uitgaan.

Al deze mogelijkheden zullen dienen te bewerkstelligen dat het ontstaan van nieuwe gevallen van bodemverontreiniging zoveel mogelijk wordt voorkomen.

Het moet echter niet uitgesloten worden geacht dat ondanks alle preventieve mogelijkheden nieuwe gevallen van bodemverontreiniging ontstaan. Het ligt voor de hand om de provincie, gezien haar cruciale rol

bij de aanpak van erfenisgevallen, ook voor de aanpak van nieuwe gevallen verantwoordelijk te stellen. Hetzelfde geldt mutatis mutandis voor de vier grote gemeenten, die in dit wetsvoorstel wat betreft de aanpak van erfenisgevallen, gelijkgesteld worden met de provincies (zie paragraaf 3.3. van dit hoofdstuk).

Naar verwachting zal bij het merendeel van nieuw ontstane gevallen de veroorzaker bekend zijn en direct aan te spreken voor de (kosten van) aanpak, bijvoorbeeld door toepassing van de regeling van onderzoek en sanering in eigen beheer of het saneringsbevel. Beide mogelijkheden zullen onder de werking van het onderhavige wetsvoorstel, en in het bijzonder bij de aanpak van nieuwe gevallen, dan ook een belangrijke rol kunnen spelen in de bodemsaneringsoperatie.

Het blijft echter mogelijk dat nieuwe gevallen ontstaan waarbij de veroorzaker onbekend is (bijvoorbeeld illegale stort) of niet aangesproken kan worden voor de kosten van aanpak (de veroorzaker is bijvoorbeeld failliet). Ook voor de aanpak van deze gevallen is de provincie verantwoordelijk.

Gezien de verwachting dat het aantal nieuwe gevallen waarin een directe technisch-inhoudelijke en financiële bemoeienis van de provincie nodig is, relatief gering zal zijn, wordt bij onderzoek en sanering van deze gevallen geen jaarlijks uit te brengen provinciaal programma voorgeschreven. Uiteraard staat het de provincie vrij om, bijvoorbeeld wanneer het aantal gevallen daartoe aanleiding geeft of met het oog op inspraakmogelijkheden, toch tot het uitbrengen van een programma over te gaan.

Dezelfde verwachting heeft voorts geleid tot een volledige beëindiging van de bemoeienis van het Rijk bij de aanpak van deze gevallen, ook in financiële zin.

Teneinde de centrale positie van de provincies en de vier grote gemeenten bij onderzoek en sanering van nieuwe gevallen van bodemverontreiniging inhoud te geven, wordt hun een aantal bevoegdheden en instrumenten gegeven die het mogelijk maken ook een nieuw geval van bodemverontreiniging voortvarend te kunnen aanpakken. Het betreft met name het saneringsbevel, de gedoogplichten en de mogelijkheden tot kosten-

verhaal. De toekenning van deze bevoegdheden geschiedt deels omdat zij toegepast worden vóórdat enige zekerheid bestaat over het tijdstip van ontstaan van een geval van bodemverontreiniging en deels omdat sommige bevoegdheden in beide categorieën (erfenisgevallen en nieuwe gevallen) extra mogelijkheden verschaffen (bijvoorbeeld kostenverhaal).

3.3. Decentralisatie van taken en bevoegdheden

Bij het ontwerpen van de Interimwet bodemsanering is gekozen voor een systeem, waarin de provincie bij de voorbereiding en uitvoering van het programma en de afzonderlijke projecten een centrale rol vervult, het Rijk een sturende, toetsende en op een enkel onderdeel bepalende rol heeft en de gemeente primair een adviserende en ondersteunende taak is toebedacht. Voor de provincies stemde deze centrale rol overeen met hun positie in de ontwerp-Wet bodembescherming en met de deskundigheid en ervaring die zij reeds bij de uitvoering van autonome verordeningen op het gebied van de bescherming van bodem en grondwater hadden opgedaan.

Vanwege de kennis van de situatie ter plaatse van een geval van bodemverontreiniging werd overleg met de gemeente over het opstellen van het programma verplicht gesteld. Daarnaast zou de gemeentelijke betrokkenheid gestalte kunnen krijgen via inschakeling bij de uitvoering van het programma. Tijdens de parlementaire behandeling van het ontwerp van de Interimwet bodemsanering werd aan de gemeenten bij nota van wijziging een sterkere positie toegekend door het opnemen van de bepaling dat een gemeente aan de provincie kan verzoeken met de uitvoering van een deel van het bodemsaneringsprogramma te worden belast. Als uitvloeisel van de evaluatie van de Interimwet bodemsanering werd bij de uitvoering van de wet waar dit mogelijk en doelmatig was, de bemoeienis van het Rijk verminderd. In dit verband kan gewezen worden op de invoering van de budgetfinanciering.

In het thans voorliggende wetsvoorstel wordt deze decentralisatie bij de aanpak van gevallen door de overheid voortgezet. De rol van

de provincie als centraal verantwoordelijke overheidsinstantie blijft gehandhaafd, zowel ten aanzien van de erfenisgevallen als met betrekking tot de nieuwe gevallen van bodemverontreiniging. Met betrekking tot de erfenisgevallen wordt het systeem van budgetfinanciering in het ontwerp expliciet vastgelegd. Uit de budgetten dient ook de aanpak van de omvangrijke gevallen gefinancierd te worden. Het programma behoeft niet meer aan de minister gezonden te worden. Dit brengt met zich mee dat de toetsing van de provinciale programma's bijvoorbeeld wat betreft programma-inhoud, door het Rijk komt te vervallen, zowel vooraf als achteraf. Mede in verband hiermee worden bijna alle bevoegdheden die bij de uitvoering van onderzoek en sanering kunnen worden uitgeoefend, toegekend aan gedeputeerde staten, die hiervan zonder enige betrokkenheid van de minister gebruik kunnen maken. Uitzondering op deze overdracht zijn de bevoegdheid tot kostenverhaal in gevallen waarin het Rijk heeft bijgedragen aan de kosten van aanpak, en de vorderingsbevoegdheid. De overgedragen bevoegdheden hebben de provincies ook ten aanzien van nieuwe gevallen van bodemverontreiniging. Daarnaast hebben zij ten aanzien van nieuwe gevallen ook de bevoegdheid tot het kostenverhaal gekregen. Onder de werking van de Interimwet bodemsanering waren gedeputeerde staten alleen zelfstandig bevoegd ten aanzien van het opleggen van gedoogplichten en het geven van een bevel tot het staken van verontreinigende handelingen.

De verantwoordelijkheid van de provincies bij de uitvoering van de saneringsregeling voor erfenisgevallen wordt, anders dan op grond van de Interimwet bodemsanering, ook tot uitdrukking gebracht door middel van een bijdrage in de kosten van aanpak van gevallen. De grondslag voor deze verandering is gelegen in het feit dat de provincie ten aanzien van alle erfenisgevallen bepaalt welke onderzoeks- en saneringsmaatregelen zullen worden uitgevoerd ten laste van de daarvoor door het Rijk beschikbaar gestelde bijdrage. Het dragen van financiële verantwoordelijkheid sluit hierbij aan. De provincies zullen hun bijdrage moeten financieren uit de eigen algemene middelen.

Om redenen die hierboven onder paragraaf 3.2. uiteengezet zijn, komen de kosten van onderzoek en sanering van nieuwe gevallen volledig voor rekening van de provincie.

Een belangrijke wijziging ten opzichte van de huidige bestuurlijke opzet vormt de aparte positie die het ontwerp toekent aan de vier grote gemeenten Amsterdam, 's-Gravenhage, Rotterdam en Utrecht. In overeenstemming met het kabinetsstandpunt terzake houdt de voorgestelde regeling in dat deze gemeenten rechtstreeks van het Rijk budgetten ontvangen voor de uitvoering van onderzoek en sanering van erfenisgevallen. In verband daarmee zijn deze gemeenten ook voor wat betreft de uitoefening van bevoegdheden en het opstellen van een saneringsprogramma gelijkgesteld aan de provincies. Deze gelijkstelling in bevoegdheden (en verplichtingen) geldt ook bij de aanpak van nieuwe gevallen van bodemverontreiniging. In deze memorie wordt dan ook, behoudens waar uit de tekst het tegendeel blijkt, overal waar gesproken wordt over het provinciebestuur, tevens bedoeld op de besturen van deze gemeenten.

Hoofdstuk III. Inhoud van het wetsvoorstel

1. Inleiding

In het voorgaande hoofdstuk is ingegaan op de uitgangspunten die ten grondslag hebben gelegen aan het onderhavige wetsvoorstel. Aan de orde zijn geweest de nadruk op onderzoek en sanering door anderen dan de provincie, het onderscheid tussen de aanpak door de overheid van erfenisgevallen en die van nieuwe gevallen, en het streven naar decentralisatie.

Anders dan onder de werking van de Interimwet bodemsanering, zal het uitvoeren van onderzoek en sanering dus niet langer automatisch een overheidstaak zijn. Dit geldt ten aanzien van zowel de aanpak van erfenisgevallen als de aanpak van nieuwe gevallen. Het wordt dan ook wenselijk geacht dat de provincies in hun bodemsaneringsbeleid de volgende voorkeursvolgorde hanteren:

1. onderzoek en sanering op eigen kosten en onder eigen verantwoordelijkheid door anderen dan de provincie;

2. onderzoek en sanering op eigen kosten en onder provinciale verantwoordelijkheid door anderen dan de provincie krachtens een provinciaal bevel;

3. onderzoek en sanering op kosten van de overheid.

Onderzoek en sanering op kosten van de overheid zou dus nog slechts plaats moeten vinden als de beide andere mogelijkheden niet haalbaar blijken. Bij de aanpak van erfenisgevallen kunnen de provincies met name in het kader van het opstellen van het ontwerp-bodemsaneringsprogramma nagaan in hoeverre deze volgorde te verwezenlijken is.

Hieronder wordt nader ingegaan op de inhoud van het wetsvoorstel. Daarbij komt allereerst aan de orde welke procedures en instrumenten daarin zijn opgenomen voor de uitvoering van onderzoek en sanering. Voorts wordt ingegaan op een wijziging van de regeling van de Wet bodembescherming in verband met ongewone voorvallen die gevolgen hebben voor de waterbodemsanering.

2. Aanmelding van gevallen

In het wetsvoorstel wordt aan burgemeester en wethouders de verplichting opgelegd, de hun bekende gevallen van bodemverontreiniging (zowel erfenisgevallen als nieuwe gevallen) die zich op het grondgebied van hun gemeente voordoen, te melden aan gedeputeerde staten. Dit geldt niet alleen voor gevallen van «droge bodem»-verontreiniging maar ook voor gevallen waarin de waterbodemsanering is verontreinigd. Burgemeester en wethouders kunnen een geval van bodemverontreiniging bijvoorbeeld op het spoor komen naar aanleiding van een indicatief bodemonderzoek in het kader van geplande woningbouw. De verplichting tot aanmelden geldt alleen ten aanzien van het eigen grondgebied. Uiteraard staat het burgemeester en wethouders vrij, gevallen binnen een andere gemeente aan te melden. Hierbij kan met name gedacht worden aan gevallen die zich juist over de gemeentegrens bevinden en waarvan de gevolgen zich eventueel zouden kunnen uitstrekken tot het eigen grondgebied.

Is een gemeente van plan een geval van bodemverontreiniging zelf aan te pakken, dan geeft het wetsvoorstel daarvoor twee

mogelijkheden, die voor wat betreft de financiering en de verantwoordelijkheid voor de uitvoering van elkaar verschillen. De eerste mogelijkheid is dat de gemeente onderzoek en sanering uitvoert op eigen kosten en onder eigen verantwoordelijkheid. Zie hiervoor paragraaf 3 van dit hoofdstuk.

Voorts kunnen burgemeester en wethouders aan gedeputeerde staten verzoeken te worden belast met de uitvoering van een deel van het bodemsaneringsprogramma. Op laatstgenoemde mogelijkheid wordt hieronder in paragraaf 5.1. nader ingegaan.

3. Onderzoek en sanering door anderen dan de provincie

Het voorliggend wetsvoorstel kent in tegenstelling tot de Interimwet bodemsanering ook een regeling voor onderzoek en sanering door anderen dan de provincie. Hierbij kan gedacht worden aan particulieren, maar ook bijvoorbeeld aan gemeenten, waterkwaliteitsbeheerders of onderdelen van de rijksoverheid. De regeling heeft betrekking op zowel erfenisgevallen als nieuwe gevallen.

Het voordeel van sanering onder eigen verantwoordelijkheid en op eigen kosten kan voor een particulier gelegen zijn in de mogelijkheid, de planning van de uitvoering ervan optimaal af te stemmen op die van andere (grond)werkzaamheden. Daarbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan de nieuwbouw van bedrijfsgebouwen. Door zelf te saneren kan een veroorzaker bovendien voorkomen dat de provincie, de gemeente of de Staat overgaat tot het verhalen van de gemaakte kosten op een moment dat dit hem financieel minder goed uitkomt. Gemeenten kunnen door zelf te saneren uitdrukking geven aan hun eigen bestuurlijke verantwoordelijkheid op milieugebied. Tevens is een betere afstemming mogelijk tussen bodemsanering en andere beleidsterreinen van de gemeenten.

In de afgelopen jaren is het aantal van dergelijke saneringen sterk toegenomen. Zo is inmiddels een omvangrijk gemeentelijk saneringscircuit ontstaan. Vanwege de vrij zware procedure die het saneringsprogramma op grond van de Interimwet bodemsanering moet doorlopen voordat met de uitvoering van projecten kan worden begonnen,

vinden dergelijke saneringen in eigen beheer in de praktijk vaak buiten het programma om plaats. De provincie wordt er soms wel, maar vaak ook niet bij betrokken. Gevolg hiervan kan zijn dat de provincie in een te laat stadium constateert dat de sanering een milieuhygiënisch onvoldoende verantwoord resultaat heeft, hetgeen ertoe kan leiden dat het geval opnieuw onderzocht of gesaneerd moet worden. Een andere consequentie van sanering buiten het programma van de Interimwet bodemsanering om is dat diverse bevoegdheden van gedeputeerde staten niet van toepassing zijn. Immers, zij zijn in het systeem van die wet slechts bevoegd tot het opleggen van gedoogplichten indien een geval in het programma is opgenomen. De uitoefening van toezicht en controle kan hierdoor ernstig bemoeilijkt worden.

Teneinde deze bezwaren te onderwerpen, is er in het wetsvoorstel voor gekozen dat saneringen door anderen dan de provincie niet meer in het programma hoeven te worden opgenomen, en dat de bevoegdheden van gedeputeerde staten los van dat programma kunnen worden uitgeoefend.

Aan de uitvoering van onderzoek en sanering door anderen dan de provincie wordt in het wetsvoorstel een aantal procedurele eisen gesteld. In verband met de wens, deze saneringen zoveel mogelijk te stimuleren, is het aantal vereisten zo beperkt mogelijk gehouden.

Een ieder die voornemens is op eigen kosten en onder eigen verantwoordelijkheid de bodem te saneren, dient dit te melden bij de provincie, en wel tenminste één maand voordat met de uitvoering wordt begonnen. Bij deze melding dienen bepaalde gegevens te worden verstrekt over het met het oog op de sanering verrichte onderzoek, het tijdstip waarop met de sanering wordt begonnen en, indien bij de sanering grond wordt afgegraven, de bestemming van die grond. Op basis van de melding en de verstrekte gegevens kan de provincie in overleg treden met de saneerder. Deze kan uiteraard zelf in elke fase van voorbereiding en uitvoering van onderzoek en sanering in contact treden met de provinciale overheid. Vroegtijdig overleg met de provincie is vooral aan te raden, indien bij de sanering verontreinigde grond vrijkomt die zal moeten worden

afgevoerd naar een daarvoor bestemde opslagplaats. De provincie heeft er als beheerder van dergelijke opslagplaatsen immers zicht op of en wanneer opslagcapaciteit beschikbaar is. Ook kan in een vroegtijdig overleg aan de saneerder informatie verstrekt worden over eventuele andere maatregelen die op grond van andere wetten of regelingen dan onderhavige saneringsregeling door deze genomen moeten worden in het kader van de uitvoering van het onderzoek en de sanering.

Met betrekking tot saneringsgevallen kunnen omtrent de inhoud van de bij de melding te verstrekken gegevens en omtrent andere te verstrekken gegevens bij provinciale verordening regels worden gesteld. Het ligt voor de hand dat een dergelijke verordening bij inwerkingtreding van de onderhavige regeling in alle provincies van kracht zal moeten zijn. De verordening kan alleen betrekking hebben op gegevens die nodig zijn voor het beoordelen van de verontreinigingssituatie en van de wijze van sanering respectievelijk het resultaat daarvan. Ook kunnen gegevens worden gevraagd over de afvoer van afgegraven verontreinigde grond. Langs deze weg van een informatieplicht kan de provincie, zonder dat inbreuk wordt gemaakt op de bedrijfsvoering van de saneerder, in goed overleg invloed uitoefenen op de wijze van uitvoering van onderzoek en sanering en op het tijdstip van aanpak. In het kader van het informele overleg tussen saneerder en provincie is het raadzaam tevens van gedachten te wisselen over de vraag of op afzienbare termijn op het terrein van de saneerder preventieve maatregelen getroffen moeten worden ten gevolge van bijvoorbeeld een bij of krachtens de Wet bodembescherming of één van de andere eerder genoemde milieuwetten gestelde regel. Indien deze vraag bevestigend wordt beantwoord, ligt het voor de hand, de tijdstippen van uitvoering van de curatieve en preventieve maatregelen op elkaar af te stemmen.

Indien het overleg tussen provincie en saneerder onverhoopt niet een zodanig resultaat oplevert dat de provincie de uitvoering van de sanering en het milieuhygiënisch resultaat daarvan met vertrouwen tegemoet kan zien, kunnen gedeputeerde staten een sterkere sturing

van onderzoek en sanering bewerkstelligen door toepassing van een sanerings- of onderzoeksbevel. De provincie moet haar voornemen voor het geven van een bevel kenbaar maken in ieder geval vóór het verstrijken van de meldingstermijn van één maand. Zo niet, dan mag met de sanering een aanvang worden gemaakt. Het bevel dient vervolgens uiterlijk drie maanden na de mededeling van het voornemen aan de betrokkene gegeven te worden.

Daarnaast blijft het uiteraard mogelijk dat gedeputeerde staten het geval alsnog in hun programma opnemen, en zelf onderzoek en sanering uitvoeren. Indien het gaat om erfenisgevallen, zal de provincie, de gemeente of de Staat achteraf trachten de kosten daarvan op de veroorzaker te verhalen. Kostenverhaal ten aanzien van nieuwe gevallen is een bevoegdheid van de provincie en de gemeente. Uiteraard kunnen zij daarbij van de diensten van het bureau van de Landsadvocaat gebruik maken.

Overleg tussen de provincie en de saneerder is zeker aan te bevelen in het geval laatstgenoemde vestigingen heeft in verschillende provincies en op diverse van de eigen terreinen bodemverontreiniging vermoed wordt of geconstateerd is, die de saneerder in eigen beheer wenst aan te pakken. Te denken valt hierbij bijvoorbeeld aan een groot bedrijf of een onderdeel van de rijksoverheid als het Ministerie van Defensie. Het verdient in een dergelijk geval zelfs de voorkeur dat regelmatig overleg plaatsvindt tussen de saneerder en de provincies op wier grondgebied terreinen van de saneerder gelegen zijn, met het oog op een onderlinge afstemming van de door de saneerder te verrichten bodemsaneringsactiviteiten en een evenwichtig over de tijd verspreide financiering van de daaraan verbonden kosten. Een in overleg tussen de betrokken partijen door de saneerder op basis van een inventarisatie van (potentiële) gevallen van bodemverontreiniging op te stellen programma van onderzoeks- respectievelijk saneringsactiviteiten kan daarbij een hulpmiddel vormen.

4. Onderzoek en sanering krachtens provinciaal bevel

In het wetsvoorstel wordt aan

gedeputeerde staten de bevoegdheid gegeven om degene op wiens grondgebied zich een geval van bodemverontreiniging voordoet dan wel degene die bodemverontreiniging veroorzaakt heeft, te bevelen onderzoek en/of sanering uit te voeren. Hierbij doet niet ter zake wanneer de verontreiniging feitelijk ontstaan is. In de Interimwet bodemsanering had alleen de minister de bevoegdheid tot het geven van een saneringsbevel. Gezien het uitgangspunt van decentralisatie en in verband met de praktische uitvoerbaarheid bij een meer intensieve toepassing van dit instrument is de bevelsbevoegdheid in het voorstel bij gedeputeerde staten gelegd. Een ander nieuw element is dat in het voorstel ook een bevel terzake van het saneringsonderzoek kan worden gegeven. Dit sluit aan bij het uitgangspunt zoveel mogelijk, en dus in een zo vroeg mogelijk stadium, uitdrukking te geven aan de eigen verantwoordelijkheid van de veroorzaker.

In een bevel moet concreet worden aangegeven welke onderzoeks- of saneringsmaatregelen getroffen dienen te worden. Op de uitvoering daarvan dient de provincie toezicht te houden. In verband met de planning van de daarvoor benodigde menskracht, moet, indien het om een erfenisgeval gaat, het geval ook in het saneringsprogramma opgenomen worden. In alle gevallen waarin het geven van een bevel wordt overwogen, dient voorafgaand met de betrokkene overleg te worden gevoerd teneinde na te gaan of het bevel alsnog voorkomen kan worden.

Zoals hierboven reeds vermeld, kan een bevel ook worden gegeven indien een geval in eerste instantie door anderen dan de provincie wordt aangepakt. Het geven van een bevel komt dan uiteraard pas aan de orde als uit het overleg de provincie niet de overtuiging heeft gekregen dat het onderzoek of de sanering op een milieuhygiënisch verantwoorde wijze wordt uitgevoerd, dan wel een zodanig resultaat oplevert. De provincie dient binnen één maand na de melding van een sanering in eigen beheer een eventueel voornemen tot het geven van een bevel bekend te maken. Het bevel dient in dit geval gegeven te worden uiterlijk drie maanden na de mededeling van dat voornemen aan de betrokkene.

Wanneer het de betrokkene

bekend is, dat ook in één of meer andere provincies overwogen wordt, hem een onderzoeks- of saneringsbevel te geven, kan hij verzoeken ook die andere provincie(s) bij het overleg te betrekken. In dat overleg kan dan de volgorde van de verschillende onderzoeken c.q. saneringen worden besproken. Daardoor kan worden voorkomen dat voor de betrokkene onoverkomelijke financiële of operationele problemen ontstaan. Mocht de uitkomst van het overleg voor de betrokkene niet bevredigend zijn, dan kan in beroep worden getoetst of met zijn belangen op dit punt voldoende rekening is gehouden.

5. Onderzoek en sanering op kosten van de overheid

Indien onderzoek en sanering van een geval van bodemverontreiniging niet kunnen plaatsvinden langs een van de hierboven genoemde wegen, wordt dit geval door de overheid, in beginsel door de provincie, aangepakt. Betreft het een erfenisgeval, dan wordt het in het saneringsprogramma opgenomen. Deze verplichting geldt niet voor nieuwe gevallen.

5.1. Erfenisgevallen

Functie van het programma

Zoals in de nota «Meer dan de som der delen»¹ is uiteengezet, wordt gestreefd naar integratie per overheidsniveau van de diverse plannen op het gebied van het milieubeleid. Voor wat betreft het provinciaal niveau komen de voorstellen in de nota er in grote lijnen op neer dat de planning en uitvoering van het milieubeleid in de toekomst vastgelegd zullen worden in een milieubeleidsplan en een milieuprogramma. In het milieubeleidsplan worden de hoofdlijnen van het milieubeleid voor een periode van 8 à 10 jaar vastgelegd. Het programma is een operationeel plan, dat jaarlijks voor een periode van 4 jaar zal worden vastgesteld, en dat voornamelijk een interne werking heeft. Het ligt in de bedoeling dat deze plannen de plaats gaan innemen van de in verschillende milieuwetten voorgeschreven planfiguren.

Op basis van de in de nota weergegeven voorstellen zal in 1989 een wetsvoorstel worden ingediend tot uitbouw van de Wet algemene

¹ Kamerstukken II 1983/84, 18 922, nrs. 1-2

bepalingen milieuhygiëne met een hoofdstuk over planning. Het bodemsaneringsprogramma als bedoeld in het onderhavige wetsvoorstel zal te zijner tijd deel gaan uitmaken van het provinciale milieuprogramma. Hierbij dient een uitzondering te worden gemaakt voor de gemeenten Amsterdam, 's-Gravenhage, Rotterdam en Utrecht. In het onderhavige wetsvoorstel wordt (uiteraard alleen voor zover het gaat om de uitvoering van de saneringsparagraaf en de regeling bij ongewone voorvallen van de Wet bodembescherming) aan deze gemeenten een «provinciale» status toegekend. Krachtens dit voorstel dienen ook deze vier gemeenten voor de aanpak van erfenisgevallen een bodemsaneringsprogramma te maken. Deze programma's worden dus niet in het provinciale milieuprogramma opgenomen.

In overeenstemming met de gedachten over de functie van het provinciale milieuprogramma in het wetsvoorstel, zal het bodemsaneringsprogramma voornamelijk een interne functie hebben.

De interne functie van het programma komt duidelijk tot uiting in de inhoud ervan: gedeputeerde staten dienen jaarlijks een saneringsprogramma vast te stellen, waarin wordt aangegeven welke activiteiten het provinciaal bestuur in de eerstvolgende vier jaar met betrekking tot onderzoek en sanering van gevallen van bodemverontreiniging zal ondernemen, en op welk tijdstip deze zullen aanvangen. Tot deze activiteiten behoren niet alleen de uitvoering van onderzoek en sanering, maar ook het geven van een sanerings- en/of onderzoeksbevel. Naast de vermelding van gevallen en het jaar waarin met de aanpak begonnen wordt, dient in het programma een overzicht gegeven te worden van de financiële gevolgen van uitvoering van het programma.

Uiteraard staat het de provincie vrij, het programma mede met het oog op inspraakmogelijkheden een bredere functie te geven. Hiervoor pleit de Centrale raad voor de milieuhygiëne in zijn advies. Zo zou de provincie in het programma ook een volledig beeld kunnen geven van alle verontreinigingsgevallen op haar grondgebied, ongeacht door wie of in welk jaar deze worden aangepakt en ongeacht het tijdstip van ontstaan van de verontreiniging, en een prioriteitsstelling daarbij aangeven.

Anders dan op grond van de Interimwet bodemsanering het geval is, behoeft het programma niet langer aan de minister toegezonden te worden.

Naast deze interne functie heeft het programma ook nog een externe functie: bij de totstandkoming worden belanghebbenden betrokken. Deze betrokkenheid wordt geregeld via provinciale verordening (zie hieronder).

Informatieverschaffing

De provincie kan de informatie die nodig is voor het opstellen van het programma, langs verschillende wegen verkrijgen. Aan de gemeenten wordt de plicht opgelegd, hun bekende gevallen van bodemverontreiniging die zich op hun grondgebied voordoen, te melden bij de provincie. Voorts verdient het aanbeveling dat de provincies er zelf voor zorgdragen, dat de gegevens uit de in het verleden uitgevoerde inventarisaties van de (vermoedelijke) gevallen van bodemverontreiniging op hun grondgebied zo actueel mogelijk blijven. Daarnaast kunnen nieuwe gevallen ontdekt worden in het kader van het toezicht op de naleving van wettelijke voorschriften. Bij de melding van deze gevallen speelt uiteraard de inspecteur een belangrijke rol, maar ook door burgers, bedrijven, belangengroepen en anderen kunnen gevallen worden aangemeld.

Overleg en inspraak

Alvorens het programma vast te stellen plegen gedeputeerde staten, bijvoorbeeld aan de hand van het ontwerp ervan, overleg met de betrokken gemeenten en de inspecteur, die op deze manier hun wensen ten aanzien van de inhoud van het programma kenbaar kunnen maken. Daarnaast wordt de provinciale bodembeschermingscommissie in de gelegenheid gesteld over het ontwerp-programma advies uit te brengen. In het met de gemeenten te voeren overleg kan onder meer aan de orde komen of de gemeente zelf de verantwoordelijkheid wil nemen voor het onderzoek en de sanering van gevallen.

Het ligt voor de hand dat, indien de provincie niet door middel van een melding van een sanering in eigen beheer op de hoogte wordt gesteld, zij voorafgaand aan het opstellen van het bodemsaneringsprogramma in overleg treedt met de

veroorzaker van een verontreiniging of de rechthebbende op het verontreinigde terrein over diens bereidheid, de sanering op eigen kosten en primair onder eigen verantwoordelijkheid uit te voeren. Is deze bereidheid aanwezig dan wordt de sanering uitgevoerd zoals hierboven beschreven is.

Ingevolge de Interimwet bodemsanering dient het saneringsprogramma jaarlijks in concept-vorm een maand ter inzage te worden gelegd, gedurende welke termijn iedereen bezwaarschriften tegen de inhoud ervan kan indienen. De inhoud van het programma zal op grond van het wetsvoorstel minder concreet zijn dan onder de werking van de Interimwet bodemsanering. Daardoor geeft het de burger minder inzicht in de plannen van de provincie ten aanzien van de aanpak van een bepaald geval van bodemverontreiniging. Om deze reden is ervoor gekozen, de wettelijke mogelijkheid tot het indienen van bezwaarschriften tegen het ontwerp-programma te laten vervallen, en regeling van de betrokkenheid van belanghebbenden bij de voorbereiding van het programma te delegeren aan de provincies. Aan de provincie is in het wetsvoorstel dan ook de plicht opgelegd een inspraakverordening vast te stellen. In deze verordening dient onder meer te worden geregeld op welke wijze belanghebbenden worden betrokken bij de voorbereiding van het programma. Tevens moet in deze verordening worden geregeld hoe bij het onderzoek en de sanering van een saneringsgeval dat in het programma is opgenomen, belanghebbenden hun mening kenbaar kunnen maken en invloed kunnen uitoefenen op de ten aanzien van die uitvoering te nemen beslissingen. Aan individuele burgers wordt op deze manier meer invloed gegeven dan zij thans, onder de werking van de Interimwet bodemsanering, hebben. Teneinde te voorkomen dat een en ander in alle provincies op verschillende wijze geregeld wordt, zou het de voorkeur verdienen dat door de provincies in IPO-verband een modelverordening ontwikkeld wordt. Het ligt voor de hand dat in alle provincies de inspraakverordening op de datum van inwerking-treding van de onderhavige regeling van kracht zal moeten zijn.

Uitvoering

In beginsel worden de gevallen die in het programma zijn opgenomen, aangepakt door de provincie. Daarop bestaat evenwel één uitzondering. Evenals dat op grond van de Interimwet bodemsanering mogelijk is, kunnen burgemeester en wethouders, indien zij van mening zijn dat hun gemeente daartoe voldoende geëquipeerd is, aan gedeputeerde staten verzoeken te worden belast met onderzoek en/of sanering van gevallen die zijn opgenomen in het programma, voorzover deze op het grondgebied van de gemeente gelegen zijn. Een dergelijk verzoek kan betrekking hebben op één geval, maar ook op alle gevallen die zich in de gemeente bevinden. Het verzoek kan op elk moment gedaan worden. Het ligt evenwel het meest voor de hand dit te doen tijdens het overleg over het programma.

Gedeputeerde staten dienen binnen een maand te beslissen op het verzoek. Vooral gezien de steeds verdergaande intergemeentelijke samenwerking op milieugebied en de groeiende kennis en ervaring van gemeenten op het gebied van bodemsanering is de verwachting dat in de loop der jaren meer gemeenten van deze mogelijkheid gebruik zullen gaan maken en dat de provincies dergelijke verzoeken zullen honoreren. Honorering van het verzoek betekent dat, binnen de mogelijkheden van het budget daarvoor door de provincie vastgesteld, de gemeente bijvoorbeeld zelf de wijze van uitvoering van onderzoek en sanering bepaalt en daarvoor verantwoordelijk is. Door vaststelling van de hoogte van het budget voor de uitvoering van onderzoek en sanering bij delegatie aan gemeenten zal de provincie echter indirect toch de wijze van aanpak mede bepalen.

Indien gedeputeerde staten positief beslissen op een verzoek dat betrekking heeft op verschillende gevallen, kunnen zij besluiten een evenredig deel van het bodemsaneringsbudget voor een jaar door te geven aan de desbetreffende gemeente.

Een belangrijk verschil tussen de melding van sanering in eigen beheer, zoals die hierboven werd omschreven, en het verzoek is dat in het laatste geval door de provincie wordt bepaald wanneer de sanering moet worden uitgevoerd, en dat in

de kosten ervan wordt bijgedragen door de provincie en het Rijk.

Het hier bedoelde verzoek zal in de praktijk slechts betrekking hebben op gevallen waarvan de kosten het drempelbedrag te boven gaan. Bij gevallen die minder kosten, ligt het vragen van toestemming immers niet voor de hand. Een melding van sanering in eigen beheer is dan voldoende.

Een overeenkomst tussen uitvoering in eigen beheer en uitvoering krachtens een verzoek is dat burgemeester en wethouders in beide gevallen de beschikking hebben over alle bevoegdheden die de wet aan gedeputeerde staten toekent, zoals de bevoegdheid tot het opleggen van gedoogplichten.

Omdat de gevallen die op grond van een verzoek aan de provincie door een gemeente worden uitgevoerd, (deels) uit het bodemsaneringsbudget worden betaald, blijft het kostenverhaal in deze gevallen voorbehouden aan de Staat. In het wetsvoorstel is echter ook voorzien in een bijzonder verhaalsrecht voor burgemeester en wethouders, en wel voor die gevallen waarin de gemeente alle kosten van onderzoek en sanering draagt. Desgewenst kunnen zij ten behoeve van kostenverhaalsacties zich wenden tot het bureau van de Landsadvocaat. Deze heeft inmiddels ervaring opgebouwd bij het leggen van beslag tot f 400 miljoen.

5.2. Nieuwe gevallen

Nieuwe gevallen hoeven niet in het saneringsprogramma te worden opgenomen, hoewel het de provincie uiteraard vrij staat dat wel te doen. Het wordt volledig aan de provincies overgelaten, eventuele regels te stellen omtrent de aanpak, de planning en de prioriteitsstelling van deze nieuwe gevallen. Alle instrumenten die het wetsvoorstel toekent aan gedeputeerde staten ten behoeve van de aanpak van erfenisgevallen, zoals bijvoorbeeld het saneringsbevel, kunnen ook worden toegepast bij de aanpak van nieuwe gevallen. Daarnaast heeft de provincie de bevoegdheid gekregen tot kostenverhaal. Ook de provincie kan desgewenst bij kostenverhaalsacties gebruik maken van de expertise bij het bureau van de Landsadvocaat. Burgemeester en wethouders kunnen de provincie voorts verzoeken met de aanpak van

nieuwe gevallen te worden belast.

6. Bevoegdheden bij de uitvoering van onderzoek en sanering

Evenals op grond van de Interimwet bodemsanering kunnen gedeputeerde staten bij de uitvoering van onderzoeks- en saneringsmaatregelen gebruik maken van bepaalde bevoegdheden, die in het voorgaande reeds enkele malen genoemd werden. Ten opzichte van de regeling in de Interimwet bodemsanering zijn evenwel enige belangrijke verschillen te constateren.

In de eerste plaats is de bevoegdheid tot het opleggen van gedoogplichten en bevelen tot het staken van verontreinigende handelingen niet langer gekoppeld aan de uitvoering van het saneringsprogramma. Deze koppeling zou niet in overeenstemming zijn met de opzet van de nieuwe saneringsregeling, waarin immers de nadruk wordt gelegd op onderzoek en sanering buiten het programma om. Bovendien zou deze koppeling betekenen dat de instrumenten niet bij aanpak van nieuwe gevallen zouden kunnen worden toegepast. Ook in deze gevallen moet de provincie (of, krachtens delegatie, de gemeente) de mogelijkheid hebben om rechthebbenden op het grondgebied waar de onderzoeks- of saneringsmaatregelen plaatsvinden, te dwingen personen toe te laten die, eventueel met gebruik van hulpmiddelen, ter plaatse controle en toezicht kunnen uitoefenen.

Een tweede verschil ten opzichte van de Interimwet bodemsanering is dat gedeputeerde staten meer bevoegdheden krijgen. Hebben zij in de huidige wetgeving alleen zelfstandige bevoegdheden ten aanzien van gedoogplichten en bevelen tot het staken van verontreinigende handelingen, in het wetsvoorstel worden daaraan toegevoegd de bevoegdheid tot het geven van een sanerings- of onderzoeksbevel en die tot het toekennen van schadevergoeding alsmede de voorbereidingen tot het toepassen van de vorderingsbevoegdheid. Daarnaast kent het wetsvoorstel de provincie respectievelijk de gemeente de bevoegdheid toe tot kostenverhaal ingeval geen rijksgeld verstrekt is ten behoeve van de aanpak van het betreffende geval. Reden hiervoor is, dat de provincie of, bij een sanering in eigen beheer,

de gemeente zelfstandig beslist over de uitvoering van onderzoek en sanering, en het dus voor de hand ligt dat zij dan ook kan beschikken over de daarbij behorende instrumenten. Daarnaast heeft hierbij een rol gespeeld het voorstel van de regering, de betrokkenheid van het Rijk bij de feitelijke uitvoering van bodemsaneringsprojecten te verminderen. Ook bij minnelijke verwerving van onroerend goed kunnen gedeputeerde staten zelfstandig optreden, indien dat in verband met de uitvoering van onderzoek en sanering noodzakelijk is. Hierbij is geen instemming van de minister nodig. Tot delegatie van de vorderingsbevoegdheid is evenwel niet besloten. Het specifieke karakter van de Vorderingswet 1962 (Stb. 587) laat dit niet toe. De bevoegdheid om van dit instrument gebruik te maken, blijft derhalve voorbehouden aan de minister. Nieuw is, dat de Staat slechts van de vorderingsbevoegdheid gebruik kan maken op verzoek van gedeputeerde staten.

7. Incidenten met nadelige gevolgen voor de waterbodem

Als onderdeel van de regeling bij ongewone voorvallen (artikelen 22-25 van de Wet bodembescherming) wordt in dit wetsvoorstel een regeling opgenomen voor de aanpak van incidenten met nadelige gevolgen voor de waterbodem, dat wil zeggen de bodem onder en de oever van oppervlaktewater. Deze regeling houdt in dat de bevoegdheden en verplichtingen van gedeputeerde staten als bedoeld in de incidentenregeling worden toegekend aan de waterkwaliteitsbeheerder, voor zover de verontreiniging of aantasting de bodem onder oppervlaktewater betreft. Hetzelfde geldt in beginsel ook wanneer de verontreiniging of aantasting de kust of de oever van oppervlaktewater betreft.

Deze rol van de waterkwaliteitsbeheerder vloeit voort uit de wisselwerking tussen de waterbodem, het vrij aanwezige water en de oevers, en de bestuurlijke rol die de waterkwaliteitsbeheerder in het watersysteem is toegekend op basis van de huidige waterstaatswetgeving.

Bij een (dreigende) verontreiniging van de waterbodem als gevolg van een ongewoon voorval, zal doorgaans sprake zijn van een incident op het water of de oever.

Tevens zal een verontreinigde waterbodem of oever in de meeste gevallen een bedreiging vormen voor het oppervlaktewater. Voorts is van belang dat bij de waterkwaliteitsbeheerder de kennis aanwezig is en de technische hulpmiddelen beschikbaar zijn, benodigd voor het aanpakken van een waterbodemverontreiniging.

Deze overwegingen hebben geleid tot het onderhavige wetsvoorstel. Dit betekent dat bij de toepassing van de incidentenregeling op de waterbodems van Rijkswateren de Minister van Verkeer en Waterstaat bevoegd gezag is, en dat bij de toepassing op regionale wateren de regionale waterkwaliteitsbeheerder bevoegd gezag is.

In de adviezen van respectievelijk de Unie van Waterschappen, de Centrale raad voor de milieuhygiëne en de Raad voor de Waterstaat is erop aangedrongen dat duidelijk wordt gemaakt waar de grens ligt tussen de verantwoordelijkheid van de waterkwaliteitsbeheerder en die van de provincie. In feite gaat het hier om een begrenzing van het begrip oever. In de meeste wateren zal voldoende duidelijk zijn wat verstaan moet worden onder dit begrip. De oever begrenst en keert het water, en komt daarmee dus regelmatig in contact. Als de gevolgen van een incident zich uitstrekken tot de kust of de oever en, gezien de eerdergenoemde wisselwerking, het watersysteem wordt bedreigd, dan zal de waterkwaliteitsbeheerder moeten optreden. Beperken de gevolgen zich uitsluitend tot de «droge» bodem of ligt zoiets redelijkerwijs in de verwachting dan is de provincie bevoegd gezag. Als voorbeeld moge dienen een op een dijk gekantelde tankauto die in de richting van het land lekt. Verontreiniging als gevolg van lekkage kan beperkt zijn tot de terrestrische bodem maar kan tevens de oever betreffen. Wanneer in een concreet geval zowel de oever als de droge bodem bedreigd worden, dienen provincie en waterkwaliteitsbeheerder omtrent de aanpak overwijd met elkaar te overleggen.

In een aantal gevallen, waarbij het gaat om de oever van rijkswateren, kan nu reeds worden aangegeven hoe de verantwoordelijkheid hiervoor door de Minister van Verkeer en Waterstaat wordt ingevuld. Dit betreft verontreiniging van de Noord-

zeekust en van de oevers en kwelders van de Waddenzee.

Ingevolge artikel 23 zal de waterkwaliteitsbeheerder tot het treffen van maatregelen dienen over te gaan, indien tengevolge van het ongewoon voorval ernstig gevaar bestaat voor vermindering van de functionele eigenschappen van de waterbodem. Soms kan daarbij de fysieke omvang van de verontreiniging een rol spelen. Zo heeft de Minister van Verkeer en Waterstaat bekend gemaakt¹ dat, indien sprake is van een olieerontreiniging op de kust van de Noordzee, het Ministerie van Verkeer en Waterstaat iedere homogene verontreiniging van meer dan 5 m³ zal (doen) aanpakken en financieren.

Voor gevallen van verontreiniging van de kust langs de Noordzee die ontstaan ten gevolge van een ongewoon voorval, maar niet voldoen aan het in artikel 23 opgenomen criterium, ligt het gezien de huidige organisatie van de aanpak van gevallen van kustverontreiniging voor de hand dat, indien opruiming gewenst is, de gemeente doorgaans deze opruiming op zich neemt op basis van artikel 209h gemeentewet (Stb. 1851,85). Indien aanpak van gevallen van waterbodemverontreiniging van ander oppervlaktewater gewenst wordt geacht, zal deze door de gemeente of door de waterkwaliteitsbeheerder worden aangepakt.

Elke verontreiniging van de kwelders of de oevers van de Waddenzee zal door het Ministerie van Verkeer en Waterstaat opgeruimd worden². Dit houdt onder meer verband met de bijzondere omstandigheden in dit gebied die specialistische kennis vergen ten aanzien van de bestrijding van verontreinigingen en met de internationaal erkende waarde van de Waddenzee als natuurgebied. Rijkswaterstaat beschikt over de nodige kennis, ervaring en technische hulpmiddelen die een tijdig en zorgvuldig optreden in dit kwetsbare gebied mogelijk maken.

Hoofdstuk IV. Financiële bepalingen

1. Inleiding

Aan het verrichten van onderzoek in verband met verontreiniging van de bodem en het treffen van saneringsmaatregelen zijn uiteraard kosten verbonden. Toepassing van

¹ Brief van de Minister van Verkeer en Waterstaat aan de betrokken lagere overheden d.d. 3 december 1987.

² Beheersplan Bestrijding verontreiniging door olie op de Waddenzee (uitgebracht door het Ministerie van Verkeer en Waterstaat/Rijkswaterstaat; maart 1987).

het beginsel «de vervuiler betaalt» houdt in dat deze kosten dienen te worden gedragen door degene die de verontreiniging heeft veroorzaakt.

In de Interimwet bodemsanering is dit beginsel terug te vinden in het kostenverhaal achteraf. Zoals hierboven reeds vermeld, werd bij de totstandkoming van deze wet onder meer omwille van de snelheid gekozen voor primaire financiering door de overheid. Is een geval eenmaal op kosten van de overheid gesaneerd, dan wordt bezien in hoeverre via een actie uit onrechtmatige daad de kosten van onderzoek en sanering op de veroorzaker van de verontreiniging kunnen worden verhaald.

In verband met de gewenste accentverschuiving in de uitvoering van bodemsanering is het systeem van primaire financiering door de overheid heroverwogen. Het uitgangspunt van het onderhavige voorstel is immers dat het de voorkeur verdient om per geval van bodemverontreiniging allereerst te bezien in hoeverre de veroorzaker c.q. rechthebbende bereid is zelf het onderzoek en de sanering uit te voeren en te financieren. Eventueel kan hierbij gebruik gemaakt worden van het onderzoeks- of saneringsbevel. Indien blijkt dat aanpak en financiering door de veroorzaker niet mogelijk zijn, dan zal de overheid het geval dienen aan te pakken en (voor) te financieren. Dit laat onverlet dat door de provincie of de gemeente respectievelijk de Staat achteraf alsnog een kostenverhaalsactie jegens de veroorzaker kan worden gestart.

Een en ander wordt door de provincie beoordeeld.

Erfenisgevallen

Naast het beginsel «de vervuiler betaalt», staat het uitgangspunt van de Interimwet bodemsanering, dat zowel het Rijk als de lagere overheden een zekere mate van bestuurlijke verantwoordelijkheid dragen voor zo al niet het ontstaan van erfenisgevallen, dan in ieder geval voor het opruimen daarvan. Dit uitgangspunt blijft in het onderhavige wetsvoorstel onverminderd van kracht. In de kostenverdeling tussen de verschillende overheden zijn echter enige wijzigingen aangebracht.

In het voorliggende voorstel van wet wordt een provinciale bijdrage in de kosten ingesteld. De hoogte

hiervan is bepaald op 2,5% van de kosten per geval, voorzover die het drempelbedrag te boven gaan. Hier is tevens recht gedaan aan de bedoeling van de Interimwet bodemsanering dat ook de provincies een bijdrage aan de kosten van bodemsanering zouden leveren. In paragraaf 3.2. van dit hoofdstuk wordt hierop verder ingegaan.

Met het oog op de eenheid tussen alle kosten die met de sanering gemoeid zijn en gelet op de systematiek van de wet wordt voorgesteld de kosten van schadevergoedingen op dezelfde wijze te verdelen als de overige kosten. Dit zou een verhoging van de financiële bijdrage van de gemeenten betekenen. Mede daarom wordt voorgesteld de financiële bijdrage van de gemeenten te verlagen tot een drempelbedrag vermeerderd met 7,5% van de resterende kosten.

Dit betekent dat van de totale kosten van de aanpak van een erfenisgeval waarin besloten wordt tot primaire financiering door de overheid, na aftrek van het drempelbedrag, 90% ten laste komt van de rijksoverheid. Dit is eenzelfde financiële bijdrage als geregeld in de Interimwet bodemsanering.

Nieuwe gevallen

Het bodemsaneringsbeleid wordt steeds meer dan voorheen gekoppeld aan het preventief bodembeschermingsbeleid. De verwachting bestaat dat door de werking van preventieve maatregelen het aantal nieuwe gevallen aanzienlijk kleiner zal zijn dan het aantal erfenisgevallen. De preventieve instrumenten kunnen echter niet in alle gevallen voorkomen dat er bodemverontreiniging ontstaat.

Voor het aanpakken van de bodemverontreiniging is de veroorzaker verantwoordelijk. Dat betekent onder meer dat de kosten van onderzoek en sanering door de veroorzaker gedragen moeten worden. Indien een nieuw geval niet door toepassing van de regeling van vrijwillige sanering dan wel als gevolg van een saneringsbevel wordt aangepakt, dient de provincie onderzoek en sanering uit te voeren gevolgd door verhaal van de kosten daarvan. Indien de kosten voor onderzoek en sanering niet verhaalbaar zijn (als bijvoorbeeld de veroorzaker onbekend of failliet is) dan moeten deze door de provincie uit eigen middelen betaald worden.

2. Omvang van de kosten van erfenisgevallen

Sinds de start van de bodemsaneringsoperatie is bij verschillende gelegenheden ingegaan op de totale kosten van onderzoek en sanering van erfenisgevallen, onder andere bij de jaarlijkse behandeling van de begroting van het Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer. In de notitie Evaluatie en financiering van de Interimwet bodemsanering¹ werden de totale rijkskosten voor bodemsanering geschat op f 2 miljard. Deze schatting was gebaseerd op de provinciale bodemsaneringsprogramma's 1984-1987. Mede naar aanleiding hiervan werden de voor bodemsanering beschikbare middelen op de rijksbegroting verhoogd, onder gelijktijdige verlenging van de bodemsaneringsoperatie tot 1997.

In 1988 heeft in opdracht van het Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer een nieuwe inventarisatie naar de omvang van de bodemverontreiniging plaatsgevonden. Dit onderzoek heeft het inzicht in het totaal aantal te saneren locaties vergroot. Daarentegen kan op basis van het onderzoek niet meer duidelijkheid verschaft worden over de getotaliseerde financiële bijdragen van de overheid. Dit wordt enerzijds veroorzaakt door het feit dat er met betrekking tot een aantal bronnen van bodemverontreiniging onvoldoende inzicht bestaat in het aantal te saneren locaties en de wijze waarop de verontreiniging zich in de bodem bevindt en de in verband daarmee te treffen saneringsmaatregelen.

Anderzijds is de nadruk komen liggen op de financiering door anderen in plaats van door de overheid waardoor de hoogte van een eventuele (voor)financiering door de overheid niet à priori geschat kan worden.

De kosten van uitvoering van de Interimwet bodemsanering worden (vóór)gefinancierd uit de algemene middelen. Deze financiering uit de algemene middelen is in het wetsvoorstel één van de mogelijkheden om de kosten van aanpak van erfenisgevallen te financieren.

Tijdens de parlementaire behandeling van de Interimwet bodemsane-

¹ Kamerstukken II 1983/84, 18 100, Hoofdstuk XI, nr. 160.

nering is bij amendement het artikel dat instelling van heffingen mogelijk maakte, uit het wetsvoorstel geschrapt. In de eerste plaats zou het opleggen van heffingen aan het huidige bedrijfsleven voor daden van anderen uit het verleden niet juist zijn en in strijd met het beginsel 'de vervuiler betaalt'. In de tweede plaats zou het praktisch niet goed mogelijk zijn om tot een juiste en evenwichtige heffingsregeling te komen. Ook krachtens het hoofdstuk Financiële bepalingen van de Wet algemene bepalingen milieuhygiëne (Stb. 1988, 133), waarin de bestaande milieuheffingen zijn samengevoegd tot één brandstofheffing, blijven de kosten van aanpak van deze erfenisgevallen (vóór)gefinancierd uit de algemene middelen. Het is de bedoeling van dit wetsvoorstel dat de veroorzaker in zoveel mogelijk gevallen zelf de kosten van onderzoek en sanering draagt, door sanering in eigen beheer of krachtens een saneringsbevel. Deze directe toepassing van het beginsel «de vervuiler betaalt» verdient de voorkeur boven de meer indirecte invulling via bijvoorbeeld heffingen.

Teneinde na te gaan of het mogelijk is bodemverontreiniging op in gebruik zijnde bedrijfsterreinen door de bedrijven in eigen beheer te laten aanpakken, is begin 1987 een Overlegorgaan Bodemsanering Bedrijfsterreinen ingesteld, waarin behalve het Rijk ook de provincies en het bedrijfsleven participeerden. Eind 1987 werd door het Overlegorgaan aan de Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer gerapporteerd. De volgende aanknopingspunten uit de rapportage hebben geleid tot het voornemen voor voortgezet overleg:

- de vraag of de problematiek door het bedrijfsleven zelf kan worden opgelost dient ontkennend te worden beantwoord;
- het is wenselijk de locatiespecifieke omstandigheden waarbij van het terugsaneren tot een multifunctionele bodem kan worden afgeweken, nader uit te werken;
- de bereidheid van het bedrijfsleven om onderzoek en sanering in eigen beheer te stimuleren.

Het voortgezet overleg zal naar verwachting begin 1989 vorm krijgen in de instelling van een commissie bodemsanering in gebruik zijnde bedrijfsterreinen. Deze

commissie zal de opdracht krijgen tot het opstellen en sturend uitvoeren van een uitgewerkt strategisch plan voor een gefaseerde aanpak van de problematiek. In de commissie zullen onder een onafhankelijke voorzitter delegaties van bedrijfsleven, Rijk, provincies en gemeenten deelnemen. De commissie zal zich in eerste instantie richten op de opstelling en de uitvoering van een werkprogramma voor de aanpak tot 1991. Eind 1989 zal met de Tweede Kamer overleg worden over de voortgang van de werkzaamheden van de commissie.

Afhankelijk van de resultaten van de commissie zal dan nader bezien worden in hoeverre in de onderhavige regeling nieuwe financiële instrumenten moeten worden opgenomen.

3. Kostenverdeling tussen de overheden bij erfenisgevallen

Zoals hierboven vermeld, is het uitgangspunt van de Interimwet bodemsanering en het voorliggende wetsvoorstel dat zowel de lagere overheden als het Rijk een zekere bestuurlijke verantwoordelijkheid dragen voor het ontstaan van erfenisgevallen. Immers, een adequate toepassing van de bevoegdheden krachtens bijvoorbeeld de Hinderwet zou in een groot aantal gevallen verontreiniging hebben kunnen voorkomen. Daarnaast hebben de overheden niet altijd tijdig ingegrepen op grond van wet of verordening.

Voorts dragen de overheden een belangrijke bestuurlijke verantwoordelijkheid om een zich op hun grondgebied voordoend maatschappelijk probleem op een juiste wijze op te lossen.

De medeverantwoordelijkheid van gemeenten, provincies en Rijk zal ook vertaald moeten worden in een financiële medeverantwoordelijkheid bij de aanpak van erfenisgevallen die niet (in eerste instantie) door de veroorzaker zelf worden betaald. In het onderstaande wordt toegelicht hoe deze financiële medeverantwoordelijkheid tot uitdrukking gebracht is in het voorliggende wetsvoorstel.

3.1. De gemeentelijke bijdrage

De omvang van de gemeentelijke bijdrage is vastgesteld op een drempelbedrag per geval,

vermeerderd met 7,5% van de resterende kosten. Het drempelbedrag zal, conform het huidige Besluit drempelbedrag bodemsanering¹, worden vastgesteld op f 5 per inwoner met een maximum van f 100 000 per geval. Tot een differentiatie in de hoogte van de bijdrage naar de mate van gemeentelijke verantwoordelijkheid voor het ontstaan van een geval van bodemverontreiniging is niet besloten. Om deze mate van verantwoordelijkheid te kunnen vaststellen, zouden criteria moeten worden aangelegd. Gesteld dat een gemeente aan deze criteria zou voldoen, en er dus geen sprake is van verantwoordelijkheid voor het ontstaan van de verontreiniging, dan zou het in beginsel denkbaar zijn, het 7,5-procents-aandeel voor die gemeente te verlagen tot nul procent. Indien daarvoor zou worden gekozen, ontstaan evenwel twee problemen. Ten eerste zullen er ook gemeenten zijn die op een enkel aspect na voldoen aan de criteria. Ook in een dergelijk geval zou het in de rede liggen het 7,5-procents-aandeel te verlagen, zij het in iets mindere mate dan in de situatie waarin volgens de criteria in het geheel geen verantwoordelijkheid wordt gedragen. Met andere woorden: indien in financiële termen erkend wordt dat een gemeente in het geheel geen verantwoorde-lijkheid draagt, zal ook financieel erkend moeten worden dat een gemeente slechts voor een gering deel verantwoordelijk is. Dit zou ertoe leiden dat voor ieder geval nagegaan dient te worden of c.q. in hoeverre de desbetreffende gemeente een financiële bijdrage moet leveren.

Overigens kan een individuele toetsing ten behoeve van het vaststellen van een financiële bijdrage, er ook toe leiden dat een gemeente die in hoge mate verantwoordelijk is voor het ontstaan van een geval van bodemverontreiniging, meer zou moeten bijdragen dan de in het voorstel neergelegde 7,5%.

Hoewel een individuele toetsing in theorie wellicht mogelijk zou zijn, stuit dit op een belangrijk uitgangspunt van het onderhavige voorstel, namelijk dat van het streven naar eenvoudige en snelle procedures.

Een en ander in overweging nemend, is geconcludeerd dat een uniform percentage het beste uitdrukking geeft aan de collectieve

¹ Koninklijk besluit van 25 maart 1983, Stb. 1983, 159; gewijzigd bij Koninklijk besluit van 2 juli 1985, Stb. 1985, 395.

gemeentelijke verantwoordelijkheid voor het ontstaan van bodemverontreiniging. Een mogelijkheid tot verlaging c.q. verhoging van dit percentage in verband met de mate van individuele verantwoordelijkheid voor het ontstaan, is dan ook in het voorstel niet opgenomen.

De gemeentelijke bijdrage van een drempelbedrag vermeerderd met 7,5% van de resterende kosten kan zodanig hoog uitvallen dat deze de financiële middelen van de desbetreffende gemeente te boven gaat zodat zij in een situatie komt of dreigt te komen als bedoeld in artikel 12 Financiële-Verhoudingswet 1984 (Stb. 1983, 650). In een dergelijke situatie kan worden vastgesteld dat de gemeente een verlaagde, of zelfs in het geheel geen bijdrage verschuldigd is. De provincie zal het in die situatie door de gemeente betaalde bedrag uit eigen budget aanvullen tot het wettelijk vereiste gemeentelijke aandeel.

3.2. De provinciale bijdrage

Bij de voorbereiding van de Interimwet bodemsanering is ingegaan op de financiële vertaling van de medeverantwoordelijkheid van de provincies voor het ontstaan en het opheffen van bodemverontreiniging. Deze financiële vertaling kwam tot uiting doordat niet alle kosten van de provincie door het rijk vergoed zouden worden.

De algemene bestuurskosten en structurele apparaatskosten zouden door de provincie zelf gedragen worden¹. Deze regeling is in de praktijk evenwel niet werkbaar gebleken: ook structurele apparaatskosten zijn door de provincie betaald uit de door de minister gegeven apparaatskostenvergoeding.

In het onderhavige voorstel is derhalve een andere oplossing gekozen voor de financiële vertaling van de provinciale verantwoordelijkheid. Deze komt niet tot uiting door de provincies de apparaatskosten te laten dragen, maar doordat zij een bijdrage in de kosten per geval betalen. Deze constructie sluit ook beter aan bij de management-taak en de beleidsverantwoordelijkheid van de provincies in de bodemsaneringsoperatie. Bij de vaststelling van de hoogte van deze provinciale bijdrage is rekening gehouden met de financiële mogelijkheden van de provincies.

Een bijdrage van 7,5% van de kosten per geval, analoog aan de gemeentelijke bijdrage, wordt, gezien het verschil tussen de hoogte van provinciale en gemeentelijke middelen, te hoog geacht. Een en ander heeft geresulteerd in het voorstel om de provinciale bijdrage vast te stellen op 2,5% van de kosten van onderzoek en sanering per geval, na aftrek van het gemeentelijk drempelbedrag.

Met dit voorstel wordt uitwerking gegeven aan de aankondiging tijdens het mondeling overleg² met de vaste commissie voor milieubeheer van de Tweede Kamer over de notitie «Evaluatie en financiering van de Interimwet bodemsanering», namelijk dat overwogen zou worden aan de provinciale verantwoordelijkheid in financiële zin uitdrukking te geven.

In paragraaf 3.3. van hoofdstuk II is reeds ingegaan op de bijzondere positie van de gemeenten Amsterdam, 's-Gravenhage, Rotterdam en Utrecht, die rechtstreeks budgetten zullen ontvangen. Deze gemeenten zullen geen aparte «provinciale bijdrage» verschuldigd zijn aangezien hun bestuurlijke verantwoordelijkheid immers al in de gemeentelijke financiële bijdrage tot uitdrukking is gebracht. Het rijk draagt derhalve in de aanpak van gevallen door deze gemeenten niet 90%, maar 92,5% bij, na aftrek van het drempelbedrag.

3.3. De bijdrage van het Rijk

Uit hetgeen in de paragrafen 3.1 en 3.2 van dit hoofdstuk met betrekking tot de gemeentelijke en provinciale bijdragen is gesteld, volgt dat de bijdrage van het Rijk doorgaans 90% bedraagt van de totale kosten van een erfenisgeval, na aftrek van het drempelbedrag. In tegenstelling tot de regeling in de Interimwet bodemsanering geldt deze kostenverdeling in het voorstel ook voor de schadevergoedingen en de inrichting van tijdelijke opslagplaatsen voor verontreinigde grond. Daarentegen blijven de kosten van oriënterend onderzoek, evenals dat onder de werking van de Interimwet bodemsanering het geval is, voor 100% voor rekening van het Rijk. Ditzelfde geldt voor de vergoeding van provinciale apparaatskosten en de apparaatskostenvergoeding voor de vier grote gemeenten.

4. De verdeling van de rijksbijdragen bij erfenisgevallen

De Interimwet bodemsanering is tot stand gekomen vanwege de behoefte aan een bestuurlijk en financieel kader voor het op korte termijn saneren van circa 350 gevallen van ernstige bodemverontreiniging. In overeenstemming met de opzet van andere milieuwetten werd bij de uitvoering een belangrijke taak gegeven aan de provincies. In het systeem van de Interimwet bodemsanering wordt een centrale plaats ingenomen door een jaarlijks aan het Rijk voor te leggen voortschrijdend provinciaal bodemsaneringsprogramma. In dit programma wordt informatie gegeven per geval over de wijze en het tijdstip van onderzoek en sanering.

Bij de uitvoering van de programma's bestaat, ondanks de centrale rol van de provincie, evenwel een vrij grote mate van betrokkenheid van het Rijk. Voor deze betrokkenheid bestond tijdens de ontwerpfase van de Interimwet bodemsanering een aantal redenen. In de eerste plaats speelde de omvang van de met de saneringsoperatie gemoeide kosten een rol. Voorts hadden de verschillende overheden nog geen ervaring met doelmatige en efficiënte onderzoeksen saneringsmethoden op dit voor hen geheel nieuwe beleidsterrein. De betrokkenheid van het Rijk werd vertaald in een projectmatige toetsing vooraf, en een bijdrageverlening per projectfase.

Al tijdens het eerder genoemde evaluatie-onderzoek naar de werking en de financiering van de Interimwet bodemsanering werd duidelijk dat het totale aantal te saneren erfenisgevallen groter zou zijn dan aanvankelijk werd gedacht, maar het aantal omvangrijke gevallen daarentegen kleiner. Daarnaast is inmiddels meer ervaring opgedaan met een aantal doelmatige en efficiënte onderzoeksen saneringsmethoden en de daarmee gepaard gaande gemiddelde kosten. Een en ander heeft ertoe geleid dat vanaf 1985 voor een bepaalde categorie van gevallen, namelijk die waarvan de totale kosten van onderzoek en sanering minder bedragen dan f 10 miljoen, is overgegaan tot een meer gedecentraliseerde uitvoering van de financiering van bodemsaneringsprojecten, door de provincies hiervoor

¹ Kamerstukken II 1981/82, 16 821, nr. 10, blz. 34; Handelingen II 1981/82, blz. 75.

² Kamerstukken II 1984/85, 18 600, hoofdstuk XI, nr. 90.

jaarlijks een budget toe te kennen.

Het budgetstelsel brengt met zich mee dat een grotere flexibiliteit in de uitvoering van bodemsanering mogelijk wordt. Provincies kunnen voor zover het gaat om budgetgevallen, geheel zelfstandig bepalen hoe en wanneer een geval onderzocht of gesaneerd wordt. Bij deze budgetgevallen is de rijkstoetsing vooraf vervangen door een toetsing achteraf. In deze toetsing wordt bezien of het geval voldoet aan de criteria van de Interimwet bodemsanering, of in redelijkheid tot de gekozen aanpak besloten had mogen worden, en of de kosten behoren tot een categorie waarvoor een bijdrage mogelijk is. De toezegging en betaling van de jaarlijkse budgetten gaan tot nu toe in het kort als volgt.

Eenmaal in de drie jaar wordt door de Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer een verdeelsleutel vastgesteld, die bepaalt welk deel van de voor budgetfinanciering bodemsanering beschikbare gelden iedere provincie ontvangt. De grondslag hiervoor is het aantal gevallen van bodemverontreiniging per provincie.

Aangezien geen volledige landelijke inventarisatie van gevallen beschikbaar is, is deze verdeelsleutel tot nu toe vastgesteld aan de hand van de provinciale meerjarenprogramma's, nadat deze op een aantal punten onderling vergelijkbaar zijn gemaakt.

De verdeelsleutel bepaalt in samenhang met de voor bodemsanering op de rijksbegroting van dat jaar beschikbare middelen in principe dan ook de hoogte van het budgetbedrag per provincie per jaar, zij het dat bij de bepaling van het budgetbedrag ook rekening wordt gehouden met de verschillen in voortgang tussen provincies en met het feit dat grote discontinuïteiten in de jaarlijks per provincie beschikbare middelen moeten worden voorkomen.

Uit het jaarlijks toegekende budgetbedrag betalen de provincies de kosten van oriënterende onderzoeken en van bijzonder inventariserende onderzoeken, de kosten van het provinciale bodemsaneringsapparaat en het rijksaandeel in de kosten van onderzoek en sanering (inclusief schadevergoeding) van budgetgevallen die opgenomen zijn in het voor dat jaar geldende provinciale programma. De provincie

bepaalt de prioriteitsvolgorde in de aanpak van de programmagevallen, alsmede de te hanteren onderzoek- en saneringsmethode.

Tweemaal per jaar brengen de provincies aan het Rijk verslag uit over de voortgang van de aanpak van budgetgevallen. Indien uit deze zogenaamde voortgangsgesprekken blijkt dat een provincie haar budgetbedrag niet geheel kan besteden, terwijl in een andere provincie in dat jaar de bodemsanering sneller kan gaan dan met het toegezegde budget mogelijk is, kan een financiële herverdeling tussen deze provincies plaatsvinden.

De systematiek voor het verstrekken van rijksbijdragen voor bodemsaneringsprojecten is zodanig dat in bepaalde gevallen bij de provincies rente-opbrengsten kunnen ontstaan (bijv. in gevallen wanneer projecten onverwacht vertraging in de uitvoering oplopen). De eventuele rente-opbrengsten dienen door de provincies in het kader van de bodemsanering te worden besteed.

Het budgetstelsel bij de uitvoering van de Interimwet bodemsanering wordt, in overeenstemming met het streven om de betrokkenheid van het Rijk bij de uitvoering van concrete bodemsaneringsprojecten te beëindigen, in het onderhavige voorstel uitgebreid tot alle erfenisgevallen, en wettelijk vastgelegd. De aparte inhoudelijke of financiële toetsing door het Rijk van de aanpak van grote gevallen vervalt hiermee. Gedeputeerde staten dienen wel verslag te doen over de besteding van de toegekende budgetbijdragen. Met betrekking tot dit verslag zullen door de minister nadere regels gesteld worden. Deze regels zullen in ieder geval inhouden dat het verslag zowel inhoudelijke als financiële informatie over bodemsaneringsprojecten moet bevatten, teneinde de sturende en voorwaarden scheppende rol van het Rijk mogelijk te maken. De gegevens uit deze verslagen worden verzameld in het grotendeels geautomatiseerde Informatiesysteem bodemsanering. Bij de vaststelling van de verdeelsleutel zullen ook de omvangrijke gevallen en de inrichting van tijdelijke opslagplaatsen voor verontreinigde grond betrokken worden, nu deze deel gaan uitmaken van het budgetstelsel. De provincies dienen immers ook de kosten

daarvoor te betalen uit de budgetten. Bij deze vaststelling zal gebruik gemaakt kunnen worden van de gegevens uit het hierboven genoemde Informatiesysteem bodemsanering.

Door het opnemen van omvangrijke gevallen in het budgetstelsel kunnen enerzijds grotere budgetten aan de provincies ter beschikking worden gesteld, aangezien de budgetten zullen worden verhoogd met de voor de aanpak van deze gevallen beschikbare bedragen. Anderzijds bestaat de kans dat een provincie in enig jaar uit haar budget grote uitgaven moet plegen voor de aanpak van één geval. Tevens bestaat de kans dat de provincie een aandeel uit het budget moet betalen aan gemeenten die verkeren of zouden komen te verkeren in een situatie als bedoeld in artikel 12 van de Financiële-Verhoudingswet 1984. Bij de vaststelling van de verdeelsleutel voor het toekennen van de budgetten aan de provincies en de vier grote gemeenten zal met de hierboven genoemde aspecten rekening worden gehouden.

5. Schadevergoeding

Het wetsvoorstel voorziet in de mogelijkheid dat de provincie een schadevergoeding toekent indien als gevolg van het opleggen van een saneringsbevel of gedoogplicht kosten of schade optreden die redelijkerwijs niet ten laste kunnen blijven van degene tot wie het bevel respectievelijk de gedoogplicht is gericht. Deze schadevergoedingsmogelijkheid geldt zowel voor erfenisgevallen als voor nieuwe gevallen.

De kosten van schadevergoedingen bij nieuwe gevallen komen, net als de overige kosten van aanpak, ten laste van de provincie.

De Tweede Kamer is twee jaar geleden uitgebreid geïnformeerd over de opzet van de schadevergoedingsregeling van de Interimwet bodemsanering en de daarmee opgedane ervaringen door middel van de notitie «Schadevergoeding in het kader van de Interimwet bodemsanering»¹. De schadevergoedingsregeling met betrekking tot de erfenisgevallen komt in het onderhavige voorstel overeen met de regeling van de Interimwet bodemsanering, op een tweetal uitvoeringspunten na.

Deze twee punten zijn het verlenen van de beslissingsbevoegdheid over het toekennen van schadevergoe-

¹ Kamerstukken II 1985/86, 19 200, hoofdstuk XI, nr. 70.

dingen aan gedeputeerde staten in plaats van de minister, en het in verband daarmee gelijkrekken van de financiering van schadevergoedingen met de andere kosten van onderzoek en sanering.

Het al of niet toekennen van schadevergoeding kan doorgaans niet los worden gezien van andere beslissingen omtrent de sanering, en is ook wat de financiering betreft vaak niet te scheiden van de overige kosten. Als voorbeeld kan genoemd worden de keuze tussen herstel in de oude toestand en betaling van een schadevergoeding, of een combinatie daarvan. In het systeem van de Interimwet bodemsanering worden de beslissingen over sanering door de provincie genomen. Bovendien worden schadevergoedingen bij budgetgevallen uit het budget betaald, gezien het al genoemde rechtstreekse verband met de overige kosten verbonden aan onderzoek en sanering. In verband met deze ontwikkelingen wordt toetsing van of beslissing over schadevergoeding door het Rijk niet langer nodig geacht. Wanneer de beslissingsbevoegdheid bij de provincies komt te liggen vervallen ook de redenen om voor schadevergoedingen een andere kostenverdeling te hanteren dan voor de overige kosten (in het systeem van de Interimwet bodemsanering betaalt het rijk 100% van de kosten van schadevergoeding).

Met het oog op de eenheid tussen alle kosten die met de sanering gemoeid zijn, wordt daarom voorgesteld, ook de kosten van schadevergoedingen te verdelen volgens de verdeelsleutel 90% rijk – 7,5% gemeente – 2,5% provincie, na aftrek van het drempelbedrag.

Tenslotte moet worden opgemerkt dat de afgelopen jaren het totale bedrag aan schadevergoeding relatief hoog was, met name door een aantal aanzienlijke schadevergoedingen bij omvangrijke gevallen. De verwachting bestaat dat met de afronding van deze gevallen het bedrag van schadevergoedingen lager zal zijn dan tot dusverre onder de Interimwet bodemsanering.

6. Financiering van onderzoek en sanering van nieuwe gevallen

De regeling voor de financiering van de kosten van nieuwe gevallen wijkt aanzienlijk af van de kostenver-

deling bij aanpak van erfenisgevallen.

In paragraaf 3 van hoofdstuk II is ingegaan op de achtergrond van het verschil in regeling tussen nieuwe gevallen en erfenisgevallen. De verwachting bestaat dat door de preventieve instrumenten met name in en op grond van de Wet bodembescherming het aantal nieuwe gevallen beduidend kleiner zal zijn dan het aantal erfenisgevallen. Bovendien zal vaker de veroorzaker aan te spreken zijn voor de kosten van onderzoek en sanering.

Toch moet het niet uitgesloten worden geacht dat nieuwe gevallen ontstaan zonder dat een veroorzaker bekend is, of zonder dat deze de kosten van onderzoek en sanering kan dragen.

Een voorbeeld uit eerstgenoemde categorie kan zijn bodemverontreiniging als gevolg van illegaal storten, als voorbeeld uit de tweede categorie een veroorzaker die failliet is gegaan na het ontstaan van de bodemverontreiniging. Bij de erfenisgevallen is in dit soort gevallen gekozen voor financiering voor het grootste deel uit de algemene middelen van het Rijk. Bij de nieuwe gevallen ligt dit anders, vooral gezien de centrale rol die gemeenten en met name de provincies is toebedeeld bij de uitvoering en handhaving van preventieve milieuvoorschriften. Ook in deze nieuwe gevallen wordt de provincie verantwoordelijk gesteld voor onderzoek en sanering. Dit betekent dat ook de kosten hiervan door de provincie uit eigen middelen betaald moeten worden indien verhaal (vooraf of achteraf) op de veroorzaker niet mogelijk is.

Hetzelfde geldt mutatis mutandis voor de vier grote gemeenten, die ook wat betreft de aanpak van nieuwe gevallen, geheel gelijkgesteld worden met de provincies.

7. Afstemming met hoofdstuk Financiële bepalingen van de Wet algemene bepalingen milieuhygiëne

Het hoofdstuk Financiële bepalingen van de Wet algemene bepalingen milieuhygiëne (Stb. 1988, 133) bevat een aantal financiële bepalingen die voor alle sectorale milieuwetten zullen gelden. Dit hoofdstuk geeft een regeling voor een stelsel van heffingen op brandstoffen ter financiering van

daartoe aangewezen uitgaven-categorieën, en kent onder andere bepalingen over schadevergoedingen en vergoeding van apparaatskosten. De financiële bepalingen opgenomen in onderhavig wetsvoorstel, en de gevallen waarin met inachtneming van deze kostenverdeling bijdragen worden verleend onderscheidenlijk schadevergoedingen worden toegekend, blijven evenwel vanwege hun specifieke karakter opgenomen in de Wet bodembescherming. Het betreft artikel 46 (schadevergoeding), artikel 47 (verhaalsrecht), artikel 48 (budgetverlening), artikel 49 (gemeentelijke bijdrage) en artikel 50 (provinciale bijdrage).

De vergoeding aan de provincies van apparaatskosten ten behoeve van de sanering zal tezamen met de apparaatskostenvergoeding voor het overige gedeelte van de Wet bodembescherming worden geregeld in het Bijdragebesluit Openbare Lichamen op basis van artikel 61z van de Wet algemene bepalingen milieuhygiëne.

Hoofdstuk V. Deregulering

Inleiding

Reeds in Hoofdstuk I van het algemeen deel van de toelichting is uiteengezet om welke redenen een in de Wet bodembescherming op te nemen saneringsparagraaf tot stand dient te komen. Onder 1 van Hoofdstuk II wordt vervolgens aangegeven waarom in het voorstel van wet een onderscheid wordt gemaakt tussen de aanpak van nieuwe gevallen en die van erfenisgevallen. Onder 3 van Hoofdstuk II wordt vervolgens aangegeven om welke redenen in deze saneringsparagraaf – afgezien van de toekenning van bepaalde bevoegdheden aan een lagere overheid – geen grote wijzigingen zijn aangebracht in de bestuurlijke opzet zoals de Interimwet die kent. Een en ander brengt met zich dat bij de toetsing van het voorstel van wet, zoals die hierna wordt uitgevoerd, het accent bij de beantwoording van de vragen zal liggen op de in dit voorstel van wet aangebrachte wijzigingen ten opzichte van de Interimwet bodemsanering.

Voor zover het de wijziging in de incidentenregeling met het oog op verontreiniging van de bodem onder dan wel de kust of oevers van opper-

vlaftewateren betreft (artikel I, onder K), is volstaan met een toetsing aan de hand van de beperkte vragenlijst. Uit een oogpunt van deregulering levert deze wijziging geen bezwaren op, integendeel: de huidige in de praktijk gegroeide situatie is onduidelijk met betrekking tot verantwoordelijkheden en bevoegdheden van de verschillende betrokken overheidsorganen. Die situatie wordt vervangen door een doorzichtiger systeem. Voor een uiteenzetting daarover zij verwezen naar hoofdstuk III, onder 7 van deze toelichting.

Toetsing van het voorstel van wet aan de Aanwijzingen inzake terughoudendheid met regelgeving

I. Algemeen

1. Het terrein dat door het voorstel wordt bestreken is gelijk aan dat van de Interimwet bodemsanering. Sanering dient plaats te vinden van gevallen van bodemverontreiniging, waarin ernstig gevaar bestaat voor vermindering van de functionele eigenschappen die de bodem voor mens, plant en dier heeft. Voor een uiteenzetting over de noodzaak om in de in de Wet bodembescherming op te nemen saneringsparagraaf een blijvende regeling te geven voor de sanering van deze gevallen zij verwezen naar Hoofdstuk I van de toelichting.

2. Op dit moment is er één regeling, op centraal niveau, voor het te regelen onderwerp: de Interimwet bodemsanering. Uit de inleiding bij dit hoofdstuk blijkt al dat in hoofdstuk I is weergegeven waarom de huidige regeling door de thans voorgestelde moet worden vervangen. Daarom wordt hier met een verwijzing volstaan.

3. Aangezien juist een van de specifieke doelstellingen van het voorstel is het zoveel mogelijk toekennen van ministeriële bevoegdheden aan gedeputeerde staten, houdt het voorstel geen centralisatie in ten opzichte van de Interimwet. De vermindering van de betrokkenheid van het Rijk bij de feitelijke uitvoering van bodemsaneringsprojecten, waarover in de inleiding van het algemeen deel van deze memorie is gesproken, leidt juist tot decentralisatie. Deze terugtrek van het Rijk brengt met zich dat de rol van de provincie bij de bodemsa-

nering wordt benadrukt. Zo zal de minister de vorderingsbevoegdheid slechts kunnen gebruiken op verzoek van gedeputeerde staten, en zijn het gedeputeerde staten die voordat dat verzoek wordt gedaan, moeten trachten tot een minnelijke overeenkomst te komen. Verder geschiedt het verhaal van kosten in beginsel door de lagere overheden zelf en vervalt de bemoeienis van de minister met het saneringsprogramma. Wel zijn voor gemeente en provincie op onderdelen bestuurlijke verplichtingen geschapen. Zo is er overigens in overeenstemming met hetgeen hierover is opgenomen in het voorstel van wet tot wijziging van de Provinciewet (Kamerstukken II 1986/87, 19 836) – voor provinciale staten de verplichting opgenomen tot het opstellen van een zogenaamde *inspraakverordening* en zijn burgemeester en wethouders verplicht – anders dan in de Interimwet bodemsanering, waarin op dit punt een bevoegdheid geldt aan de provincie opgave te doen van de hun bekende gevallen van bodemverontreiniging binnen de gemeente of gevallen waarin naar hun mening oriënterend onderzoek dient plaats te vinden. Een verplichting tot het opstellen van een inspraakverordening kent het voorstel overigens ook voor de gemeenteraad. Van deze verplichting is sprake indien burgemeester en wethouders tot onderzoek of sanering overgaan.

Onder 5.1. van Hoofdstuk III wordt ingegaan op de redenen die aan het opnemen van de provinciale verplichting ten grondslag liggen.

De verplichting voor de provincie om een bodemsaneringsprogramma op te stellen is in die zin beperkt dat er slechts van een verplichting daartoe sprake is voor zover het erfenisgevallen (gevallen waarin de verontreiniging is ontstaan voor 1 januari 1990) betreft die de eerstkomende vier jaar door de provincie – of krachtens delegatie door de gemeente – worden aangepakt. Ten aanzien van die gevallen dient het programma aan te geven welke maatregelen de provincie denkt te ondernemen. Voor nieuwe gevallen bepaalt artikel 27e slechts dat gedeputeerde staten zijn belast met onderzoek en sanering.

II. De doelstellingen van de regeling

4. De hoofddoelstelling van dit voorstel is aangegeven in de Inleiding van het algemeen deel van de toelichting: het vervangen van de Interimwet bodemsanering door een regeling op basis waarvan gevallen van bodemverontreiniging kunnen worden aangepakt waarin ernstig gevaar bestaat voor vermindering van de functionele eigenschappen die de bodem voor mens, plant en dier heeft.

Daarnaast is in Hoofdstuk II van de toelichting ingegaan op enkele meer specifieke uitgangspunten van het voorstel, te weten: het stimuleren van het uitvoeren van onderzoek en sanering door anderen dan de provincie, het verminderen van de bemoeienis van de rijksoverheid met de uitvoering van bodemsaneringsprojecten en mede in verband daarmee, het verleggen van bevoegdheden van de minister naar de provincie en het geven van een zelfstandige positie aan Amsterdam, 's-Gravenhage, Rotterdam en Utrecht. Een nadere uitwerking van deze uitgangspunten, ook in financieel opzicht, is te vinden in de hoofdstukken III en IV.

5. De onder 4 genoemde uitgangspunten brengen met zich dat op sommige punten wijzigingen hebben plaatsgevonden in de werkingssfeer van het voorstel ten opzichte van de huidige Interimwet. Belangrijkste daarvan zijn dat het wetsvoorstel een meldingsplicht introduceert voor een particulier of ander overheidsorgaan dan de provincie bij wie het voornemen bestaat zelf en op eigen kosten tot saneren over te gaan; verder kent het verschillende bevoegdheden, in de Interimwet toegekend aan de minister, toe aan gedeputeerde staten en voorts kent het aan de gemeenten Amsterdam, 's-Gravenhage, Rotterdam, en Utrecht dezelfde bevoegdheden en verplichtingen toe als aan provincies (met uitzondering van de verplichting tot het verstreken van een provinciale bijdrage).

Van een wijziging van de werkingssfeer van de regeling is sprake voor zover de verplichting een bodemsaneringsprogramma te maken slechts betrekking heeft op het onderzoek en de sanering van gevallen van bodemverontreiniging ontstaan voor 1 januari 1990 die door de provincie in de eerste-

mende vier jaar worden aangepakt.

Op de achtergrond van het beperken van deze verplichting is ingegaan in Hoofdstuk II van het algemeen deel van de toelichting.

De werkingssfeer van het voorstel strekt zich uit tot alle plaatsen waar zich een geval van verontreiniging voordoet en waar onderzoek en sanering van dat geval worden aangepakt. Dit kan gebeuren op eigen initiatief van particulier of overheid, maar ook ter uitvoering van het provinciaal programma, door provincie of, krachtens delegatie, gemeente. Verder kan de provincie hiertoe overgaan op grond van artikel 27e.

Ten behoeve van dat onderzoek en die sanering worden bevoegdheden en verplichtingen toegekend c.q. opgelegd aan provincie- en gemeentebesturen, aan de minister alsmede, indien het een sanering op eigen initiatief betreft, aan de betreffende particulier of overheid. Daarbij worden de bevoegdheid tot het geven van een bevel tot onderzoek of sanering, en de bevoegdheid tot het vaststellen van schadevergoeding voortvloeiend uit het toepassen van die bevoegdheid of het opleggen van een gedoogplicht dan wel het geven van een stakingsbevel toegekend aan gedeputeerde staten. De minister heeft, anders dan onder de Interimwet, met deze bevoegdheden geen bemoeienis meer. Zijn rol bij vordering is beperkt in die zin dat hij van deze bevoegdheid slechts gebruik kan maken na een daartoe strekkend verzoek van gedeputeerde staten, die ook de taak hebben voorafgaand aan dat verzoek een minnelijke overeenkomst te bevorderen. Ook bij het inhoudelijk vaststellen van het saneringsprogramma is in het voorstel geen rol meer neergelegd voor de minister.

Nieuw in dit ontwerp zijn de verplichtingen waarover reeds is gesproken onder I.3 van dit hoofdstuk.

In de aard van de bevoegdheden die in de Interimwet bodemsanering zijn opgenomen en die alle in dit wetsvoorstel zijn overgenomen, zijn slechts op enkele beperkte onderdelen wijzigingen aangebracht. De bevelsbevoegdheid, die wordt toegekend aan gedeputeerde staten, kan naast het saneren, ook het verrichten van saneringsonderzoek betreffen; voorts kan een bevel niet alleen gericht worden tot de recht-

hebbende op het grondgebied, waar zich de verontreiniging bevindt, maar ook tot de zich elders bevindende veroorzaker van de verontreiniging. Verder is het karakter van het saneringsprogramma zodanig gewijzigd dat het als zodanig niet meer is te beschouwen als de basis voor het kunnen opleggen van een gedoogplicht, een stakingsbevel of een bevel tot het verrichten van onderzoek of sanering. Het programma krijgt nu meer het karakter van interne programmering van bodemsanering door de provincies. Het opstellen ervan is bovendien slechts verplicht voor gevallen van bodemverontreiniging ontstaan voor 1 januari 1990 die de provincie de eerstkomende vier jaar aanpakt.

6. Onderzoek en sanering van een geval van bodemverontreiniging vormen als zodanig niet met zoveel woorden onderwerp van andere wetgeving. Wel zijn er enkele wetten waarin artikelen zijn opgenomen die in de praktijk zodanig kunnen uitwerken dat er sprake is van onderzoek of sanering van een geval van bodemverontreiniging. Zo worden in het kader van artikel 15 van de Wet verontreiniging oppervlaktewateren regelmatig metingen verricht naar de kwaliteit van de waterbodem. Daarbij kan er sprake zijn van het verrichten van wat in dit wetsvoorstel wordt aangeduid als oriënterend of nader onderzoek. Het spreekt vanzelf dat op grond van genoemde wet gedaan onderzoek, indien dat mede betrekking heeft op de functionele eigenschappen van de bodem, niet op grond van dit wetsvoorstel behoeft te worden overgedaan. De Kernenergiewet kent artikelen op grond waarvan bij besmetting van de bodem met radioactieve stoffen en aanmerkelijk gevaar voor de openbare gezondheid ten gevolge daarvan, de Minister van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur of de burgemeester van een gemeente maatregelen met betrekking tot de bodem kan treffen. In onderdeel U van artikel I van het ontwerp is dan ook een afgrenzingsbepaling met betrekking tot die wet opgenomen. Voorts kent het voorstel van wet tot herziening van de Woningwet (Kamerstukken II 1986/87, 20 066) voor de aanvrager van een bouwvergunning de verplichting een onderzoeksrapport inzake de gesteldheid van de bodem

van een bouwkaal over te leggen. Er is hier evenwel niet zozeer sprake van overlapping van als wel van aansluiting bij en samenhang met de in dit voorstel opgenomen artikelen over onderzoek. Immers het onderzoek moet in alle gevallen waarin een woning wordt gebouwd, worden verricht. Indien uit het onderzoek, dat een oriënterend onderzoek in de zin van het onderhavige wetsvoorstel kan zijn, blijkt dat er sprake is van een geval van bodemverontreiniging, zullen het verdere onderzoek en de sanering kunnen plaats vinden op grond van de Wet bodembescherming. Overlappings met de Hinderwet en de Afvalstoffenwet (Stb. 1977, 455) – voor zover op grond van deze wetten voorschriften aan een vergunning voor een inrichting kunnen worden verbonden, die betrekking hebben op het treffen van maatregelen in geval van verontreiniging – zullen in de toekomst niet aan de orde zijn, voor zover algemene regels op grond van de Wet bodembescherming zullen worden opgesteld, die mede het voorkomen van verontreiniging van de bodem door inrichtingen bestrijken; deze regels zullen ingevolge de afgrenzingsbepalingen tussen de betrokken wetten voorgaan boven de voorschriften krachtens de eerstgenoemde wetten.

Voor de uitvoering van onderzoek en sanering in een concreet geval van bodemverontreiniging kunnen verschillende vergunningen op grond van andere regelingen noodzakelijk zijn. In de Leidraad bodemsanering is hiervan een niet-limitatieve opsomming gegeven. Deze vergunningen kennen ieder hun eigen doelstelling. Coördinatie van deze vergunningen kan veelal plaats vinden op grond van de Wet algemene bepalingen milieuhygiëne.

III. Normstelling, delegatie, bestuursinstrumenten en de met de uitvoering gemoeide bestuurlijke lasten

7. Het voorstel bevat op enkele plaatsen artikelen waarin aan de Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer dan wel provinciale staten wordt opgedragen regels te stellen. Ministeriële regels dienen er te komen voor de berekening van de aan de provincies te verlenen budgetbijdrage en voor de verslag-

legging over de besteding van de door de minister toegekende bijdragen. Het voorstel bevat voor provinciale staten een verplichting regels te stellen omtrent de wijze waarop de burger wordt betrokken bij de voorbereiding van het bodemsaneringsprogramma en bij het onderzoek en de sanering van een concreet geval. Eenzelfde verplichting geldt voor de gemeenteraad, indien van gemeentewege tot onderzoek of sanering wordt overgegaan. Aan de provincies wordt de bevoegdheid verleend tot het stellen van regels met betrekking tot de nadere inhoud van de ingevolge artikel 27b van het voorstel bij de melding te verstrekken gegevens en omtrent het verstrekken van andere, bijvoorbeeld tijdens en na afloop van de sanering, te verstrekken gegevens. Van gedelegeerde normstelling is in de betreffende gevallen slechts in beperkte mate sprake, omdat het voorstel in de meeste delegatiebepalingen tamelijk gedetailleerd de punten aangeeft waarop de in delegatie te ontwerpen regeling betrekking dient te hebben. Van enige vrijheid op dit punt is sprake voor wat betreft de aard van de tijdens en na afloop van de sanering door degene die op eigen kosten en primair op eigen verantwoordelijkheid saneert, te verstrekken gegevens. De invulling daarvan is in het voorstel overgelaten aan de provincies. Afhankelijk van onder meer de bij hen bestaande capaciteit om zich meer of minder intensief met deze saneringen bezig te houden en de graad van gecompliceerdheid van de te saneren gevallen kunnen zij hieromtrent regels stellen.

Ook omtrent de door de minister te stellen regels met betrekking tot de berekening van de aan de provincies te verstrekken budgetbijdragen zijn in het voorstel geen bepalingen opgenomen. De ervaringen met het bepalen van de omvang van deze bijdrage geven te weinig aanknopingspunten om in de wet een vast verdelingsmechanisme te kunnen opnemen, dat is opgebouwd uit constante factoren en een gestandaardiseerde rekenmethode.

8. De genoemde provinciale verordeningen en de gemeentelijke inspraakverordening zullen op de voor die verordeningen gebruikelijke wijze bekend worden gemaakt.

9. Bij de uitvoering van de in het voorstel vervatte regeling voor sanering en onderzoek hebben met name de provincies en, zij het in mindere mate, gemeenten een taak. De betrokkenheid van de minister heeft – naast zijn bevoegdheid tot vordering – voornamelijk te maken met het toekennen van de bijdragen voor sanering en onderzoek van erfenisgevallen. Voor de wijze waarop in het bijzonder de gemeenten bij de uitvoering zijn betrokken zij verwezen naar de uiteenzetting hierover in Hoofdstuk III, onder 3 en 5.1., van de toelichting.

Over de financiële lasten die de in dit voorstel gegeven regeling voor provincies en gemeenten met zich brengt, de kostenverdeling die hierbij gehanteerd wordt, alsmede de apparaatskostenvergoeding voor de provincies wordt gesproken in Hoofdstuk IV.

10. Het voorstel kent de provincies, naast de verplichting zorg te dragen voor onderzoek en sanering van gevallen van bodemverontreiniging en als speciale uitwerking daarvan de verplichting tot het opstellen van een bodemsaneringsprogramma voor de aanpak van erfenisgevallen, een aantal bevoegdheden toe die bij de aanpak van zowel erfenisgevallen als nieuwe gevallen van belang kunnen zijn: de bevoegdheid tot het geven van een onderzoeks- of saneringsbevel aan de veroorzaker dan wel aan degene op wiens grondgebied zich de oorzaak van een saneringsgeval bevindt (artikel 27d) en de bevoegdheid tot het opleggen van een gedoogplicht en tot het geven van een bevel de veroorzakende handeling te staken (artikel 27f). In verband met de toepassing van deze bevoegdheden kunnen zij schadevergoeding verlenen (artikel 46). Om vertraging van saneringswerkzaamheden in verband met het niet tijdig beschikbaar zijn van opslagplaatsen voor verontreinigde grond te voorkomen, kent het voorstel bovendien de mogelijkheid dat gedeputeerde staten zelf, na vergeefse uitnodiging hiertoe aan burgemeester en wethouders, vrijstelling verlenen van het bestemmingsplan (artikel 27h). Slechts het toekennen van de bevelsbevoegdheid aan gedeputeerde staten is nieuw. De Interimwet kende deze bevoegdheid toe aan de minister.

Voorts kent het wetsvoorstel, anders dan de Interimwet bodemsanering, voor particulieren of andere overheidsorganen dan de provincie, die zelf en op eigen kosten tot saneren willen overgaan, een meldingsplicht (artikel 27b). De melding dient plaats te vinden voordat met het saneren wordt begonnen. Daardoor bestaat voor de provincie de mogelijkheid om langs de weg van overleg richting te geven aan de wijze van uitvoeren van sanering en onderzoek. Gedeputeerde staten kunnen een verordening maken waarin omtrent te verstrekken gegevens met betrekking tot saneringsgevallen nadere regels zijn opgenomen (artikel 27b, derde lid).

Gemeenten die tot uitvoering van een in het bodemsaneringsprogramma opgenomen geval willen overgaan, kunnen daartoe een verzoek indienen bij gedeputeerde staten (artikel 27n). Inwilliging van dat verzoek heeft tot gevolg dat ook zij gebruik kunnen maken van de bevoegdheid tot het opleggen van een gedoogplicht of een stakingsbevel (artikel 27f, derde lid). Dit is overigens eveneens het geval indien zij op eigen kosten tot saneren willen overgaan.

Bij de minister zijn in dit wetsvoorstel gebleven: de verplichting tot het toekennen van een bijdrage in de kosten van onderzoek en sanering van in het bodemsaneringsprogramma opgenomen erfenisgevallen alsmede de vorderingsbevoegdheid. De regeling van deze bevoegdheid, die ook in de Interimwet was opgenomen, is in enigszins gewijzigde vorm overgenomen in artikel 27g. Nieuwe elementen daarin zijn de bepaling dat de minister deze bevoegdheid slechts op verzoek van gedeputeerde staten kan gebruiken en de verplichting voor gedeputeerde staten, alvorens ze een dergelijk verzoek doen, te trachten een minnelijke schikking te bereiken.

De verhaalsbevoegdheid komt toe aan de provincie en de gemeente, dan wel, indien het gaat om een geval waarvan kosten van onderzoek en sanering ten laste van de Staat zijn gekomen, aan de Staat.

Ten aanzien van de genoemde bevoegdheden kent het ontwerp geen enkele vorm van preventief toezicht.

11. Neveneffecten kunnen worden verwacht van het loslaten van de termijn die oorspronkelijk voor de sanering van de meest ernstige gevallen van bodemverontreiniging was gesteld. Dat betekent dat de totale duur van de bodemsaneringsoperatie zal worden verlengd. Dit kan het verruimende effect dat de bodemsaneringsoperatie op de arbeidsmarkt heeft, verlengen. Tevens kan een gunstiger effect uitgaan in de richting van de ontwikkeling van nieuwe saneringsmethoden en verbetering van bestaande, met name door een verlenging van de periode waarin die methoden rendabel kunnen worden gemaakt. Deze effecten zouden nog kunnen worden versterkt door het aantrekkelijker maken van sanering buiten het beslag van rijksmiddelen om door particulieren of andere overheidsinstanties dan de provincie op de wijze die in het wetsvoorstel is voorzien.

De verminderde bemoeienis van het Rijk met de concrete uitvoering van bodemsaneringsprojecten zou tot gevolg kunnen hebben dat de lagere overheden daaraan een lagere prioriteit toekennen, doch anderzijds kan het vergroten van de eigen verantwoordelijkheid van provincie en gemeente bevorderen dat van hen initiatieven uitgaan om het onderzoek en de sanering aan te pakken.

12., 13. en 14. In vergelijking met de huidige praktijk bij de uitvoering van de Interimwet kan het voorstel, met name naar aanleiding van het opnemen van een meldingsplicht voor degene die zelf tot saneren wil overgaan, en afhankelijk van de daaruit voortvloeiende wens tot meer of minder intensief overleg, een verzwaring van de werkzaamheden voor de provinciale ambtelijke diensten met zich brengen. Hierbij moge overigens de aantekening worden gemaakt dat het in sommige provincies terzake van het opstellen van het bodemsaneringsprogramma reeds gebruikelijk is zo veel mogelijk in overleg te treden met de (vermoedelijke) veroorzaker van de verontreiniging en diens bereidheid om zelf te saneren na te gaan. De mate van deze verzwaring zal overigens uiteraard ook afhankelijk zijn van de hoeveelheid meldingen die zich in een provincie zal voordoen.

Een factor die voor de betreffende provincies een taakverlichting met zich mee brengt is de omstandigheid dat de gemeenten Amsterdam, 's-Gravenhage, Rotterdam en Utrecht in het voorstel een geheel zelfstandige positie wordt toegekend. Voor deze gemeenten zelf, die hun eigen saneringsprogramma dienen op te stellen en zelf voor de uitvoering ervan verantwoordelijk zijn, houdt het voorstel een verzwaring van de werkzaamheden in. Overigens zal een deel van de beschikbare tijd en menskracht nu niet meer besteed hoeven worden aan overleg met de provincie over de mogelijkheid en wijze van aanpak van gevallen van bodemverontreiniging.

15., 16. en 17. Handhaving speelt in het voorstel een rol op het punt van de naleving van de meldingsplicht, bedoeld in artikel 27b, en de in de betreffende gevallen geldende verplichting tot het verstrekken van gegevens alsmede voor zover het betreft het naleven van een bevel tot onderzoek en sanering, een gedoogplicht of een stakingsbevel. Niet naleving levert een overtreding op in de zin van de Wet op de economische delicten (Stb. 1950, K258) (zie artikel II). Het niet naleven van de meldings- en informatieplicht kan in sommige gevallen wellicht moeilijk te traceren zijn. Een en ander zal overigens sterk afhankelijk zijn van de al of niet intensieve wijze waarop de provincie zich op eigen initiatief met onderzoek naar gevallen van bodemverontreiniging bezig houdt. De wetenschap dat anders de provincie het betreffende geval via opneming ervan in het saneringsprogramma zal aanpakken, met daarbij bovendien de mogelijkheid dat een bevel kan worden gegeven of dat de kosten van sanering van overheidswege op hem zullen worden verhaald, zal de betreffende meldingsplichtige ervan kunnen weerhouden contact op te nemen met de provincie.

Het voorstel bevat geen wijzigingen ten opzichte van de Interimwet wat betreft de mogelijkheden tot het instellen van Kroonberoep (zie de wijziging van artikel 56 van de Wet bodembescherming in onderdeel P en de toelichting daarop). Tegen besluiten op grond van artikel 27h van het voorstel (gedeputeerde staten nodigen burgemeester en wethouders uit tot

het verlenen van vrijstelling van het bestemmingsplan of verlenen deze zelf) zal naar mag worden aangenomen, Arob-beroep mogelijk zijn. Uiteraard is het aan de Afdeling Rechtspraak van de Raad van State om hierover te beslissen.

Het hangt sterk af van de mate waarin de betreffende provincies gebruik zullen maken van de hun toegekende bevoegdheden of de regeling een verzwaring van de justitiële werklast tot gevolg zal hebben. De wijziging van de regeling inzake het verzoek van gemeenten te worden belast met de uitvoering van (delen van) het programma kan bewerkstelligen dat verscheidene gemeenten een zodanig verzoek indienen. Hoeveel beroepsgevallen hieruit voortvloeien hangt af van de mate waarin deze verzoeken door de provincie worden toegewezen.

18. Het voorstel heeft geen gevolgen voor het bedrijfsleven in het algemeen.

De regeling kan, afhankelijk van de mate waarin de provincie gebruik maakt van haar bevelsbevoegdheid, bedoeld in artikel 27d, dan wel de provincies, de gemeenten of de minister overgaan tot het gebruik maken van hun verhaalsrecht, wel voor individuele bedrijven gevolgen hebben. Of deze gevolgen ingrijpend zijn, zal sterk afhankelijk zijn van de financiële positie van het betreffende bedrijf en de aard van de te treffen maatregelen. Op deze punten is er overigens geen verschil tussen de huidige en de toekomstige regeling. Verder geeft het voorstel bedrijven de ruimte op eigen initiatief tot saneren over te gaan. Op de voordelen hiervan is ingegaan in hoofdstuk III onder 3 van deze toelichting.

19. Voor burgers, non-profitinstellingen en ondernemingen vloeien uit het voorstel niet rechtstreeks financiële rechten en verplichtingen tegenover de overheid voort. Wel zal, evenals thans, degene die zelf tot saneren overgaat of daartoe een bevel krijgt, zelf de kosten van onderzoek en sanering moeten dragen. Daartoe kan ook behoren het betalen van leges in verband met het aanvragen van voor de uitvoering van de sanering noodzakelijke vergunningen. Overigens kent het voorstel in onderdeel N degene tot wie een bevel tot (onderzoek en) sanering is gegeven, een recht op

schadevergoeding toe. Een recht op schadevergoeding wordt bovendien toegekend aan degene, tot wie een bevel tot het gedogen van onderzoek- of saneringswerkzaamheden wordt gegeven of die een stakingsbevel krijgt opgelegd. Nieuw ten opzichte van de huidige regeling is dat uitdrukkelijk een schadevergoedingsmogelijkheid wordt gegeven aan hen aan wie wel een bevel tot onderzoek, saneren of gedogen kan worden gegeven, maar die het door vrijwillig mee te werken niet zo ver laten komen.

20 en 21. Voor zowel burgers, non-profitinstellingen als bedrijven kan uit de regeling voortvloeien dat zij uitvoering van onderzoek en sanering moeten gedogen. Onder 19 is reeds vermeld dat daar een recht op schadevergoeding tegenover staat. In hoeverre bij de uitvoering van onderzoek en sanering in de toekomst het geven van een bevel tot het staken van een handeling noodzakelijk zal zijn, valt moeilijk te voorspellen. Voor zover het gaat om erfenisgevallen zal de handeling die (mede) de oorzaak van de verontreiniging is, soms niet meer worden verricht, ofwel zal de veroorzaker niet zijn aan te wijzen. Voor zover de betreffende handeling wel is aan te wijzen mag men aannemen dat het betreffende overheidsorgaan door het stellen van eisen met betrekking tot die handeling zoveel mogelijk zal voorkomen dat activiteiten – dit zullen veelal bedrijfsmatige activiteiten zijn – moeten worden stilgelegd. Overigens bestaat ook in deze gevallen een recht op schadevergoeding.

Uit de regeling zelf vloeien als zodanig geen blijvende gevolgen voor het intern en extern functioneren van een onderneming voort.

Niet is uitgesloten dat in een enkel geval, waarin uitvoering moet worden gegeven aan een door het bevoegde overheidsorgaan gegeven bevel tot (onderzoek en) sanering, de financiële positie van het bedrijf zich zodanig wijzigt dat hieruit bepaalde al of niet tijdelijke gevolgen voor zijn marktpositie voortvloeien.

Ten aanzien van deze onderwerpen zijn er geen essentiële verschillen met de huidige regeling.

22 en 23. Het wetsvoorstel is op zich al een variant op de huidige regeling.

Op verschillende plaatsen eerder

in deze toelichting is al aangegeven waarom aan de gekozen varianten de voorkeur is gegeven.

Artikelsgewijze toelichting

Artikel 1

Onderdeel A

De uitvoering van onderzoek en sanering van een geval van bodemverontreiniging geschiedt in de praktijk van de toepassing van de Interimwet bodemsanering volgens een gefasereerde aanpak: oriënterend onderzoek, nader onderzoek, saneringsonderzoek en sanering. Deze fasering is nader uitgewerkt in de Leidraad bodemsanering.

Het oriënterend onderzoek vindt plaats om vast te stellen of een vermoeden dat de bodem op een bepaalde plaats verontreinigd is of dreigt te worden inderdaad juist is. Het leidt tot een globaal inzicht in aard, plaats van voorkomen en concentratie van de verontreinigende stoffen. Op basis van de resultaten van het oriënterend onderzoek wordt besloten over de noodzaak om tot een vervolgonderzoek over te gaan en over de urgentie van een eventueel vervolgonderzoek, dat kan bestaan uit nader onderzoek en saneringsonderzoek.

Het nader onderzoek dient te leiden tot een goed beeld van de aard, omvang, concentratie en verspreiding (skansen) van de verontreinigende stoffen. Op basis van de resultaten van het nader onderzoek wordt vastgesteld of er sprake is van ernstig gevaar voor vermindering van de functionele eigenschappen die de bodem voor mens, plant en dier heeft. Indien zich een zodanige situatie voordoet, is er sprake van een saneringsgeval.

Het saneringsonderzoek wordt niet als zodanig in artikel 1 gedefinieerd. Het maakt deel uit van het saneren, dat wel wordt omschreven. Onderzoek dat in deze fase wordt gedaan, leidt tot een beschrijving en vergelijking van de verschillende saneringsvarianten op milieuhygiënische, technische en financiële aspecten. Op basis van het saneringsonderzoek wordt besloten over de uit te voeren saneringsvariant.

De gekozen saneringsvariant wordt vervolgens uitgewerkt in een saneringsplan. Dit plan vormt de

basis voor het uitvoeringsbestek.

Het is mogelijk verschillende onderzoeksfasen niet als afzonderlijke deelprojecten maar tezamen uit te voeren. Dit neemt niet weg dat bij de aanpak van een geval van bodemverontreiniging niet kan worden voorbijgegaan aan de vragen die in het kader van de verschillende onderzoeksfasen aan de orde komen. Voorts is het onderscheid onder meer van belang in verband met de mogelijkheid dat gedeputeerde staten een saneringsbevel geven, de inspraakregeling en de bekostiging van het onderzoek.

Anders dan in de Interimwet bodemsanering is in dit voorstel van wet met het oog op vereenvoudiging van de wettekst gekozen voor een begripsomschrijving van saneren. Voor de formulering van de omschrijving is zo veel mogelijk aansluiting gezocht bij de artikelen in de Wet bodembescherming waarin reeds over het treffen van maatregelen in geval van verontreiniging wordt gesproken (de artikelen 14, 22, vierde lid, 23, eerste en derde lid). Deze artikelen, die in de onderdelen B, D en F qua formulering op elkaar worden afgestemd, spreken over het beperken en zoveel mogelijk ongedaan maken van de verontreiniging en de directe gevolgen daarvan of van dreigende verontreiniging van de bodem. Het «beperken» ziet op het voorkomen van verdere verspreiding. Het «zoveel mogelijk ongedaan maken» op het aanpakken van de verontreiniging zelf. Dit betekent dat gestreefd wordt naar herstel van de multifunctionaliteit van de bodem en reiniging van de verontreinigde grond tot een nuttig toepasbaar produkt. In sommige gevallen zal dit niet mogelijk zijn. Het is denkbaar dat voor een bepaald geval specifieke omstandigheden er toe leiden dat niet onverkort uitwerking kan worden gegeven aan het beginsel van herstel van een multifunctionele bodem. Deze «locatiespecifieke» omstandigheden kunnen betrekking hebben op milieuhygiënische, technische of financiële aspecten. Bij milieuhygiënische omstandigheden kan worden gedacht aan de situatie, dat ontgraving extreme gevaren voor de omgeving oplevert of slechts het verplaatsen van een stortplaats van een oude locatie naar een nieuwe betekent. Bij technische omstandig-

heden wordt vooral gedacht aan geofysische, geohydrologische of civieltechnische belemmeringen van ontgraving. Bij financiële omstandigheden wordt gedoeld op extreme kostenverschillen tussen isolatie en verwijdering (hiertoe behoort ook de verwijdering van de milieugevaarlijke stoffen uit de grond). Dan zal in ieder geval het verontreinigde deel van de bodem zodanig dienen te worden geïsoleerd dat (verdere) verspreiding van de verontreiniging niet mogelijk is. Het resultaat zal moeten voldoen aan de zogenaamde IBC-criteria. Dit houdt in dat de verontreiniging zodanig wordt geïsoleerd dat er een beheersbare en controleerbare situatie ontstaat. In de in te stellen Commissie bodemsanering in gebruik zijnde bedrijfsterreinen (zie hoofdstuk 4.2 van deze memorie) zal onder meer gepoogd worden een nadere invulling te geven aan het begrip locatie-specifieke omstandigheden voor de aanpak van de bodemverontreiniging op in gebruik zijnde bedrijfsterreinen.

Het gaat om een bestaande of dreigende verontreiniging van de bodem. Het is niet mogelijk een definitie van «verontreiniging» in de wet op te nemen. Een groot aantal uiteenlopende factoren speelt een rol bij de bepaling van verontreiniging sprake is. Zeer belangrijk daarbij zijn de natuurlijke achtergrondwaarden van in de bodem voorkomende stoffen en het zelfreinigend vermogen van de bodem. Deze twee factoren vertonen zeer grote verschillen zowel tussen verschillende grondsoorten als binnen eenzelfde grondsoort. Een definitie zou dan ook slechts zo vaag kunnen worden geformuleerd, dat daarin voor de wetstoepassing geen stevig houvast kan worden gevonden. Wel zijn in de Leidraad bodemsanering uitgebreide beschouwingen gewijd aan dit punt met het oog op de beoordeling van verontreinigingsgevallen die voor sanering in aanmerking komen.

Bij verontreiniging moet daarbij niet alleen worden gedacht aan verontreinigende stoffen maar ook aan verontreinigende micro-organismen en wachters. Waar in het vervolg over verontreinigende stoffen wordt gesproken, worden deze andere vormen van verontreiniging daaronder begrepen.

Van «dreigende bodemverontreiniging» is sprake wanneer veront-

reinigende stoffen zich op of in de bodem bevinden, maar zich nog niet zodanig met de bodem hebben vermengd of daarmee hebben gereageerd, dan wel zich daarin hebben verspreid, dat van een verontreiniging van de bodem kan worden gesproken. Ook wanneer verontreinigende stoffen zich naar verwachting binnen afzienbare tijd op of in de bodem zullen bevinden en het betreffende terrein waarop die stoffen zich bevinden, onbeheerd is dan wel degene die voor het opruimen van die stoffen verantwoordelijk is, financieel niet aansprakelijk kan worden gesteld, is sprake van dreigende bodemverontreiniging in de zin van dit wetsvoorstel. In het vervolg van deze toelichting zal nog slechts over bodemverontreiniging worden gesproken. Dreigende bodemverontreiniging wordt daar evenwel steeds onder begrepen.

Om van saneren te kunnen spreken zullen, zoals reeds werd aangegeven, maatregelen moeten worden getroffen met betrekking tot het zoveel mogelijk ongedaan maken van de verontreiniging en het beperken van de verspreiding ervan. Hiertoe kunnen maatregelen behoren, gericht op het wegnemen van de oorzaak van de verontreiniging, het opheffen van de verontreiniging zelf, alsmede het ongedaan maken van de verspreiding van de stoffen naar de omgeving. Deze maatregelen bestaan uit civieltechnische werkzaamheden, zoals ontgraving, bronnering en isolatie. Voorts zal ook het transporteren, opslaan, reinigen of storten van verontreinigde grond die in verband met de sanering is verwijderd, onderdeel kunnen uitmaken van de saneringswerkzaamheden. Hetzelfde geldt voor de reiniging en/of lozing van verontreinigd grondwater. Tenslotte kunnen ook voorbereidingsmaatregelen en nazorgmaatregelen, zoals bijvoorbeeld beheers-, controle- en herstelwerkzaamheden, onderdeel van de sanering uitmaken. Gelet op de beperkt beschikbare financiële middelen bij de overheid is een pragmatische inzet van de instrumenten in het kader van de aanpak van een geval van bodemverontreiniging des te meer klemmend.

Indien de daadwerkelijke aanpak van een geval ten gevolge van prioriteitstelling enige tijd op zich laat wachten, kunnen indien nodig ook tijdelijke beveiligingsmaatregelen

worden uitgevoerd. Met behulp van deze tijdelijke beveiligingsmaatregelen kunnen verdere verspreiding en de directe gevolgen daarvan worden tegengegaan. Het verhinderen van blootstelling kan bijvoorbeeld worden bereikt door het wegnemen van ter plaatse geteelde gewassen, en een daaropvolgende gebruiksbepaling van de locatie.

Bij de uitvoering van de Interimwet bodemsanering wordt onder gevolgen van verontreiniging begrepen, dat de bodemverontreinigende stoffen zich zodanig autonoom verspreiden in andere milieucapartimenten (oppervlaktewater, lucht) of objecten (mens, dier, plant of goed), dat schadelijke effecten voor de volksgezondheid of het milieu kunnen optreden. Voorbeelden hiervan zijn verspreiding in oppervlaktewater, uitdamping in kruipruimten, opname in dieren en gewassen en permatie in waterleidingbuizen. Het begrip «saneren» omvat mede het wegnemen van deze gevolgen. Onder het begrip valt evenwel niet het voorkomen of verhinderen van menselijke verspreidingsactiviteiten, tenzij deze maatregelen, als tijdelijke beveiligingsmaatregelen, vooruitlopen op een sanering.

Ter verduidelijking is in het wetsvoorstel een beperking tot directe gevolgen aangebracht, niet alleen in de begripsomschrijving van saneren, maar ook in de al bestaande bepalingen van de Wet bodembescherming.

In de begripsomschrijving van saneren is aantasting van de bodem niet als element opgenomen. Dit hangt samen met de keuze in de eerstkomende jaren in het wettelijk vast te leggen saneringsbeleid, gezien de omvang van de verontreinigingsproblematiek en de beschikbare overheidsmiddelen, de verontreiniging centraal te stellen.

Overigens sluit dit niet uit dat de oorzaak van een geval van verontreiniging bestaat uit een aantasting van de bodem. In dat geval kan saneren ook het wegnemen van die aantasting inhouden.

In het voorstel van wet is naast een begripsomschrijving van saneren tevens een begripsomschrijving van saneringsgeval opgenomen. Het gebruik van het woord saneringsgeval brengt tot uitdrukking dat de in de saneringsparagraaf opgenomen bepalingen van toepassing zijn,

indien er sprake is van sanering van gevallen van bodemverontreiniging of van dreigende bodemverontreiniging waarbij ernstig gevaar bestaat dat de functionele eigenschappen die de bodem voor mens, plant en dier heeft, worden verminderd, of waarin moet worden onderzocht of dit het geval is. Uitzondering daarop vormt overigens het eerste lid van artikel 27b. Het voornemen om zelf te saneren kan ook betrekking hebben op gevallen waarin (nog) geen sprake is van ernstig gevaar voor vermindering van de functionele eigenschappen van de bodem. Het gaat uiteraard niet alleen om eigenschappen die van belang zijn voor de functies die de grond heeft op het moment waarop tot onderzoek of sanering wordt besloten.

Bij de omschrijving van saneringsgeval is aansluiting gezocht bij de kernbegrippen van de Wet bodembescherming, met name bij het begrip multifunctionaliteit dat zoals gezegd uitgangspunt is bij het aanpakken van gevallen van bodemverontreiniging. Voor een nadere omschrijving van dit begrip zij hier kortheidshalve verwezen naar de nota naar aanleiding van het eindverslag inzake de Wet bodembescherming¹. Het niet meer expliciet noemen van de volksgezondheid is een gevolg van die aansluiting. Zoals in de memorie van antwoord bij de Wet bodembescherming² is betoogd, omvat bescherming van het milieu – in dit geval de milieucomponent bodem – tevens de gezondheid en het welbevinden van de mens, voor zover verontreiniging of aantasting van het milieu daarop van invloed zijn. Wel zijn in de begripsomschrijving de woorden «ernstig gevaar» gehandhaafd. Dit betekent dat de reikwijdte van de saneringsparagraaf die onderdeel gaat uitmaken van de Wet bodembescherming, dezelfde is als die van de Interimwet bodemsanering.

Als gevolg daarvan zal bij het bepalen van de vraag of er in een concreet geval sprake is van ernstig gevaar voor vermindering van de functionele eigenschappen die de bodem heeft voor mens, plant en dier, het toetsingskader dat is aangegeven in de Leidraad bodemsanering als uitgangspunt dienen te worden genomen. Dit toetsingskader kan gelijkelijk door alle provincies worden gebruikt bij het vaststellen of er sprake is van een saneringsgeval in de zin van dit voorstel van wet.

Het ligt voor de hand hetzelfde criterium dat voor door provincie of gemeente uit te voeren saneringen van in het programma opgenomen gevallen geldt, ook te hanteren bij de beslissing over het opleggen van een saneringsbevel. Het gaat immers niet aan voor door de overheid afgedwongen particuliere saneringen een ander criterium te hanteren dan voor saneringen door de overheid zelf.

De begripsomschrijving van saneringsgeval omvat, zoals hiervoor aangegeven, ook de fase van het saneringsonderzoek. Waar in het voorstel van wet bedoeld wordt op de daaraan voorafgaande fasen van onderzoek ter verkrijging van een globaal en vervolgens gedetailleerd inzicht in de aard, de plaats van voorkomen, de concentratie en de verspreidingskans van de verontreinigende stoffen gebruikt het wetsvoorstel de in de praktijk van de bodemsanering ingeburgerde begrippen oriënterend en nader onderzoek. Gevallen waarin oriënterend of nader onderzoek zal plaats vinden heten: onderzoeksgevallen.

Indien er sprake is van gevallen die in technische zin samenhangen, staat de wet een gecoördineerde aanpak daarvan niet in de weg. Dat betekent echter niet dat bijvoorbeeld afzonderlijke gevallen die zich in eenzelfde woonwijk voordoen, maar die qua verontreinigingssituatie verschillen, als één geval in de zin van deze regeling worden beschouwd.

De definitie van «waterkwaliteitsbeheerder» tenslotte wordt opgenomen, omdat dit wetsvoorstel een wijziging bevat van de incidentenregeling waarbij de waterkwaliteitsbeheerder bevoegdheden worden toegedeeld bij de aanpak van gevallen van verontreiniging van de waterbodem, ontstaan ten gevolge van een ongewoon voorval.

Onderdelen B, D, F, onder 1, 2, en 3, H, onder 1, I en J

Met de in deze onderdelen neergelegde wijzigingen wordt bewerkstelligd dat in de Wet bodembescherming op de verschillende plaatsen waar over maatregelen met betrekking tot verontreiniging of aantasting of dreigende verontreiniging of aantasting wordt gesproken, dezelfde terminologie wordt gehanteerd. Er is daarbij

aangesloten bij de terminologie, gebruikt in de begripsomschrijving van saneren.

Om aansluiting te bewerkstelligen met de reikwijdte van de saneringsparagraaf is tevens artikel 23, eerste lid, zodanig gewijzigd dat het criterium voor het optreden van gedeputeerde staten hetzelfde is als voor het saneren: er moet sprake zijn van ernstig gevaar voor vermindering van de functionele eigenschappen die de bodem voor mens, plant en dier heeft.

Onderdelen C en E

Om niet de indruk te wekken dat in geval van ernstige verontreiniging van de bodem alleen de artikelen 23 – 26 bevoegdheden geven op grond waarvan handelend kan worden opgetreden, zijn de aanduiding en het opschrift van paragraaf 2 gewijzigd.

Over de verhouding tussen paragraaf 2 en paragraaf 3 kan worden opgemerkt dat paragraaf 2 verplichtingen en bevoegdheden geeft indien de bodem ten gevolge van een ongewoon voorval (ernstig) is of dreigt te worden verontreinigd of aangetast. De bevoegdheden in paragraaf 2 zijn erop gericht om door het snel nemen van adequate maatregelen te voorkomen dat er een saneringsgeval ontstaat respectievelijk de omvang van de bodemverontreiniging te beperken. De in de artikelen 22–27a genoemde bevoegdheden en verplichtingen hebben betrekking op (dreigende) verontreiniging of aantasting van de bodem ten gevolge van een ongewoon voorval. Op basis van artikel 14 (het zorgplichtartikel) rust al op een ieder die handelingen verricht als bedoeld in de artikelen 8–13, de verplichting te voorkomen dat door zijn handelingen de bodem kan worden verontreinigd of aangetast dan wel – en dat is in dit verband relevant – indien die verontreiniging of aantasting zich voordoet, deze zoveel mogelijk te beperken en de directe gevolgen daarvan zoveel mogelijk te beperken en ongedaan te maken. Artikel 22, vierde lid, geeft daarnaast een bijzondere regeling op grond waarvan onverwijld gehandeld dient te worden. Artikel 22 geeft een aantal verplichtingen bij iedere vorm van verontreiniging of aantasting van de bodem ten gevolge van een ongewoon voorval. De artikelen 23

¹ Kamerstukken II 1984/85, 16 529, nr. 10.

² Kamerstukken II 1983/84, 16 529, nr. 7, blz. 7.

e.v. geven een aantal bevoegdheden in geval van (dreigende) ernstige verontreiniging van de bodem ten gevolge van een ongewoon voorval.

Aan het begrip «ongewoon voorval» moet een ruime betekenis worden toegekend. Dat wil zeggen een gebeurtenis, die bij een normale gang van zaken niet zou hebben plaatsgehad. Daarbij kan worden gedacht aan het kantelen van een tankwagen of het stuktrekken van een leiding. Er kan echter ook sprake zijn van een ongewoon voorval wanneer bijvoorbeeld uit een tank die in slechte staat verkeert, verontreinigende stoffen ontsnappen die in de bodem (dreigen te) geraken.

Voor het gebruik maken van de bevoegdheden van artikel 23 e.v. behoeft niet te worden gewacht totdat de bodem feitelijk ernstig is verontreinigd of aangetast. Er kan steeds opgetreden worden wanneer bij het uitblijven van maatregelen op korte termijn ernstige verontreiniging dreigt te ontstaan, waardoor ernstig gevaar bestaat voor vermindering van de functionele eigenschappen die de bodem voor mens, plant en dier heeft, met andere woorden indien een saneringsgeval dreigt te ontstaan. Wel zal duidelijk zijn dat de oorzaak voor het gebruik maken van deze bevoegdheden gelegen moet zijn in een actuele gebeurtenis, zoals het (op korte termijn) gaan lekken van een tank door ernstige corrosie waardoor op korte termijn (ernstige) bodemverontreiniging kan optreden respectievelijk is opgetreden.

Het (plotseling) ontdekken van een saneringsgeval wordt niet beschouwd als een ongewoon voorval waarop de artikelen 22-27a zien. Hierop is de saneringsparagraaf van toepassing.

De naar aanleiding van een ongewoon voorval te treffen maatregelen kunnen betrekking hebben op zowel het voorkómen van ernstige bodemverontreiniging door bijvoorbeeld het leeghalen van de tank, als het treffen van opruimingsmaatregelen wanneer reeds bodemverontreiniging is opgetreden. In de meeste gevallen zullen deze maatregelen definitieve maatregelen zijn. Niet uitgesloten is dat soms slechts voorlopige maatregelen kunnen worden getroffen, waarbij dan op een later tijdstip in het kader van paragraaf 3 sanering zal plaatsvinden.

In de meeste gevallen zal de veroorzaker van de (dreigende)

verontreiniging direct zijn aan te wijzen. Ook bij de toepassing van paragraaf 2 legt de wet de verantwoordelijkheid voor het treffen van maatregelen in eerste instantie bij degene die de werkzaamheden bedoeld in de artikelen 8-13 verricht: zie artikel 22, vierde lid, en artikel 25, tweede lid. Indien deze echter nalaat deze maatregelen te treffen, kan de overheid de maatregelen treffen en de kosten daarvan verhalen op de veroorzaker. Artikel 47 is ook van toepassing op het verhaal van kosten ten gevolge van ongewone voorvallen voorzover het gaat om onderzoeks- en saneringsgevallen. Voor de overige gevallen kan gebruik worden gemaakt van de mogelijkheden die de artikelen over onrechtmatige daad van het Burgerlijk Wetboek bieden.

Het bovenstaande laat onverlet dat ook in een geval van verontreiniging van de bodem dat niet is ontstaan ten gevolge van een ongewoon voorval, het direct treffen van maatregelen gewenst kan zijn. Voor zover er daarbij sprake is van door een overheidsorgaan gestelde voorschriften met betrekking tot na het optreden van de verontreiniging te treffen maatregelen zal degene tot wie deze voorschriften zijn gericht en die tot handelen overgaat, zijn te beschouwen als degene die een voornemen heeft in de zin van artikel 27b. Via toepassing van dit artikel zal in zo'n geval de verontreiniging worden aangepakt. De bedoelde voorschriften kunnen zijn gegeven bij of krachtens een algemene maatregel van bestuur op grond van de artikelen 8 tot en met 13 van de Wet bodembescherming, of zijn verbonden aan een vergunning op grond van een andere toepasselijke milieuwet, een provinciale of gemeentelijke verordening.

In de overige gevallen zal de provincie een zodanig geval zelf of via toepassing van de bevelsbevoegdheid kunnen aanpakken.

Onderdeel F, onder 4 en 5

De wijziging onder 4 hangt samen met de reeds in artikel 25, eerste lid, van de Wet bodembescherming neergelegde adviesfunctie van de inspecteur terzake van het hanteren van de bevoegdheid neergelegd in artikel 23. Deze bepaling maakt de in het derde lid gedane toevoeging bij nader inzien overbodig.

De wijziging onder 5, die een verruiming van het aantal personen met zich meebrengt, aan wie een gedoogplicht in verband met de uitvoering van de sanering kan worden opgelegd, behelst een aanpassing van artikel 23 op dit punt aan het gedoogplicht-artikel zoals opgenomen in artikel 11, derde lid, van de Interimwet bodemsanering en in dit wetsvoorstel opgenomen in artikel 27f.

Onderdeel G

Destijds is bij nota van wijziging¹ in de considerans van de Wet bodembescherming door het schrappen van de woorden «en van de volksgezondheid» tot uitdrukking gebracht dat onder het begrip bescherming van het milieu mede wordt begrepen de bescherming van de volksgezondheid. In dit onderdeel wordt ook de formulering van artikel 24 met dit uitgangspunt in overeenstemming gebracht.

Onderdeel H, onder 2 en 3

Het gaat hier om enkele aanvullingen met betrekking tot de bevoegdheid van de provinciale autoriteiten bij de bestrijding van verontreiniging door incidenten. In het huidige tweede lid van artikel 25 wordt niet de mogelijkheid vermeld dat de betrokkene zelf ook de oorzaak van de verontreiniging of aantasting verwijderd. Dat ligt uiteraard net zo voor de hand als het wegnemen van de verontreiniging. Daarom wordt voorgesteld deze mogelijkheid nu alsnog in deze bepaling te vermelden. Daartoe strekt onderdeel 2.

In onderdeel 3 wordt aan gedeputeerde staten de mogelijkheid gegeven tot het stellen van eisen aan de bestrijding van het incident door de veroorzaker ervan. Zo kan worden voorkomen dat de veroorzaker ontoereikende maatregelen neemt zodat de provincie alsnog op moet treden.

Onderdeel K

Artikel 27a beoogt gestalte te geven aan het regiem voor de bestrijding van incidenten die tot verontreiniging van de bodem onder water of van kust of oevers leiden. Na de bespreking van dit onderwerp in het algemene deel van deze

¹ Kamerstukken II 1983/84, 16 529, nr. 8.

toelichting kan hier worden volstaan met de opmerking dat er tussen het «droge» en het «natte» incidentenregiem geen verschil in bevoegdheden is. Het verschil zit alleen in de organen waaraan die bevoegdheden worden toegekend. Voor de «natte» incidenten dat wil zeggen die welke de bodem onder oppervlaktewater betreffen en die welke op de kust of oever plaatshebben, tenzij deze laatste geen gevolgen voor de waterbodem kunnen hebben – is dat de waterkwaliteitsbeheerder, door de in onderdeel A aan artikel 1 toegevoegde definitiebepaling omschreven als het orgaan dat bevoegd is tot vergunningverlening krachtens de Wet verontreiniging oppervlaktewateren. Voor de zee kust en de bodem onder en de oevers van Rijkswateren is dat de Minister van Verkeer en Waterstaat, voor andere wateren in de regel de provincie of het waterschap.

In het tweede lid van het artikel wordt zeker gesteld dat gedeputeerde staten, als coördinerend orgaan voor zowel de bodem – als de waterverontreiniging op de hoogte blijven van wat er op het gebied van «natte» incidentenbestrijding gaande is.

Onderdeel L

Artikel 27b

Dit artikel betreft zowel erfenisgevallen als nieuwe gevallen van bodemverontreiniging.

Van een verplichting tot het doen van een melding als bedoeld in het eerste lid, is sprake in elk geval waarin iemand – hetzij een gemeente of een ander overheidsorgaan, hetzij een particulier – een geval van bodemverontreiniging wil aanpakken. De melding dient te worden gedaan bij gedeputeerde staten van de betrokken provincie, dat wil zeggen de provincie waarin het betreffende te saneren geval zich bevindt.

Naar aanleiding van onder meer de ingevolge het tweede lid te verstrekken gegevens omtrent verricht onderzoek (hierbij valt onder meer te denken aan vermelding van plaatsen waar monsters zijn genomen en aan uitkomsten van de analyses daarvan) zullen gedeputeerde staten kunnen bepalen of er sprake is van een zodanige verontreiniging dat het gaat om een saneringsgeval in de zin van de wet.

Is dit het geval dan biedt het derde lid de mogelijkheid om, zowel tijdens als na afloop van de sanering, meer gegevens van de melder te ontvangen.

Deze gegevens, die bijvoorbeeld betrekking kunnen hebben op de aard van de te treffen maatregelen zoals afvoer van verontreinigde grond, zullen gedeputeerde staten inzicht kunnen verschaffen in de vraag of op milieuhygiënisch aanvaardbare wijze gesaneerd zal worden.

Hoewel dat niet is voorgeschreven, is het ook in deze gevallen wenselijk in een vroegtijdig stadium, bijvoorbeeld voor de aanvang van het onderzoek of zelfs op het moment dat de verontreiniging op het eigen terrein ontdekt of vermoed wordt, in overleg te treden met het provinciaal bestuur enerzijds met het oog op de know-how van de provincie, anderzijds in verband met de afstemming tussen vrijwillige en programma-saneringen. Dat geldt zowel voor de sanering zelf als voor de verschillende daaraan voorafgaande onderzoeken. Indien de provincie zelf van mening is dat overlegd zou moeten worden, kan zij naar aanleiding van de ontvangst van een melding daartoe ook zelf het initiatief nemen. Daardoor kan ook worden voorkomen dat gedeputeerde staten op de melding reageren met het geven van een saneringsbevel, of een mededeling van een voornemen daartoe, krachtens artikel 27d, bijvoorbeeld omdat zij van oordeel zijn dat in het betreffende geval sanering om milieuhygiënische redenen op een andere wijze dient plaats te vinden.

Indien het een saneringsgeval betreft zal een melding met daarbij het gegeven dat met de sanering geruime tijd na het tijdstip van melden wordt aangevangen, met zich kunnen brengen dat gedeputeerde staten, van oordeel zijn dat het geval eerder moet worden aangepakt. Zij kunnen alsdan het geval in het saneringsprogramma opnemen, of een bevel geven tot eerdere sanering.

Het «resultaat van de sanering» kan worden weergegeven door een beschrijving van de eindsituatie. Daarbij kan bijvoorbeeld worden aangegeven welke voorzieningen aangebracht zijn om de verontreiniging te immobiliseren, en welke verontreinigingen nog aanwezig zijn of, in het gunstigste geval, dat de

verontreinigde grond volledig is vervangen door «schone» grond.

In het vijfde lid is bepaald dat in gevallen waarin het gaat om werkzaamheden, te verrichten naar aanleiding van een ongewoon voorval met daaruit voortvloeiend ernstig gevaar voor de functionele eigenschappen van de bodem en in gevallen waarin door gedeputeerde staten een bevel tot onderzoek of sanering wordt gegeven, een melding aan gedeputeerde staten achterwege kan blijven. Een en ander ligt voor de hand nu in een geval als bedoeld in artikel 22, reeds een melding aan burgemeester en wethouders dient plaats te vinden en in de andere gevallen gedeputeerde staten zelf het overheidsorgaan zijn dat gelegenheid biedt tot het verrichten van de werkzaamheden onderscheidenlijk daartoe beveelt.

Een melding als bedoeld in dit artikel kan ook worden gedaan met betrekking tot een geval dat reeds in het bodemsaneringsprogramma is opgenomen. Indien het daarbij gaat om een geval dat door de provincie pas zal worden gesaneerd in het tweede jaar waarover het bodemsaneringsprogramma zich uitstrekt of nog later, zal degene die de melding heeft gedaan – er vanuit gaande dat het de bedoeling is binnen korte tijd na de melding tot saneren over te gaan – indien hij binnen een maand na die melding geen dan wel een positieve reactie van de provincie heeft ontvangen, zijn saneringsactiviteiten onbelemmerd kunnen aanvangen. Enigszins anders kan dat liggen, indien het betreffende geval op grond van het programma in het betreffende jaar door de provincie zelf zal worden aangepakt. Het wetsvoorstel geeft voor deze situatie geen expliciete regeling. Dit betekent dat onderling overleg tussen provincie en betrokkene zal moeten uitwijzen wie tot saneren het initiatief zal nemen. Daarbij is het wenselijk dat de provincie zo veel mogelijk ruimte geeft voor het saneringsinitiatief van de burger of de andere overheidsorganen. Overigens is het wenselijk reeds bij de totstandkoming van het ontwerp-programma zo veel mogelijk na te gaan in welke gevallen een saneringsinitiatief te verwachten is.

Niet is voorgeschreven dat degene die van plan is te saneren, inspraak over zijn voornemen moet organiseren. Waar het hier om een particu-

liere activiteit gaat, ligt dat ook niet voor de hand. Dat neemt uiteraard niet weg dat het raadzaam kan zijn de omwonenden op de een of andere wijze bij de voorbereiding en uitvoering van de sanering te betrekken, bijvoorbeeld door inzage te geven in en overleg te plegen over het saneringsplan.

Artikel 27c

De in dit artikel neergelegde informatieplicht betreft zowel gevallen van bodemverontreiniging ontstaan voor 1 januari 1990 als gevallen die na die datum zijn ontstaan.

In het algemeen deel van de toelichting is reeds ingegaan op de programma-ondersteunende functie van de in het eerste lid aan burgemeester en wethouders gegeven informatieplicht (zie onder 2 en 5.1 van hoofdstuk III).

Opgemerkt zij dat burgemeester en wethouders ingevolge het eerste lid niet gehouden zijn tot het doen van onderzoek ten behoeve van de in dat lid neergelegde informatieplicht. Zij doen opgave van het geval zoals het hun bekend is. Het kan daarbij zowel gaan om gevallen waarin zij slechts vermoeden als om gevallen waarin zij weten dat van bodemverontreiniging sprake is.

Onder bodemverontreiniging wordt in het ontwerp hetzelfde verstaan als in het voorlopig-Indicatief Meerjaren Programma-bodem¹: inworp van stoffen (ook: micro-organismen, warmte, straling) op of in de bodem door of als gevolg van menselijke activiteiten op een zodanige wijze dat deze stoffen zich met de bodem kunnen vermengen, met de bodem kunnen reageren, zich in de bodem kunnen verspreiden en/of ongecontroleerd kunnen verplaatsen en dat afbreuk wordt gedaan aan een of meer van de functionele eigenschappen van de bodem.

Bij dit artikel wordt er van uitgegaan dat een gemeentebestuur het zijn taak acht zich zo goed mogelijk op de hoogte te houden van hetgeen zich op dit punt binnen de gemeente afspeelt. Overigens zal een gemeente wellicht in sommige gevallen reeds op grond van het uitvoering geven aan door haar gestelde voorschriften op de hoogte kunnen zijn van verontreinigingen van de bodem, die naar haar oordeel een saneringsgeval zijn. Te denken valt hierbij aan voorschriften verbonden aan een hinderwetver-

gunning, die de inrichtinghouder verplichten tot onder meer het melden aan burgemeester en wethouders van een verontreiniging. Ook het resultaat van het onderzoek inzake de gesteldheid van de bodem dat ingevolge het voorstel van wet tot wijziging van de Woningwet bij de aanvraag om een bouwvergunning dient te worden overgelegd, kan voor burgemeester en wethouders aanleiding zijn aan gedeputeerde staten te melden dat er huns inziens sprake is van een geval als bedoeld in het eerste lid.

De formulering van het eerste lid laat onverlet de mogelijkheid voor een gemeente om ook gevallen als in dat lid bedoeld die buiten haar eigen grondgebied liggen, aan gedeputeerde staten te melden. Vrees dat een verontreiniging zich naar haar eigen grondgebied zal verspreiden kan daartoe bijvoorbeeld een aanleiding vormen.

Een gemeente zal ingevolge het eerste lid ook opgave moeten doen van haar bekende gevallen van (mogelijke) verontreiniging van de waterbodem die binnen haar grondgebied zijn gelegen. Te denken valt hierbij bijvoorbeeld aan de situatie van een binnen de gemeente liggend havengebied.

Artikel 27d

Een saneringsbevel kan alleen worden opgelegd in gevallen van bodemverontreiniging waarvan is vastgesteld dat het om een saneringsgeval gaat.

Het is niet de bedoeling dat bij het geven van een saneringsbevel wordt afgeweken van de prioriteiten-volgorde die voor sanering van het betrokken geval zou gelden als het in het kader van een saneringsprogramma zou worden gesaneerd.

Indien een melding als bedoeld in artikel 27b de aanleiding vormt voor een bevel, gaat aan dat bevel een mededeling van gedeputeerde staten vooraf. Die mededeling zal, wij effect sorteren, binnen een maand na ontvangst van de melding moeten worden gedaan. Immers, als een reactie van de zijde van gedeputeerde staten langer dan een maand uitblijft, kan degene die de melding heeft gedaan, met de sanering beginnen. Hebben gedeputeerde staten eenmaal de mededeling gedaan dan hebben zij nog drie maanden de tijd om de inhoud van het bevel, met name over de wijze

waarop onderzoek en/of sanering moeten worden aangepakt, vast te stellen.

Een en ander laat onverlet de mogelijkheid dat gedeputeerde staten, ingeval de uitvoering van de sanering naar hun mening op onaanvaardbare wijze geschiedt, nog later een bevel terzake geven. Een zodanig bevel kan uiteraard geen betrekking hebben op de aanpak van het onderzoek en de sanering voor zover deze worden uitgevoerd overeenkomstig het saneringsplan waarover reeds overeenstemming bestond tussen gedeputeerde staten en degene die de melding heeft gedaan.

Degene tot wie een bevel als bedoeld in het eerste lid kan worden gericht is ofwel de veroorzaker van de verontreiniging, ofwel degene op wiens grondgebied zich de oorzaak van een saneringsgeval bevindt. De bedoeling van de bepaling is dat in de eerste plaats bij het geven van een bevel wordt gedacht aan de veroorzaker van de verontreiniging. Dit blijkt ook uit de volgorde waarin degenen tot wie een bevel kan worden gericht, in de tekst worden genoemd. Dit is overigens uiteraard alleen van belang in gevallen waarin de verontreiniging zich niet op het grondgebied van de veroorzaker voordoet.

Zoals in de toelichting bij het overeenkomstige artikel 12 – in het oorspronkelijke ontwerp artikel 8 – van de Interimwet bodemsanering destijds reeds werd vermeld, hoeft het gebruik van het bezittelijk voornaamwoord in «op wiens grondgebied» niet te betekenen dat een bevel slechts gericht kan worden tot de eigenaar van de grond. Een bevel zal noodzakelijkerwijs gericht moeten worden tot degene die het bevel kan opvolgen. In het algemeen zal dat de gebruiker – te denken valt daarbij aan bijvoorbeeld de huurder, de pachter of de eigenaar-gebruiker – van de grond zijn.

Voor gevallen waarin de grondgebruiker die niet tevens veroorzaker is, kan worden bevolen tot sanering over te gaan kan met name worden gedacht aan gevallen waarin een grondgebruiker die ingevolge artikel 27b heeft gemeld dat hij een (sanerings-)geval wil gaan saneren, dit onvoldoende heeft gedaan.

Wat betreft het gebruik van de term «oorzaak» zij er op gewezen dat hiermee bedoeld wordt op de

¹ Kamerstukken II 1982/83, 17 600 hoofdstuk XI, nr. 130, blz. 90.

handeling waardoor de verontreinigende stoffen op of in de bodem zijn gekomen, of, indien er als zodanig geen handeling is aan te wijzen, de plaats van waaruit de betreffende stoffen zich hebben verspreid.

Zoals ook bij de uitvoering van de Interimwet is gebleken, zijn er gevallen waarin degene op wiens grondgebied zich de oorzaak bevindt van een saneringsgeval, niet de veroorzaker van de verontreiniging is en deze veroorzaker wel duidelijk is aan te wijzen. In dergelijke gevallen ligt het voor de hand dat het bevel gericht wordt tot de veroorzaker. Om evenwel degene om wiens grondgebied het gaat, veelal de gebruiker van de grond, niet tegen zijn wil te confronteren met derden die op zijn terrein moeten onderzoeken of saneren, is in het vierde lid bepaald dat in een dergelijk geval een bevel door gedeputeerde staten slechts kan worden gegeven, nadat met hem hierover overeenstemming is bereikt. Dat geldt ook voor gevallen waarin de verontreiniging zich deels op het grondgebied van de veroorzaker, deels op dat van een ander bevindt.

Een bevel met betrekking tot het verrichten van onderzoek zal slechts kunnen worden gegeven in die fase van onderzoek, waarin vast staat dat er sprake is van een saneringsgeval. Het zal derhalve alleen het saneringsonderzoek betreffen.

Voor de toepassing van het eerste lid is irrelevant of de betreffende veroorzakende handeling recent of in een ver verleden heeft plaats gevonden.

Artikel 27e

In dit artikel wordt vastgelegd dat niet alleen voor onderzoek en sanering van gevallen van bodemverontreiniging ontstaan voor 1 januari 1990 – waarvoor ingevolge artikel 27i een bodemsaneringsprogramma moet worden opgesteld – maar ook voor gevallen ontstaan op of na die datum de provincie verantwoordelijk is. Voor zover deze gevallen niet op andere wijze worden aangepakt, is de provincie daarmee belast. Het stelsel dat in de artikelen 27b tot 27f is neergelegd, brengt met zich dat ook ingeval onderzoek en sanering worden verricht door de gemeente of, al of niet ten gevolge van een daartoe gegeven bevel, door een particulier, de provincie de eindverantwoordelijkheid behoudt. De in dit artikel aan de provincie opgelegde

verplichting laat onverlet dat ingevolge een daartoe ingediend verzoek gedeputeerde staten burgemeester en wethouders van een gemeente kunnen belasten met onderzoek en sanering.

Artikel 27f

Zoals reeds uiteengezet in het algemeen deel van de toelichting, is voor het kunnen opleggen van een gedoogplicht of het geven van een bevel tot staken van de handeling, die (mede) de oorzaak van de verontreiniging is, niet meer noodzakelijk dat het betreffende geval is opgenomen in het bodemsaneringsprogramma. Een stakingsbevel kan worden gegeven zodra vaststaat dat het om een saneringsgeval gaat. Een gedoogplicht kan evenwel, zoals blijkt uit het tweede lid, ook worden opgelegd in verband met een te verrichten oriënterend of nader onderzoek.

Bij het bepalen van de personen aan wie een gedoogplicht kan worden opgelegd of een stakingsbevel kan worden gegeven, is aangesloten bij de bepalingen hieromtrent in paragraaf 2, die handelt over maatregelen in geval van een ongewoon voorval.

In het derde lid wordt vastgelegd wanneer burgemeester en wethouders bevoegd zijn tot het uitoefenen van de hiervoor genoemde bevoegdheden. Uit de formulering volgt dat ook in gevallen waarin een gemeente op eigen initiatief overeenkomstig artikel 27b overgaat tot het doen van onderzoek en sanering toepassing van die bevoegdheden door hen kan plaatsvinden.

Artikel 27g

In dit artikel wordt de vorderingsbevoegdheid die in artikel 13 van de Interimwet bodemsanering aan de minister is toegekend, gecontinueerd.

Wel is een aantal wijzigingen aangebracht. De belangrijkste daarvan vinden hun motivering in de ingrijpende aantasting van eigendoms- en andere rechten van burgers, die door deze bevoegdheid mogelijk wordt gemaakt. Deze wijzigingen betreffen:

– objectivering van de grond voor toepassing van de bevoegdheid door het laten vervallen van het element «naar zijn ('s ministers) oordeel»; in de praktijk wordt hier al naar

gehandeld;

– beperking tot hantering van de bevoegdheid ten behoeve van openbare lichamen; een bevoegdheid ten behoeve van private rechtspersonen of particulieren is onder de Interimwet niet nodig gebleken en lijkt ook voor de toekomst niet wenselijk;

– invoeren van een wettelijke verplichting tot voorafgaand overleg met de rechthebbenden met het doel tot minnelijke verkrijging van het betrokken onroerend goed of het daarop gevestigde recht te komen; ook hier betreft het een weergave van wat de praktijk al te zien geeft;

– invoeren van de verplichting een verslag van het overleg met de rechthebbenden aan de Staten-Generaal over te leggen bij de kennisgeving van het voornemen tot vordering over te gaan; zeer summier gebeurt dit ook nu al; het ligt voor de hand dat een meer uitgebreid verslag, om de belangen van de betrokkenen te beschermen, ter vertrouwelijke kennisneming aan de leden van de beide Kamers wordt gezonden;

– verplichting tot betaling van een voorschot op de schadevergoeding in gevallen waarin die, door het ontbreken van overeenstemming, door de rechter moet worden vastgesteld.

De andere wijzigingen zijn nodig enerzijds vanwege de inpassing in de ten opzichte van de Interimwet gewijzigde opzet van de voorgestelde nieuwe regeling, anderzijds in verband met een zuiverder koppeling aan de toepasselijke bepalingen van de Vorderingswet 1962 (Stb. 1962, 587).

Voor wat de laatstbedoelde wijzigingen betreft, is bepaald dat ook de artikelen 23 tot en met 28 van de Vorderingswet buiten toepassing blijven. Voor het van overeenkomstige toepassing verklaren van de in die artikelen neergelegde bijzondere vorderingsbevoegdheid bestaat geen aanleiding nu artikel 27g van dit voorstel een direct door de minister uit te oefenen vorderingsbevoegdheid kent. Voor de uitoefening daarvan is niet, zoals in artikel 23 van de Vorderingswet, de totstandkoming van een koninklijk besluit vereist. Ook voor de uitvoering van de Interimwet was het van toepassing verklaren van deze artikelen niet nodig.

Anders dan in de Interimwet is in artikel 27g bepaald dat voor de

vordering een verzoek van gedeputeerde staten noodzakelijk is. Hierdoor wordt de verantwoordelijkheid van de provincie voor de bodemsanering benadrukt. Deze verantwoordelijkheid komt ook tot uiting doordat het gedeputeerde staten zijn die moeten trachten te voren tot een minnelijke overeenkomst te komen.

Artikel 27h

Artikel 15 van de Interimwet bodemsanering is inmiddels vervallen in verband met het in werking treden van de artikelen 37, vijfde lid, juncto 38, vierde lid, van de Wet op de Ruimtelijke Ordening (Stb. 1985, 626).

Aan de voorwaarde, genoemd in artikel 37, vijfde lid, van die wet, dat van de in artikel 37, vierde lid, van die wet bedoelde bevoegdheid slechts gebruik kan worden gemaakt voorzover bovengemeentelijke belangen dat vorderen, zal bij het realiseren van een opslagplaats voor verontreinigde grond, die veelal een regionale functie zal vervullen, zonder moeite kunnen worden voldaan.

De in artikel 14 van de Interimwet neergelegde bijzondere bevoegdheid tot het uitnodigen van burgemeester en wethouders tot het verlenen van vrijstelling van het bestemmingsplan, blijft in dit voorstel gehandhaafd. Om het stagneren van saneringswerkzaamheden in verband met het ontbreken van een opslagplaats voor verontreinigde grond te kunnen voorkomen zal aan deze bevoegdheid behoefte kunnen blijven bestaan. Het eerste lid van artikel 27h bepaalt dan ook dat gedeputeerde staten in het belang van de voortgang van de bodemsanering burgemeester en wethouders kunnen uitnodigen om aan artikel 17 van de Wet op de Ruimtelijke Ordening toepassing te geven. Het gaat daarbij om het mogelijk maken van saneringswerkzaamheden door overheid zowel als particulieren.

De in het derde lid opgenomen verplichting van burgemeester en wethouders om van een verleende vrijstelling van het bestemmingsplan een afschrift aan de inspecteur te zenden, geldt ongeacht of aan het verlenen van de vrijstelling een uitnodiging daartoe van gedeputeerde staten is vooraf gegaan.

Opgemerkt zij voorts nog dat ingevolge het van toepassing zijn van artikel 17, derde lid, van de Wet op

de Ruimtelijke Ordening ook een afschrift van de verleende vrijstelling aan de inspecteur van de ruimtelijke ordening gezonden dient te worden.

Artikel 27i

Op de inhoud van dit artikel is reeds ingegaan in hoofdstuk III van het algemeen deel van de toelichting. In het programma kunnen, zoals dit ook onder de huidige Interimwet het geval is, naast gevallen van verontreiniging van de droge bodem ook gevallen van waterbodemerontreiniging worden opgenomen.

In aansluiting op de gedachten over een toekomstige uitbreiding van de Wet algemene bepalingen milieuhygiëne met een regeling over plannen worden, met betrekking tot de inhoud van het programma, in dit artikel zo min mogelijk gedetailleerde voorschriften gegeven. Aangegeven is reeds dat met «activiteiten», in het tweede lid, onder a, niet alleen wordt bedoeld op onderzoek en sanering door de provincie zelf maar ook op het geven van bevelen daartoe overeenkomstig artikel 27d.

De activiteiten moeten zodanig worden omschreven dat een duidelijk verband kan worden gelegd met de onder c genoemde financiële gevolgen.

Criterion voor opname in het bodemsaneringsprogramma en voor de daarbij behorende financiering is het moment waarop de verontreiniging is ontstaan. Dat wil zeggen het moment waarop de oorzaak van de verontreiniging zich heeft voorgedaan. De Raad voor het binnenlands bestuur heeft gesuggereerd dat de verplichting tot het opstellen van een programma zou kunnen vervallen, nu het programma geen rol meer speelt bij de verdeling van geldelijke middelen. Anders dan de raad meent heeft het programma bij de uitvoering van de bodemsanering wel een functie die handhaving van deze verplichting rechtvaardigt. Het is de basis voor de inspraak (zie artikel 27m).

Artikel 27j

Anders dan in de Interimwet bodemsanering zijn de procedurele voorschriften met betrekking tot de totstandkoming van het bodemsaneringsprogramma beperkt. De voorschriften met betrekking tot terinzagelegging van het ontwerp-programma en de mogelijkheid van het indienen van bezwaren ertegen,

gegeven in artikel 5 van die wet, zijn in dit voorstel van wet niet met zoveel woorden opgenomen.

Wel is in artikel 27m voor provinciale staten de verplichting opgenomen bij verordening regels te stellen betreffende de betrokkenheid van ingezetenen en in de provincie een belang hebbende natuurlijke en rechtspersonen bij de totstandkoming van het bodemsaneringsprogramma. Voor de achtergrond van het opnemen van deze bepaling zij verwezen naar de toelichting op dat artikel.

Het overleg, bedoeld in het eerste lid van dit artikel, zal betrekking hebben op alle zaken waarover zich het programma ingevolge artikel 27i dient uit te spreken. In dit overleg zullen naast onder meer door de provincie zelf aangedragen gevallen ook door de gemeente op grond van artikel 27c opgegeven gevallen waarin naar het oordeel van burgemeester en wethouders onderzoek of sanering noodzakelijk is, aan de orde kunnen komen. Uitgangspunt voor dat overleg zal moeten zijn dat de betrokken gemeenten en de provincie overeenstemming trachten te bereiken over de aanpak van de in het bodemsaneringsprogramma op te nemen gevallen en de daarbij te hanteren prioriteitstelling. Het ligt voor de hand dat de provincie ook de gemeenten op de hoogte stelt van de resultaten van onderzoek en sanering van gevallen die zich op haar grondgebied voordoen.

In het algemeen deel van de toelichting is reeds uiteengezet dat in het overleg, bedoeld in het eerste lid, onder andere aan de orde kan komen in hoeverre bij de desbetreffende gemeenten het voornemen bestaat om het onderzoek of de sanering van een in het programma op te nemen geval zelf en op eigen kosten uit te voeren. Op deze wijze kan worden bereikt dat het programma zo veel mogelijk een weergave is van door de provincie – behoudens uiteraard de mogelijkheid van de gemeente om een verzoek te doen als bedoeld in artikel 27n – zelf uit te voeren onderzoeken en saneringen.

Zoals reeds in het algemeen deel van de toelichting uiteengezet, dient het programma te worden vastgesteld door gedeputeerde staten. Deze zijn ingevolge het tweede lid verplicht het programma bij de ontwerp-begroting over te leggen aan

provinciale staten. In dit voorschrift komt duidelijk tot uitdrukking dat het programma als belangrijke functie heeft het ten behoeve van het eigen apparaat plannen van menskracht en financiële middelen in verband met de saneringsoperatie.

Met de vaststelling van het programma door gedeputeerde staten wordt bepaald welke gevallen in het eerste kalenderjaar waarop het programma betrekking heeft voor onderzoek of sanering in aanmerking komen en welke in de daarop volgende drie kalenderjaren.

Een door de minister te nemen vaststellingsbesluit daartoe, zoals de Interimwet bodemsanering dit kent in artikel 7, eerste lid, is niet meer nodig. Ook een mededeling van de minister aan gedeputeerde staten als bedoeld in artikel 7, tweede lid, van die wet – voor zover die mededeling betrekking heeft op het verschuldigd worden van een bijdrage door de gemeente – is in dit voorstel van wet niet meer vereist. Dit betekent dat de gemeente de op grond van artikel 49 van dit ontwerp te verlenen bijdrage verschuldigd wordt, zodra een in het programma opgenomen geval wordt aangepakt. Betaling zal dienen te geschieden zodra door gedeputeerde staten een verzoek tot betaling is gedaan.

Artikel 27k

De in dit artikel neergelegde informatieplicht rust niet alleen op gemeenten, maar ook op andere overheidsorganen zoals waterschappen, veenschappen en -polders.

Het initiatief voor het verstrekken van de gegevens komt in de hier bedoelde gevallen van de provincie, vandaar de uitdrukkelijke bepaling dat naast dit artikel, artikel 27c van toepassing blijft waarin een direct werkende informatieplicht voor gemeenten is neergelegd.

Het moet gaan om gegevens waarover de betrokken overheidsorganen reeds beschikken. Deze formulering maakt duidelijk dat het niet de bedoeling is dat hun via dit artikel het doen van onderzoek wordt opgedragen.

Artikel 27l

De in dit artikel geregelde tussentijdse aanpak vereist een afzonderlijk besluit daartoe van gedeputeerde staten. De formulering van het artikel sluit geenszins uit dat het kan gaan om een geval waarin de veroorzaker

bekend is en gedeputeerde staten derhalve een bevel als bedoeld in artikel 27d willen geven.

Alvorens gedeputeerde staten een zodanig besluit nemen wordt over het ontwerp daarvan door hen overleg gepleegd met burgemeester en wethouders van de betrokken gemeente alsmede met de inspecteur. Overigens kan het ook de betrokken gemeente zelf zijn, die om toepassing van artikel 27l verzoekt.

Artikel 27m

In dit artikel wordt de inspraak met betrekking tot de totstandkoming van het saneringsprogramma geregeld en wordt bovendien voorzien in een grotere betrokkenheid van de burger bij de uitvoering van onderzoek en sanering.

Gekozen is voor de constructie van een verplichte «inspraak»verordening. Daarbij is voor de formulering aansluiting gezocht bij een vergelijkbare bepaling in het ontwerp voor de herziene Gemeentewet (zie artikel 151)¹. Het ligt in het voornemen een soortgelijke bepaling ook in de nieuwe Provinciewet op te nemen. Het zou wenselijk zijn in het kader van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten, respectievelijk het Interprovinciaal Overleg een modelverordening tot stand te brengen voor de periode tot de betrokken bepalingen van de herziene Gemeentewet en de Provinciewet en de daarop gebaseerde verordeningen van kracht worden.

Wat betreft de totstandkoming van het saneringsprogramma betekent dit dat, evenals onder de huidige Interimwet bodemsanering, de burger de mogelijkheid zal hebben van het ontwerp-bodemsaneringsprogramma kennis te nemen en zijn mening daarover kenbaar te maken aan het provinciebestuur.

Nieuw in dit artikel is de regeling inzake de betrokkenheid van de burger bij de uitvoering van onderzoek en sanering in een concreet geval. Het gaat daarbij om het uitvoeren van nader onderzoek, saneringsonderzoek en sanering. In eerste instantie betreft het gevallen die in het bodemsaneringsprogramma zijn opgenomen, dan wel waaromtrent een tussentijds besluit is genomen als bedoeld in artikel 27l. Ingevolge het derde lid wordt inspraak echter ook voorgeschreven voor de nieuwe gevallen. Voor al deze gevallen geldt dat het gevallen

kunnen zijn waarin onderzoek en sanering door provincie of, krachtens delegatie, gemeente plaatsvinden, maar ook gevallen waarin onderzoek of sanering ingevolge een door gedeputeerde staten gegeven bevel daartoe, worden uitgevoerd door de veroorzaker dan wel door degene op wiens grondgebied het geval zich voordoet.

Belanghebbenden zullen van de op deze gevallen betrekking hebbende gegevens in kennis dienen te worden gesteld en zullen hun mening kenbaar moeten kunnen maken met betrekking tot de uitvoering van onderzoek en sanering. Met name het belang te worden betrokken bij het onderzoek met betrekking tot de te kiezen saneringswijze (het saneringsonderzoek) kan groot zijn.

De kring van belanghebbenden strekt zich uit tot burgemeester en wethouders van de gemeente waarin het geval zich voordoet – artikel 8 van de Interimwet kende een overeenkomstige regeling -, de ingezetenen van die gemeente en andere bij de uitvoering een belang hebbende natuurlijke en rechtspersonen, zoals bijvoorbeeld ook de waterkwaliteitsbeheerder.

In het vierde lid wordt vastgesteld dat dit artikel komt te vervallen, zodra de gewijzigde Provinciewet in het onderwerp ervan zal voorzien.

Artikel 27n

Reeds onder 5.1. van hoofdstuk III van het algemeen deel van de toelichting is uitgebreid ingegaan op het in dit artikel geregelde verzoek van de gemeente aan de provincie zelf tot uitvoering van een in het programma opgenomen geval te mogen overgaan. Het verzoek kan betrekking hebben op een of meer individuele gevallen, maar het kan ook alle in de toekomst nog te saneren gevallen betreffen.

De term «uitvoering», genoemd in het vergelijkbare artikel van de Interimwet bodemsanering, is geschrapt. Immers nu het provinciaal programma ingevolge artikel 27i wel het tijdstip van aanpak maar niet meer een opgave van de te treffen maatregelen hoeft te bevatten, ligt het voor de hand dat het verzoek een bredere strekking kan hebben. Het gemeentebestuur moet, wanneer zijn verzoek is toegewezen, niet alleen de uitvoering van onderzoek of sanering ter hand kunnen nemen. Het moet

¹ Kamerstukken II 1985/86, 19 403, nrs. 1 en 2.

ook zélf kunnen beslissen op welke wijze het betreffende geval dient te worden aangepakt. Aan de gemeente wordt op dit punt dan ook een verdergaande verantwoordelijkheid gegeven dan in de Interimwet.

In het verlengde hiervan is in het derde lid aan gedeputeerde staten de bevoegdheid gegeven te bepalen dat, na afloop van een door de gemeente uitgevoerde sanering, aan hen gegevens worden verstrekt omtrent het onderzoek, het resultaat van de sanering en de plaats waarheen mogelijk afgegraven grond is afgevoerd.

Het artikellid maakt tevens duidelijk dat het stellen van verdergaande voorschriften niet de bedoeling is.

Wel kunnen gedeputeerde staten, indien in een concreet geval uit de hun verstrekte gegevens blijkt dat op milieuhygiënisch onaanvaardbare wijze is gesaneerd, zodat het betreffende geval in wezen nog steeds is aan te merken als een saneringsgeval, besluiten dat opnieuw moet worden gesaneerd.

De tekst van dit artikel sluit niet uit dat een gemeente slechts om uitvoering verzoekt in het stadium dat door de provincie reeds is vastgesteld welke onderzoeks- of saneringsmaatregelen dienen te worden getroffen.

Hier zij nogmaals opgemerkt dat het verzoek veelal geen betrekking zal hebben op gevallen waarvan de kosten beneden het drempelbedrag, bedoeld in artikel 49, eerste lid, onder a, blijven. Indien een gemeente zelf tot uitvoering van een dergelijk geval wil overgaan, mag men aannemen dat melding van het eigen voornemen, voorzover dat betrekking heeft op een in het ontwerp-programma op te nemen geval, zal plaatsvinden voor of tijdens het overleg over het ontwerp-programma.

In het tweede lid zijn enkele voorschriften opgenomen ter waarborging van een tijdige en zorgvuldige besluitvorming met betrekking tot een door een gemeente gedaan verzoek. Indien de provincie het verzoek afwijst, zal deze de afwijzing moeten motiveren door aan te tonen dat redelijkerwijs niet kan worden aangenomen dat de gemeente in staat is het onderzoek of de sanering verantwoord uit te (doen) voeren. Het vierde lid legt de

mogelijkheid vast dat ook voor «nieuwe» gevallen van bodemverontreiniging burgemeester en wethouders op verzoek worden belast met onderzoek en sanering.

Artikel 27o

De verplichting tot het vaststellen van een inspraakverordening is niet beperkt tot de gevallen, waarin de gemeente krachtens artikel 27n de sanering van programmagevallen uitvoert. Zij geldt ook met betrekking tot vrijwillige saneringen door de gemeente als bedoeld in artikel 27b.

Onderdeel N

De in het nieuwe artikel 46 voorziene schadevergoedingsmogelijkheden zijn onderdeel van het financieringssysteem voor de bodemsanering. Dit systeem wordt geheel opgenomen in de Wet bodembescherming (artikel 47 en volgende). Het staat los van het systeem van financiering uit heffingen dat in het hoofdstuk Financiële bepalingen van de Wet algemene bepalingen milieuhygiëne is opgenomen. Daar zijn ook de andere schadevergoedingsmogelijkheden in verband met de uitvoering van de Wet bodembescherming te vinden.

Het in dit onderdeel voorgestelde artikel 46 betreft schadevergoedingen die verband houden met de in dit wetsvoorstel aan gedeputeerde staten gegeven bevoegdheden die de sanering van de bodem betreffen, namelijk de bevoegdheid tot het opleggen van een gedoogplicht, het geven van een stakingsbevel of een bevel tot het uitvoeren van saneringsonderzoek of tot saneren.

Het bedrag van een ingevolge het vierde of vijfde lid door gedeputeerde staten toegekende schadevergoeding maakt deel uit van de kosten van sanering van het betreffende geval. Zie voor de kostenverdeling Rijk-provincie-gemeente die ten aanzien van deze kosten van toepassing is, de toelichting op artikel 47, vierde en vijfde lid.

De inhoud van het vierde lid komt grotendeels overeen met artikel 17, eerste lid, van de Interimwet bodemsanering. Verschil is slechts dat, in verband met het vervallen van de bevelsbevoegdheid van de minister en het toekennen ervan aan gedeputeerde staten (zie artikel 27d), de bevoegdheid tot het verlenen van

schadevergoeding in verband met het hanteren van die bevoegdheid is gelegd bij gedeputeerde staten. Dit overeenkomstig het ook in het hoofdstuk Financiële bepalingen van de Wet algemene bepalingen milieuhygiëne gehanteerde beginsel, dat een beslissing tot het al of niet toekennen van schadevergoeding zoveel mogelijk genomen moet worden door het orgaan dat ook de oorspronkelijke beslissing ten gevolge waarvan de schade werd geleden, heeft genomen.

Ook andere rechthebbenden dan degene tot wie een bevel is gericht, kunnen in verband daarmee schade lijden. Indien het bevel bijvoorbeeld tot een pachter is gericht, kan ook de eigenaar of degene die de grond als vruchtgebruiker heeft verpacht, schade lijden, die voor vergoeding in aanmerking komt.

Om te voorkomen dat, in verband met het ontbreken van de mogelijkheid tot het verkrijgen van schadevergoeding, degene tot wie een bevel tot gedogen of staken van een handeling zou moeten worden gericht, ook werkelijk dit bevel afwacht alvorens tot medewerking over te gaan, wordt in het vijfde lid bepaald dat ook in het geval van vrijwillige medewerking recht op schadevergoeding bestaat.

Tegen beslissingen genomen op grond van het vierde en vijfde lid, is beroep mogelijk bij de Kroon ingevolge artikel 56, eerste lid, onder l (nieuw).

Behoudens de mogelijkheid om via een actie uit onrechtmatige daad de schadevergoedingskosten verbonden aan toepassing van artikel 27f, te verhalen op de veroorzaker van een geval van verontreiniging, worden de kosten die voortvloeien uit toepassing van het vierde en vijfde lid, bekostigd door het Rijk, de gemeente en de provincie zelf. Zie voor een nadere uiteenzetting over de kostenverdeling met betrekking tot de aanpak van onderzoeks- en saneringsgevallen Hoofdstuk IV van het algemeen deel van de toelichting.

Onderdeel O

Artikel 47

In dit artikel wordt de verhaalsmogelijkheid neergelegd voor gevallen die op grond van het bodemsaneringsprogramma worden aangepakt en de gevallen die, buiten dat

programma om, door provincie of gemeente op eigen kosten worden aangepakt.

Nieuw is dat het verhalen van de kosten slechts door de Staat geschiedt als voor de aanpak van het betrokken geval kosten ten laste van het Rijk zijn gekomen.

Provincie en gemeente krijgen nu een zelfstandig verhaalsrecht voor gevallen waarin de kosten te hunnen laste zijn gekomen.

Uit de formulering van het tweede lid blijkt dat de mogelijkheid van een actie uit ongerechtvaardigde verrijking staat naast de verhaalsmogelijkheid op grond van onrechtmatige daad. Het moge daarbij duidelijk zijn dat het in een bepaald geval gebruik maken van beide verhaalsmogelijkheden er niet toe kan leiden dat een bedrag wordt verhaald dat hoger is dan de in het eerste en tweede lid als zodanig aangegeven verhaalbare kosten. Ten aanzien van de regels betreffende ongerechtvaardigde verrijking zij er op gewezen dat artikel 6.4.3.1. van het Nieuw Burgerlijk Wetboek (vastgesteld bij wet van 9 mei 1980, Stb. 432) een regeling hiervan bevat.

Wellicht ten overvloede zij er voorts op gewezen dat voor zover maatregelen die op grond van artikel 23 worden genomen onderzoek en sanering van onderzoeks- en saneringsgevallen betreffen, de kosten daarvan door de provincie ook kunnen worden verhaald ingevolge artikel 47.

Artikel 48

Voor een uiteenzetting over het in dit artikel neergelegde budgetstelsel zij verwezen naar Hoofdstuk IV onder 3 en 4 van het algemeen deel van de toelichting.

In de eerste drie artikelen zijn bepalingen opgenomen betreffende het jaarlijks door de minister te nemen besluit tot het toekennen van een «budget»-bijdrage. Het vierde tot en met zesde lid bevatten regels door de provincie in acht te nemen bij de besteding van deze bijdrage.

De formulering van het eerste lid maakt duidelijk dat de minister in het toekenningsbesluit, anders dan in artikel 7, eerste lid, van de Interimwet bodemsanering, niet bepaalt welke van de in het programma opgenomen gevallen achtereenvolgens zullen worden onderzocht of gesaneerd. Hieruit blijkt nog eens dat de inhoudelijke bemoeienis van de minister met het

programma sterk is verminderd.

In het tweede lid wordt de basis gelegd voor de in een ministeriële regeling vast te leggen wijze van berekenen van de budgetbijdrage, het bepalen van de verdeelsleutel.

De in het derde lid aan de minister toegekende bevoegdheid maakt het mogelijk dat een herverdeling plaatsvindt tussen de provinciale budgetbijdragen, wanneer blijkt dat in sommige provincies de bodemsanering sneller kan verlopen, terwijl andere provincies hun budgetbijdrage in dat jaar niet geheel kunnen besteden.

Als kosten van onderzoek en sanering van een geval dat in het bodemsaneringsprogramma is opgenomen – ook wel genoemd projectgebonden kosten – worden slechts beschouwd die kosten die strikt aan de uitvoering van onderzoek- of saneringsmaatregelen zijn verbonden. In de Leidraad bodemsanering, zoals die ter nadere uitleg van dit ontwerp zal worden aangepast, zal meer concreet worden aangegeven om welke kostenposten het hierbij zal gaan. Daarbij zal aansluiting worden gezocht bij de huidige Leidraad.

Ingevolge het vierde lid worden de kosten van uit te voeren oriënterende onderzoeken, zoals ook nu het geval is, geheel gedragen door het Rijk.

De in het vijfde lid genoemde negentig procent wordt berekend over dat gedeelte van de kosten van onderzoek en sanering – daartoe meegerekend de kosten, bedoeld in het zesde lid – dat overblijft wanneer de door de gemeente verschuldigde drempelbijdrage daarvan is afgetrokken.

Uit het budget worden niet alleen betaald de kosten van onderzoek en sanering van een geval, maar ook de in het zesde lid genoemde kosten van schadevergoeding, minnelijke overeenkomst of vordering alsmede die van de inrichting van opslagplaatsen voor verwijderde grond. Dit betekent dat de kostenverdeling Rijk-provincie-gemeente ook op deze kosten van toepassing is.

Onder 5 van Hoofdstuk IV zijn de redenen voor deze overheveling besproken voor wat betreft de schadevergoedingskosten. De kosten van verkrijging bij minnelijke overeenkomst of vordering, bedoeld onder b en c, van het zesde lid, worden, anders dan de schadevergoedingskosten reeds onder de

werking van de Interimwet betaald door Rijk en gemeente tezamen. Deze kosten zijn immers als zodanig direct verbonden aan de uitvoering van de sanering.

De terugtred van het Rijk ten aanzien van de aanpak van concrete gevallen brengt met zich dat ook de kosten van de inrichting van opslagplaatsen voor verwijderde grond uit het budget betaald zullen worden.

Artikel 49

Zoals in het algemeen deel van de toelichting uiteengezet, zijn in het gemeentelijk aandeel in de kosten van een geval dat in het bodemsaneringsprogramma is opgenomen, enige wijzigingen aangebracht. De bijdrage bedraagt het drempelbedrag vermeerderd met 7,5% van de overblijvende kosten. Het drempelbedrag zal blijven vastgesteld bij algemene maatregel van bestuur. Onder 3.1. van hoofdstuk IV is reeds ingegaan op de toekomstige hoogte ervan. Tot de overblijvende kosten worden evenwel niet alleen meer gerekend de kosten van onderzoek en sanering maar ook de eventueel aan het geval verbonden kosten van schadevergoeding, van vordering of minnelijke verwerving of voor opslagplaatsen voor verwijderde grond (zie artikel 48, zesde lid).

Door de verwijzing naar artikel 48 blijkt dat artikel 49 alleen betrekking heeft op de kostenverdeling voor programmegevallen. Saneringen door de gemeente buiten het programma om overeenkomstig artikel 27b komen uiteraard altijd volledig ten laste van de gemeente. In beide gevallen kunnen de kosten overigens op de veroorzaker van de verontreiniging worden verhaald.

Zoals reeds uiteengezet in de toelichting op artikel 27j, wordt de gemeente de bijdrage verschuldigd, zodra een geval wordt aangepakt en ter zake door gedeputeerde staten een verzoek om een bijdrage in de kosten wordt gedaan.

Op het verzoek om verlaging van de gemeentelijke bijdrage zal in de toekomst volgens het wetsvoorstel niet worden beslist door de Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer in overeenstemming met de Ministers van Binnenlandse Zaken en van Financiën, maar door de beide laatstgenoemde ministers tezamen. Onder de Interimwet was het, zoals weergegeven in de Leidraad bodem-

sanering, gebruikelijk dat zo'n verzoek werd ingediend door tussenkomst van gedeputeerde staten. De betrokkenheid van gedeputeerde staten is nu gestalte gegeven in het derde lid van artikel 49. De in het vierde lid bedoelde aanvulling c.q. verlening van bijdragen door gedeputeerde staten geschiedt uit het budget dat aan de provincie ter beschikking is gesteld voor het onderzoek en de sanering van de bodem. Anders dan de Raad voor de gemeentefinanciën meent, bepaalt het derde lid niet dat een verzoek om verlaging van de gemeentelijke bijdrage via de provincie wordt gedaan, maar dat de Ministers van Binnenlandse Zaken en van Financiën over zo'n verzoek moeten overleggen met de provincie.

Artikel 50

Het in het eerste lid bedoelde verslag kan onderdeel uitmaken van de ambtelijke voortgangsgesprekken met het ministerie betreffende de besteding van de door de minister op grond van artikel 48 verleende bijdragen, die momenteel halfjaarlijks plaats vinden.

Het in dit artikel bedoelde verslag heeft met name een financiële functie. Om de minister ook enig inzicht te verschaffen in de doelmatigheid van de bestedingen, is het nodig dat daarnaast inhoudelijke gegevens met betrekking tot onderzoek en sanering worden overgelegd. Het gaat dus niet om louter boekhoudkundige gegevens.

Zonodig kunnen in de krachtens artikel 48, tweede lid, vast te stellen verdeelsleutel correctiemechanismen met betrekking tot ondoelmatige saneringen worden opgenomen.

Op andere gevolgen die het verslag kan hebben voor een mogelijke wijziging van de door de minister verleende bijdrage bedoeld in artikel 48, derde lid, is reeds ingegaan in de toelichting op dat artikel.

Over de door de minister te stellen nadere regels met betrekking tot de verslaglegging zal de Raad voor de gemeentefinanciën worden gehoord.

Onderdeel P

De gevallen omschreven in artikel 22 van de Interimwet bodemsanering waarin tegen bepaalde op grond van die wet genomen besluiten beroep bij de Kroon kan worden ingesteld, zijn ook in dit

voorstel van wet omschreven als gevallen waarin beroep bij de Kroon kan worden ingesteld en zijn opgenomen in artikel 56 van de Wet bodembescherming.

Tegen beslissingen op een verzoek om schadevergoeding ingevolge artikel 46, is beroep mogelijk op grond van het eerste lid, onder I, van dat artikel.

Onderdeel Q

Op de reden van de bijzondere positie van de gemeenten Amsterdam, 's-Gravenhage, Rotterdam en Utrecht in dit voorstel van wet is reeds ingegaan in Hoofdstuk II van het algemeen deel van de toelichting. Er zij in dit kader op gewezen dat het voorstel tot wijziging van de Provinciewet, dat momenteel bij het parlement aanhangig is, een algemene delegatiebepaling voor provinciale bevoegdheden naar gemeenten bevat.

In het tweede en derde lid zijn dientengevolge de bepalingen opgenomen, die nodig zijn om de verschillende betrokken bevoegdheden en verplichtingen voor deze gemeenten van toepassing te kunnen doen zijn.

Vanzelfsprekend zijn niet van toepassing de artikelen 27n en 27o. Immers de gemeenten zelf zijn degenen die het programma opstellen en de onderzoeken en saneringen uitvoeren. Dit geldt eveneens voor de artikelen 27c en 27h.

Voorzover uit de in het eerste lid genoemde artikelen voor provinciale staten of gedeputeerde staten verplichtingen voortvloeien ten opzichte van burgemeester en wethouders van een gemeente betekent een en ander dat aan deze verplichtingen geen uitvoering gegeven hoeft te worden.

Dat de vier gemeenten geen provinciale bijdrage zijn verschuldigd is reeds besproken in Hoofdstuk IV onder 3.2.. Het vijfde lid van artikel 48 behoeft in verband daarmee aanpassing voor zover het de positie van deze gemeenten betreft.

Ingeval op verzoek van een van deze gemeenten toepassing is gegeven aan artikel 49, derde lid, vindt de in het vierde lid van dat artikel bedoelde aanvulling plaats uit het aan die gemeente toegekende budget.

Onderdeel R

Artikel 66 van de Wet bodembescherming, dat betrekking heeft op mogelijke bovengemeentelijke openbare lichamen, wordt uitgebreid met die artikelen van het voorstel van wet waarin gesproken wordt over burgemeester en wethouders of het grondgebied van een gemeente. Omdat bovengemeentelijke openbare lichamen in het algemeen geen zelfstandige positie hebben is voor hen ook geen afwijkende financiële regeling opgenomen. Dit betekent dat de artikelen 47-49 van toepassing zijn op elke afzonderlijke gemeente die van een openbaar lichaam deel uitmaakt.

Onderdeel S

Artikel 68 van de Wet bodembescherming geeft de mogelijkheid ten behoeve van de landsverdediging vrijstelling of ontheffing te verlenen van de algemene regels ter bescherming van de bodem, die krachtens de artikelen 8 - 13 van die wet kunnen worden gesteld.

In dit artikel wordt voorgesteld in de betreffende bepaling ook een voorziening op te nemen voor krachtens de saneringsparagraaf gestelde regels. Het gaat hier met name om de mogelijkheid in bepaalde gevallen vrijstelling of ontheffing te kunnen geven van bepalingen van de inspraakverordening, bedoeld in artikel 27m.

Onderdeel T

Aan artikel 77 van de Wet bodembescherming is als zodanig uitvoering gegeven. De Wet op de economische delicten is overeenkomstig dat artikel gewijzigd. De betrokken bepaling van de Wet op de economische delicten moet echter worden aangevuld met de opsomming van de strafbaar te stellen bepalingen uit het thans in te voegen saneringsdeel van de wet (zie artikel II). Dat betekent dat de nieuwe opsomming gaat afwijken van die welke in artikel 77 voorkomt. Om de kans op misverstanden uit te sluiten verdient het dan ook de voorkeur om dat artikel te schrappen.

Onderdeel U

De artikelen 39 en 44 van de

Kernenergiewet kennen aan de betrokken ministers c.q. de burgemeester van de betrokken gemeente de bevoegdheid toe om, onder meer bij ernstige besmetting van de bodem met radioactieve stoffen, de maatregelen te nemen die zij nodig achten met het oog op de openbare gezondheid. Daartoe kunnen maatregelen zowel met betrekking tot ongewone voorvallen als met betrekking tot sanering behoren. Het ligt voor de hand de afgrenzing met de Kernenergiewet op deze punten hetzelfde te doen zijn als die ten aanzien van de artikelen 8-13 van de Wet bodembescherming. Deze bepaling strekt daartoe.

Artikel II

In dit artikel wordt de strafbaarstelling geregeld van overtredingen van bepalingen uit de paragraaf die gaat over maatregelen in geval van een ongewoon voorval en de saneringsparagraaf. Die overtredingen worden onder de werksfeer van de Wet op de economische delicten gebracht. Ingevolge artikel 78 van de Wet bodembescherming zullen die overtredingen als misdrijf worden gekwalificeerd in gevallen waarin de dader wist of ernstige redenen had om te vermoeden dat door de overtreding aanmerkelijk gevaar zou ontstaan voor verontreiniging of aantasting van de bodem.

Artikel III

Dit artikel bevat de overgangsregeling voor gevallen die onder de werking van de Interimwet bodemsanering zijn aangepakt, maar niet voor 1 januari 1990 – de datum van inwerkingtreding van de nu voorgestelde regeling – zijn afgerond. Over het algemeen zal die afronding dan, onder handhaving van wat al is gebeurd, onder de werking van de nieuwe regeling plaats vinden. Daarop is één uitzondering: verplichtingen die zijn aangegaan, worden afgehandeld onder de huidige regeling, die krachtens artikel III, eerste lid, voor die gevallen van toepassing blijft.

Het tweede en het derde lid bewerkstelligen dat formele stappen in de huidige procedures voor de toepassing van de nieuwe regeling worden beschouwd als de daarvoor in de plaats komende stappen van die nieuwe regeling.

De Minister van Volkshuisvesting,
Ruimtelijke Ordening en Milieu-
beheer,